IVSTI LIPSI

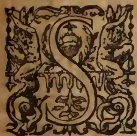
EPISTOLARVM SELECTARVM CENTVRIA TERTIA AD BELGAS.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
cIↄ. Iↄcii.
Cum Priuilegijs Cæsareo & Regio.

AD
CONSVLES
ET
SENATVM P. Q.
ANTVERPIENSEM.

IQVA' vrbium in orbe terrarum (audacter ſic loquar) affectus meos poſſidet, eam ANTVERPIAM eſſe, Ampliſſimi SENATORES, ex animi mei ſententiâ poſſum profiteri. Multa me in eâ capiunt: Homines, Locus, Genius ipſe loci. Homines quidem, quos quis non honeſti bonique appetens, tales amet? Sunt Mercuriales apud vos, fateor: ſed iidem virtutis, prudentiæ, quidam & ſapientiæ candidati aut myſtæ. Et vniuerſè ſi inſpicimus, grauitas vbique & modeſtia, ſed & comitas quædam adiuncta & decens alacritas animorum. Parcimonia eſt,

ſed cum elegantiâ ; pecuniæ ſtudium, ſed ſine detrimento melioris ſtudij, id eſt artium & virtutis. Non blandiendo hoc dicam: multi apud vos magni bonique, non ob opes, ſed merita, appellandi. Iam ipſe Locus quis? ad flumen pulcherrimum, pulcherrima planicies : & in hac iuxta illud pulcherrima vrbium, quas Europa, Africa, Aſia videt. Iactemus nos Belgæ. ſtructurâ, ordine, ſymmetriâ, mœnibus, ædificiis, viis, vniuersâ elegantiâ, non eſt quæ noſtram iſtam ſuperet, imò æquet. Scio ſingula ſi ſpectentur, quaſdam excedere : ſed omnia corporis, vt ſic dicam, membra iunctim qui exploret, ſuffragium iudicio meo dabit. At ipſe Genius loci, quàm potens, felix, & altioris quidam claſſis ordinisque eſt? Conſideremus, ab annis circiter centum, è quali quanta vrbs veſtra facta fuerit : mirabile erit, incredibile erit, niſi iis qui oculis ſenſibuſque ſunt arbitrati. Deus bone, ſurgere in hanc frequentiam, ſplendorem, opes, commercia, vnum aliquem locum, & ſubitò verticem pænè cælo inferre? Factum eſt: & hoc quoque laudi veſtræ acceſſerit, in eam magnitudinem veniſſe, quæ etſi vera, fidem veritatis vix mereatur. Sed hîc mihi ſuſpirium.

rium. heu, hæc tanta & talia, quo malo fato collapsa sunt? decor ille & flos omnis quomodo exaruit? Agnoscite, vt in mari, fluxum hunc Fortunæ & refluxum: & quàm verè poëta:

Augescunt aliæ gentes, aliæ minuuntur. Lucr.

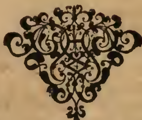
Prouidentiæ occulta ista lex est: attollit, deiicit, iterúmque attollit: & vobis (vera ominor) fiet. Intereà animos erigite vos inclytæ vrbis SENATORES, præite exemplo ad robur & CONSTANTIAM ciuibus; illam, quam ante annos septemdecim velut præsagus vates ad vos misi. Eguistis, & egetis: omnia etiamnunc pressa, mare & portus clausi, ædificia dominos, homines atque ipsa iumenta opus suspirant. Et tamen vt formosa corpora etiam in morbo vestigia decoris sui retinent: sic vos pristini splendoris. Confidite autem. deliquium aliquod velut Solis est, non interitus: exsurgetis. Ita me credere, firma vestra in Deum pietas, in Principes obsequium cogit: ille & isti aderunt, & Genius inprimis vester, potens & perpetua TVTELA. Habetis caussas mei in vos affectus: accipite & signum, EPISTOLAS istas, quas nomini vestro inscriptas nunc emitto. Le-

ue munus, ſed vobis debitum: quia & nomina pleraque veſtra, SENATORES, aut & ciuium intercurrunt. Videbitis, ſi tanti eſt legere: nec vrgeo. illud valdè, vt me qualem oſtendi, erga vos vrbemque veſtram eſſe, atque ætatem fore, ſeriò credatis. Louanij, v. Kal. Mart. ∞. IↃCII.

INDEX

EPISTOLARVM CENTVRIÆ TERTIÆ ad Belgas.

IVSTI

EPISTOLARVM SELECTARVM CENTVRIA TERTIA AD BELGAS.

EPISTOLA I. *Vltraiectum.*

I. LIPSIVS LAMBERTO VANDER-BVRCHIO, *Decano.*

ACTVRAM profectò magnam fecimus in morte communis amici nostri N., & propriè vestra Resp. quæ metuo vt in nouos fluctus turbasque incidat, amoto quieto & perito illo gubernatore. Sed Deo & communi fato quis se opponat? Iuit quò imus omnes, nec meta sed tempus nos secernit. Alij paullò longiùs, alij breuiùs, sed omnes in eâdem viâ currimus, & ad eumdem finem. atque illìc pœna, aut palma. Quòd te in eius quasi locum substituis, Vir Cl^me^, de amore non erras: iampridem te tuo merito amaui. quòd etiam hospitium tam benignè offers, humanitatis est, cui fateor me deuinctum. Videbo quid bonâ gratiâ amicorum aliorum possim, etsi reuerà animus ad te inclinat. Sed hac æstate, quæ iam in exitu, vix est vt fiat: spero proximâ, eaque ineunte. De Opere tuo probè memini quid in sermone aliquando significâris: atque ego tibi hunc laborem exhaustum (quantæ enim lectionis ea res!) gratulor, & ad vulgandum seriò hortor. Famæ tuę ea res faciet, & multo magis publico bono. Quòd instituisti autem vitam cuiusque viri Principis perstringere, laudo: sed, meo iudicio, perstringere tantùm, & remittere Lectorem ad eos qui ex professo scripserunt. Scio quàm difficile sit hîc modum seruare, qui gratus sit omnibus: quoniam aliud ferè vulgus, aliud docti amant. Sed, si te noui, tu facilè attemperabis, vt neque bre-

uitas obscura illis, nec diffusio molesta istis sit. In re præsenti si essem, possem si non prudenter tamen liberè quid mihi videretur dicere. quoniam ita soleo apud eos qui petunt,& quorum amicitiam simul caram habeo,& famam. Mihi decretissimum est proximo Vere (vita modò adsit)excurrere ad Leodienses Fontes, idque valetudinis caussâ, quæ assiduè imbecilla. Antè te videbo, & consilij mei faciam consortem. Ama me,& si amas, vtere. Lugduni Bat.

EPISTOLA II.

I. DOVSAE *Filio* S. D.

CERTE peccares,nisi scriberes:& nõne velle debes ad sic volentem? Potes autẽ semper in isto otio,quo fruitur ferè hæc vestra ætas. Publica aut priuata (nobis id nimis sæpè)non vos auocant,aut turbant. Mitto Carmen,quod poscebas, in Triumuiros illos nostros,& tuas Notas. Quas edi à te gaudeo: tantum illud moneo, vt nihil in his talibus, nisi quod indole istâ tuâ & ingenio dignum. Certè omnia magna mihi de te spondeo, supra eos qui nunc, & qui fuêre in Batauiâ (non inflandi tui caussâ dixerim:) viue tantùm,& cursum huncquem cœpisti tene. Sed heus tu,vidistin' libellum in me à Septemtrione? rigidum,& dignum illo axe: an & me dignum? Liceat hoc dicere, honestius vapulare poteramus, & vite aliquâ Centurionis: idque vel in peccato. Etsi quo peccato? lusimus & risimus: & vos quoque credo,cùm hæc videtis. Valete,saluete, pater,tu, fratres. Leodici, postrid. Idus Ianuar. ∞. Iↄ. XCII.

IN TRES POETAS
A IANO DOVSA FILIO ILLVSTRATOS
IVSTVS LIPSIVS ἐχεδίαζε.

PHOEBI *delicium, Mineruæ amores,*
Patris delicium, meique amores,
Qui te glorior imbuisse primo
Succo & nectare, DOVSA, *Litterarum:*
Quàm gratum mihi, quàm fuit suaue,

Quòd

Quòd ternos meditaris in Poëtas
(Doctos, Jupiter, & bonos Poëtas!)
NOTAS *scribere? quas, scio, probabunt*
Ji quos Aoniæ probant puellæ,
Quique ipsi Aonias probant puellas.
Perge Dousa meus, tuumque nomen
Patris subsere nomini, imò patris
(Hoc pater vouet ipse) vince nomen.

EPISTOLA III. *Antuerpiam.*

ALVARO NONIO, *Doctori medico* S. D.

LITTERAS tuas hodie accepi, & in iis duo vidi: magni Etruriæ Ducis honestum de me iudicium, & tuũ in me amorem. Neutrum mihi nouum. Nam & de munere ab eo proposito, iamdiu inaudiueram; & tuus affectus olim mihi innotuit, cùm ante decem plus minus annos haberet me vrbs vestra. Sed quod ad Ducem, ita me Deus amet, vt doleo non posse obsequi. Caussa est non quæsita vlla aut affectata: sed ipsa valetudo, sine quâ nunquam me admouerim iis, ad quæ destinamur. Iter longum est, regio olim quidem mihi visa, sed ad habitationem nunc noua: & cùm ibi ero, quid faciam? Languebo? vmbram pro Lipsio ostentabo? Medicæa domus, & hic ipse Princeps, mihi magnus est, & velim eius caussâ multa; sed supra vires nihil possum. Ipse Pontifex, caput nostrum, recenter nunc me Romam inuitauit: sed excusamus verissimo illo valetudinis prætextu. Sumus quidem in eâ curandâ, sed melancholici & chronici isti morbi, tu scis quàm laneo pede veniant, & plumbeo, vt sic dicam, recedant. Deus dedit mihi hanc sortem, ferenda est. Scripsi in similem sententiam, ante menses tres, ad Hier. Mercurialem, illustrem medicum, & tibi notum: qui primus mihi aperuerat mentem Ser^mi Ducis. Scio illum accepisse, & iam indicium fecisse, vbi debebat. Ego te nõ celo, animum mihi in patriâ esse, etsi afflictâ. Deus hanc & me releuabit, cùm ei visum: & te stantem firmumque seruabit, Vir Cl. Leodici. VIII. Kal. Iul. ∞. Iↄ. XCII.

EPISTOLA IIII. *Antuerpiam.*

Laevino Torrentio, *Episcopo.*

QVOD Romani olim peregrè reduces, vt nuncium præmitterent sui aduentus: idem ego, sed cum altero nuncio bonæ valetudinis, quæ *sera, tamen aliquádo nos respexit. O quàm animus mihi floret? ij intellegant, quos habuit chronicus aliquis & teter eiusmodi morbus. Vt serpentes positis exuuiis redire dicuntur in nouam iuuentutem: tale mihi, qui nunc demum auspicari videor vitam. Si ad salutem ea res, perseueret: sin ad lasciuiam, abeat, & simus potiùs qui fuimus, aut etiam non simus. O quàm vtile multis, frænum & coërctio hæc morbi? Nam reuerà, sicut Athenienses de Pace non nisi atrati cogitabant, prisci oratoris dicto: ita plerique nostrûm, vix de Deo nisi adflicti. Ergo hoc eum rogo, vt non quod volo velit, sed quod expedit: etsi hoc fateor, valetudinem non quidem velle me, sed malle. Eam tibi magne Antistes, ex voto nostro, & bono publico opto. Leodici. Kal. Iul. ∞. Iↄ. XCII.

* *Sed non firma: redijt alia.*

EPISTOLA V.

I. Lipsivs N. N.

CERTE cum dolore meo intellexi dolorem tuum: atq. eum duplicem, qui vno pænè tempore matrem & filium tuum amisisti. Quis negabit iustè dolere te? natura & mos ita iubent, aut permittunt: sed iacere te & affligi, negamus & dissuademus. Tolle ad alta oculos: erigêris. Vnde tibi hoc vulnus? à Deo, dubitare non potes; & æternum illud fatum temperat & disponit fata cuiusque nostrûm. Quod si ab illo, id est, à solo & summo bono: quid nisi bonum est? Atqui inopinatò mihi accidit. Tua hæc culpa est, qui præscire non potuisti tantùm, sed debuisti. Age, nónne, ab ipso die natali, adhæret nobis mori? Nónne tot immatura & acerba funera, non dicam vidisti, sed ipse deduxisti? Atque in aliis mirum aut nouum tibi non fuit: cur nunc in tuo est? aut quis te excepit à communi illâ & æternâ lege? quam vates altâ & quasi præconiâ voce expressit:

*—κῆρες ἐφεστᾶσιν θανάτοιο

* *Parcæ mortalibus instant.*

Μυρίαι, ἃς οὐκ ἔστι φυγεῖν βροτὸν, οὐδ' ὑπαλύξαι. *Millena, quas nemo hominum vitet fugiátve. Homer.*

Vt in pyro aut pomo arbore, cùm vndique fructu suo onusta est, alia confertim & impetu, alia seorsim & singula, sed tamen assiduè cadunt: sic in nostro hoc genere, & densi aut singuli morimur, proprio vel communi aliquo fato. O imperitum, aut stultum, qui miratur! Ecce solem oriri cottidie, & occidere, sine motu videmus: vos Batavi, mare adire & abire: quare? quia assueuimus, & naturæ hunc ordinem scimus. nónne idem in vitâ & morte est? Atque age, non sit hæc lex data: vide quò descendam; ego audacter dixerim poscendam à Deo esse. Vide miserias huius vitæ, seriò inquam vide & examina: mala quæ corpori, quæ animo adhærent; quæ in nobis, in liberis, cognatis, aliis sentimus, vel audimus: dic sodes, iuuet inter ista immortalem esse? Ego sentio, vt in turbido mari, optandum defungi; & felices, qui quàm celerrimè venerunt ad portum. Illum, inquam, mortis portum, vbi liceat tutò dicere:

---spem, vota, timorem
Compositus placido fine relinquo aliis.

Tuis igitur hoc factum, mi amice: gratulari si non potes, noli queri, aut (quod ipsi certè nolint) reuocare. Ecce ego haud longè à metâ (valetudo mihi dicit:) absit, absit reduci, & ad carceres iterùm reponi. Malus & præposterus athleta, qui ipsos non illam spectat. Hæc pauca tibi firmando, quem & naturâ satis fortem cognoui, & lectione soles excitari. Fac nunc, & quæso abi ad nostrum Senecã aut Epictetum: & illos profectò si oculo & mente legis, non luges. Leodici, prid. Idus April. ∞. Iↄ. XCII.

EPISTOLA VI.

FRANC. AERSSENIO S. D.

A PATRE amor in te deriuatus est; quia illum vti singulariter amo, ita etiam te, qui pars es illius, & ex stirpe illâ ramus. Sed auxisti tu quoque hunc affectum, cùm pronum & volentem te ostendisti ad virtutes, & bonas artes: hortor autem vti perseueres, idque tuâ caussâ. Cui seritur hîc, aut metitur? tibi. & mihi crede, si ver hoc æui sine semente abit, dolebis posteà, & horrea aliorum plena aspicies, vacantibus tuis per tuam culpam:

Non sunt hæc verba. res cottidiè clamat, & audire ipse potuisti voces eorum, qui per desidiam aut incuriam neglexerunt. Quàm illi nunc pænitent? quàm vellent reuocatos priores annos? Exempla vide, & tibi cape: & dum licet, velis, quod voluisse gaudebis in omne æuum. Secordiæ breue, & pænè sine sensu, gaudium est: diligentiæ fructus se exserit, neque nunc solùm, sed in futurum delectat. Caduca & fragilis res, homines sumus: sed vt simus etiam cùm non sumus, & vt bona fama (sæpè etiam pecunia) mortuis nobis supersit, pendet ab industriâ iuuenili. Fateor esse, qui prioris ætatis culpas gnauiter, sequenti ætate & diligentiâ, oblitterarunt: sed raros: laudo eos, qui bonâ ambitione, non subsequi eligunt, sed præire. Deus & superi istis fautores: & cothurnatus ille philosophus rectè,

*Τῷ γὰρ πονοῦντι καὶ θεὸς συλλαμβάνει.

*Namq. allaborat & laboranti Deus.

Mi Aerssenі, in animum hæc conde, ac me vnà; qui tui amans sum atque ero, quamdiu priores illæ caussæ erunt & fomenta. Vt ignis sine materie languescit, aut deficit: sic noster amor, sine Honesti alimento. Leodici, VI. Kal. Sextil. ∞. IↃ. XCII.

EPISTOLA VII. *Antuerpiam.*

FRANC. SWEERTIO S. D.

ACCEPERAM iamantè, mi Sweerti, icones quas ad me miseras duplices; vnam non visam mihi anteà, alteram illam de Venere Lucretianâ ante triennium, aut ampliùs, ex Italiâ acceptam. Gratias tibi hoc nomine habeo, & est vtraque imago scitè & venustè facta. Nos in docendo iam sumus, faxit Deus vt cum fructu. Nam iuuentuti Belgicæ fauemus, & ducere eam vellemus in rectam viam studiorum, quam pauci hîc viderunt. De Poloniâ, mira sunt quæ memoras, sed nec inexspectata: iamdudum audio occultas ibi factiones & cœtus fuisse. Deus bone, quis Europæ tandem status? aut quis noster? Nam res mihi neglegi videntur, sic vt nauis quæ permissa ventis. Sed fortem & felicem, qui non angitur, qui cogitat in supero illo consilio iàdiu decretum, quid terrenis his rebus regnisq́ fiat. Ipsa Belgica, quota pars magni mundi? ego & tu, quota Belgicæ? Vt folia cadunt & nascuntur, sic homines: nec frustrà cum iis comparauit maximus poëtarum. Illud fateor, ingeniis infelix esse æuum, & quo

ægrè

ægrè se attollant aut exserant rectiores mentes. Prurigo ista de religione disserendi & litigandi, quæ pessimum aut vilissimum quemque tenet, caussam his malis dedit & dabit. Wingium in Italiâ obiisse, credo te audisse: nec doleo, abiit ad meliora loca. Fuit insignis alioqui iuuenis, & longiore æuo, sed in bono sæculo, dignus. Ortelio nostro scripsi, Michaeli vander Hagen quæso vt amicam salutem à me dicas. Louanij, III. Kalend. Decembr. ∞. IↃ. XCII.

EPISTOLA VIII. *Antuerpiam.*

IOANNI BRANTIO, *Graphiario* S. D.

AMO plures in vestrâ vrbe, & ab iis amor: tu mihi deinceps inter vtrosque es, & qui exhibent & quibus exhibeo hunc affectum. Litteræ tuæ primæ, tessera & quasi confarreatio sunt huius societatis. De me, videbis quasi ignem esse qui facilè comprehendo, vbi materia apta ad honestiorem flamam. Gratularis mihi & vrbi, in quam veni. Atqui vt semel scias consilium & scopum mei aduentus, Quies fuit. Iactari apud eos, qui in bello armisque sunt, displicuit: & pedem extuli locis, in quibus alia omnia copiosa & benigna. Sed longiùs prospeximus, & temporis quoque eius rationem habuimus, quod post nos erit. Sit hîc omnis felicitas: quid si Fama & Salus lædantur, quàm illa infelix? Nec leuitatis crimen erubesco: imò delector conuicio, quo meliorem me agnosco. Hæc tibi, sed non tuâ caussâ. Confido de optimo tuo iudicio: quod nisi esset, non sic me amares. Nemo fideliter diligit, nisi qui probat. Sum ergo Louanij, rebus meis bonis, etsi non laxis. Tranquillitate fruor, atque etiam securitate vel inter circumfusos hostes. Deus manifestò protector huic opido, & vix cadet nisi cum caussâ bonâ. Quod addis audisse te scribere me aliquid de Cruce: verum est, aut potiùs iam scripsisse. Opus tamen quod nolim in exspectatione apud vos esse, quia nihil in eo magnum præter argumentum. Pietas huc duxit. illa ipsa quæ vobis & Senatui vestro in oculis, cùm salutate hoc signum in vrbe mediâ erexistis, trophæum in illius hostes. Si decorè alibi potero, meminero: possem, si ad vos irem, vti in CONSTANTIA feci. Nunc tamen vix arbitror, & alij sunt qui primitias

mitias quasi iure suo volunt. Videbo,& te qui me sic amas meritò redamabo. Louanij,III.Kal.Mart. ∞.Iↄ.XCIII.

EPISTOLA IX. *Bruxellam.*

IOANNI BERNARTIO Ito. S. D.

AEGRE tibi esse,mi Bernarti, quòd à me abes, id verò mihi non est ægrè. Delector hoc tuo angore,& ita ille crescat;vt breui ad nos redeas,nec nisi alloquio meo illum ponas. Parentes tibi illìc,scio,fratres,cognati, & omnia quæ naturæ ductu ames: sed ecce hîc quoque parentes, quos iudicio elegisti, & qui internum illum Bernartium foueant & forment. Me inter eos pone, imò primum,si res est affectus. Quod iniicis de inuidis quibusdam homuncionibus,per Deum hanc curam pone. Quò virtus perueniet,si sistitur ad has remoras? vt gloria illi comes,sic inuidia: sed hanc adeò non curat, vt vix cernat. Minuti qui non se attollunt,nolunt etiam alios: & factis cùm obstare non possunt, conantur linguis,& spargunt verborum leuia ista tela. Atque id eminus, vt Parthi fugientes. nam cominus non se componunt, nec rectis oculis splendorem nostrum intueantur. Mi Bernarti, quis nostro æuo(ad vetera non te mittam) paulùm modò altior, detractiunculas has non sensit? Cuiacium vide,me vide. ille ab improbâ,ego rusticâ etiam manu vapulamus: quid vapulamus? sic vt in somnio,non sentimus,nisi imagine & opinione. Nemo nos tangit,nisi ipsi volumus, & fregit hæc omnia tela, qui contempsit. Indue hoc robur,& inprimis ab iis caue qui insusurrãt, & specie beneuolentiæ nocent. Memento non credere,nisi illud, quòd te amo ex quo noui,dignissimum cui hoc fiat à bonis. Cetera coràm. nam te reuoco, & mihi quoque ingrata absentia tua, si longa. Capita bina carduorum altilium accepi, gratias tibi & parenti ago. Oudarto,si illìc,pro me complexum & salutem dato. Louanij,postr.Nonas.Iul.∞. Iↄ. XCIII.

EPISTOLA X. *Antuerpiam.*

IOANNI BOCHIO, *Senatui à Secretis* S. D.

QVOD iamdiu facere te aut me optaui, factum est, & fundamẽta posita amicitiæ nostræ. Ego decreueram in affatu & ser-

& sermone id præstare,cùm apud vos essem : opinione meâ & voto, extremo hoc Septembri. Sed benè quòd præcepisti.& hoc plus tibi debeo,quòd affectus tuus calidior (maior non dicam) ad vinclum me duxit,cui iamdiu cupio illigari. Ex animo Bochi. pauci sumus meliorum artium inter Belgas : quid optabilius,quàm nosse inter nos,& cohærere ? Etiam aliarum animantium quæque aggregant se ad suum genus : ergo inter homines meritò,quibus est similitudo & paritas aliqua vel artium,vel ingeniorum. Credo hæc in nobis esse. & noui te iam ante annos aliquot è scriptis;quæ sparsim edita,aut non edita etiam,apud amicos vidi. Non multa,inquies. Esto,sed è lineâ, vt scis, artifex artificem dignouit. Sed quid opus ista? blanditiæ absint, iudicio me facere puto, si te amem. Hoc satis; & addo mansurum me in hoc fœdere,quod nunc pangimus,quamdiu in me, qui es eris. Vale mi Bochi, & hæc sint pleni sermonis , quem spe iam occupo,libamenta. Louanij, postr.Kal.Sept. ∞. Iↄ. XCIII.

EPISTOLA XI. *Antuerpiam.*

IOANNI LIVINEIO, *Canonico.*

EN tibi *Cuspiniani Panegyricos*,quos volebas. Vtere, & ede mox in tuam famam,& nostrum bonum. Pluscula in eos adnotata mihi, & nunc ad Plinianum mitto. Non sumus parci aut condi talium: libenter participamus, & præsertim iis qui iudicio electuri & vsuri,quod de te confido. Hesychiana emendatiuncula vera est, & tibi inscriptam in calce Notarum videbis. Puto me etiam rectè iudicasse in Dionis loco, vbi ὄχον restitui, & *Thensam* sum interpretatus: miror te verbo non adprobasse. An dissentis? significa,& caussam. Ecce alium Dionis locum, de Triumpho Cæsaris:

Καὶ ἀρσινόη γυνή τε οὖσα, καὶ βασιλίς ποτε νομισθεῖσα, ἔν τε δήμοις, ὃ μήποτε ἐν τῇ ῥώμῃ ἐγεγόνει, ὀφθεῖσα πάμπολυν οἶκτον ἐνέβαλε. Καὶ ἐκ τούτου ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ καὶ τὰ οἰκεῖα πάθη παρεδύροντο: Quod esset : *Et Arsinöe, quæ mulier & aliquando regina fuisset, in populis conspecta, multam sui miserationem mouit. & per hunc mox prætextum, Romani propria sua mala palàm deflebant.* Lib. XLIV.

Displicet illud ἐν δήμοις. nam quid noui aut mali in publico ad-

ſpici reginam? Puto ἐν δεσμοῖς fuiſſe: *in vinclis.* atque id miſerabile,nec antè ibi viſum. Bella autem concluſiuncula, & interiori Quiritium affectui explicando: quam certum mihi eſſe ab Homero. Quid enim ille vir occultum non vidit & protraxit? Nam ita de fœminis captiuis apud Achillem, quæ Patroclũ lugebant:

Sic dixit lacrimans. aliæ mox collacrimarunt, In ſpecie Patroclum, in re & ſenſu ſua damna.

*Ὣς ἔφατο κλαίουσ'. ἐπὶ δὲ στενάχοντο γυναῖκες
Πάτροκλον πρόφασιν, σφῶν δ' αὐτῶν ἄλγε' ἑκάστη.

Simile & in Statio:

Proſpectant matres, ſæuóque infanda precantur
Oenidæ, tacitóque ſimul ſub pectore regi.

Sed hæc talia quando coràm? ſi viæ tutiores, iam eſſet: ſi vel intutæ, fiet,& cum præſidio aliquo ad vos ibo. Nimis lubet veteres ibi amicos recognoſcere,& oculis vſurpare.

---ſpes anxia mentem
Extrahit,& longo conſumit gaudia voto.

Vale mi Liuinei,& interim litteris nos adfare. Louanij, III. Kal. Nouembr. ∞. Iↄ. XCIII.

EPISTOLA XII. *Antuerpiam.*

ABRAH. ORTELIO S. D.

NON multos tibi commendo aut ingero,nec meus mos eſt: ſed hunc ſingulariè, Ger. Buytewechium,qui anno & ſex menſibus apud me egit: tantâ modeſtiâ & probitate,vt ſuprà nihil fatear vidiſſe. Is ad ſuos nunc redit, videre & ſalutare te voluit: rogo vt illi pateas,atque etiam bibliotheca tua. Pauca verba facio: ſi tu totidem cum illo, ſatis ſe ipſe commendarit. Louanij, III. Non. April. ∞. Iↄ. XCIV.

EPISTOLA XIII. *Antuerpiam.*

HENRICO VWENO I^{to}.

PRIMA eſt hæc tua ſcriptio, & pergrata. Affectu & cogitatione ſæpè inter nos loquimur (opinor de te, ex meo iudicio)ſed fiat ſtilo quoque interdum,ſcis quâ lege? cùm valdè vacabis,aut ſi id tibi rarum,cùm valdè voles. Hanc legem tibi dico: mihi duriorem,& nolo excuſari niſi valetudinis cauſſâ. Sed grata,in-

ta, inquam, tua ſcriptio: tum quia in eâ animus ille tuus niueus appâret, & in ipsâ niue (quod miremur) ardens. Amas me puriter, iamdiu vidi; atque etiam liberè, quod nunc probas. Subiicis iudicia quorumdam de libello noſtro (ſemper mihi tali, nec vnquam magno) cetera bona, in eo duriora, quòd videor quædam dicenda non dixiſſe. De vſu ſalutaris eius ſigni inſeri volebant: quod potuit opportunè, fateor, ſed mi Vvvene ſemel hoc noſce, tractata aliis non libens retracto. Nónne pridem iſtud theologi? nec vnus aut alter, ſed multi & è ſummis. Me hoc iterare, fortaſſe nec decorum ſit, nec iis gratum. Nõ illud, quia extra meam Spartam, quam colo: non iſtud, quia re didici, non amare eos, qui ſcandunt in illorum fines. Et meritò. nam profectò fit cum periculo erroris aut lapſus. ſicut iis euenit, qui non edocti, fabros aut tegularios imitantur, & per culmina domorum aut tecta incedunt. Habes cauſſam vnicam, & mihi etiam nunc firmam. Ne philoſophiam quidem attingo, ne offendam: vult me aliquis Theologiam? reſilio. At tu, mi amice, hæc & alia audacter nihilominus ſuggere: amo, etſi non nunc poſſum, in aliis audire. Louanij, quo die in curiâ olim Cæſar. ∞. IↃ. XCIV.

EPISTOLA XIIII. *Machliniam.*

NICOLAO OVDARTO S. D.

CARMEN accepi caſtigatum, & vnà tuas litteras. Reſpondiſſem citiùs, ſed reuera diſtrahor, præter alias occupatiunculas, etiam ædificando. Nam domum emi, reparo, & dum leue opus cenſeo, creſcit cottidiè, & bulga mea decreſcit. Stultum me (fateri debeo) qui cœperim: & fortaſſe illud quod Craſſus olim Deiotaro, mihi aliquis dixerit, *Duodecimâ horâ diei ædificare cœpiſti.* Nam etſi per ætatem poſſim viuere, neſcio an per valetudinem: cuius ipſius curam cogor deponere per hæc tempora, nec ſalutaris Spada me videbit. Inuitor ſanè ab amicis Leodicenſibus: ſed multa impediunt. itinerum difficultas aut pericula, & nec in ipſo loco ſecuritas: tum etiam, nequid mentiar, ſumptus. Non tam laxè mecum agitur, vt his omnibus ſufficiam. Rex donum nuper dederat, ſed adhuc in titulo: re nihil etiam accepi. Hartium noſtrum rediiſſe audiui, ſed vt cenſeo, cum exiguâ ſpe pacis. Quę

quamdiu non est, frustra in pretio esse velimus pacis nostras artes. Senecam de *Tranquillitate* publicè hîc doceo, priuatim ad me apto. Si cura illa ædificandi reipsâ non mordeat, cetera pænè sim tranquillus. Opto te mi Oudarte. saluta, sicubi vides, nostrum Hartium. Louanij, x. Kal. Iunij, ∞. Iↄ. XCIV.

EPISTOLA XV. *Leodicum.*

PETRO ORANO I[a].

PER hunc æstum langueo mi Orane, & planè valetudo mea eget fontani refrigerij vestri. Sed quid faciam? multa impediunt: pericula in viâ, & in loco: iam & ædificatio, quam institui, in domo recenter emptâ. Benè cedat, inquies. Deus faxit, sed bulga mea exhauritur, non ab Alphonso aliquo aut Leone implenda. Fui Antuerpiæ vt mea quædam ederem, quo tamen hodie fructu? Plaudunt, laudant, *vt pueri Iunonis auem*, ait ille: & hæc sunt præmia nostra. Hæc & talia in sermone coràm, si venio, sed serenâ fronte: nec id impediuerit tranquillitatem nostram, imò nec iocos. Vale mi Orane, & saluta fratres à me tuos. Louanij, x. Kal. Iulij, ∞. Iↄ. XCIV.

EPISTOLA XVI.

ABRAHAMO ORTELIO S. D.

AH tristes mihi litteras, super Bencij mei fato! nimis me ille vir amauit, ego illum; & id vsque à primâ iuuentute nostrâ. In ipso flore ætatis amicitia Romæ coaluit, & paucis annis me præcedebat. Quid autem hoc est, quòd ego æger iste animam tam diu traho, & tot validi præripiuntur? nescio quid Deus etiam seruare me videtur, vtinam in publicum vsum! Sed adnitar, & adnitor. etsi nunc valdè sanè distrahor ædificatiunculis nostris. O inconsultum consilium in emptione! Gallorum hoc vetus est, *Fæminam faciendam parare, domum factam*: ego in vtroque peccaui, & luo ac luam pœnas. Sed extra iocum, domus dat negotium, cœpta, & ideò perficienda. Vellem cum Moreto nostro videre tibi semel animus sit, atque vtinam cum Viuiano! cuius viri memoria & affectus in me vigent, & cogitatione sæpè exsus-

exſuſcitantur. Scriptione rarius, quia nec argumentum eſt, & deſidere in hoc genere ac remittere incipio: quod ſcire velim amicos, & ignoſcere. A Scaligero nobilis iuuenis Gurges apud nos fuit, multa dixit quæ volupe audire. Quod ad inſcriptionem illam Romanam, ne dubita quin EX VISV ſit ex ſomnio, & ſignificat ſe monitu diuino id feciſſe. Sæpè in lapidibus notaui. Vale mi Orteli, XI. Kal. Iul. ∞. Iↄ. XCIIII.

EPISTOLA XVII.

LAEVINO TORRENTIO, *Epiſcopo Antuerpienſi.*

NON aliam à te epiſtolam accepi (etſi ſæpè tales) magis benignam. Non aperis pectus & affectum, ſed effundis; quod gaudio & ſolatio mihi eſſe, in publicis priuatiſque moleſtiis, debeo fateri. Nam publicè quidem, quid non triſte? & ita, vt deteriora etiam ſint in metu. Hoſtis inualeſcit, nos languemus, & pęnè veteri illo Demoſthenis dicto, quaſi mandragoram qui biberunt, iacemus. Ne magni quidem iſti ictus nos excitant? Niſi quid tamen occulti conſilij alibi vel auxilij, in quod non inquiro. Sed de priuatis, domus me etiam tenet, quam lentè, & vt operæ iſtæ ſunt, pergimus ire exſtructum. Cui ornandæ & verè illuſtrandæ, quod vltrò tam liberaliter polliceris, accipio, vti & à Prunio noſtro. De voluntate veſtrâ cùm conſtat, curatum hoc ego porrò reddam. Quod ad Ordines, totum tuum eſto, ſi agendum, & quando agendum. Equidem cùm tempora intueor, venit in mentem ſubuereri interdùm etiam de firmitate ſolutionis: quam N. iſte expedit, ſed hoc quoque, vt meæ operæ, lentè. Si in vrbe veſtrâ Antuerpienſi (in quâ neſcio quomodo plerique mei amantes) delegatio ea facta fuiſſet; magis id ex meo vſu fortaſſè, & certè voto. Sed vereor, vt ſerum ſit immutare. Ego tamen, ob hæc & talia, nihil etiam de migratione cogito, quantumuis exteri inuitent. Niſi vis aut iniuria me pellant, æternùm ſum veſter. Accepi nuper Poëmata tua, gratum mihi donum. ad Bernartium Statij codicem miſi. Illmo Borromæo reſpondi, & ad te mitto: vnà hunc animum, qui ſeriò ſemper eſt tuus. Louanij, XIIII. Kal. Septemb. ∞. Iↄ. XCIV.

EPISTOLA XVIII. *Ruræmundam.*

GVIL. CRIPIO SECVNDO S. D.

SERIVS ego litteris tuis respondeo, quia redditæ mihi serò. Aliàs, profectò non tamdiu vices istas scribendi protulissem, vel tuâ vel parentis clarissimi caussâ, quem iam olim & colo & amo. Eum ais (me dolente) in morbum venisse meo similem, id est pessimum morborum. Vexat, trahit, lancinat, idque per interualla, & omnino est pro Tyranni illius voto, qui homines *se mori* volebat, *vt sentirent se mori*. Decem amplius annos in eo sum, vespertilio (vt sic dicam, & iocer) nec inter sanos nec ęgros, & mediæ cuiusdam sortis. Non inter ægros dico, palàm ægros. ambulo, fabulor, alia vt alij ago, & plusquàm alij comedo ac bibo. Nam habet hoc iste languor, vt homines edones faciat, & in cibum ac mensam statim suâ horâ, vel ante horam, imminentes. Quàm bilis mihi tunc prompta, si non cibi? & facit hoc calor atque æstus, circa imum stomachum inclusus. Obstructiunculæ illìc in venulis mesaraïcis, quas medici vocant, heu, nimis mihi notis. Inde flatus, inde vapores, qui caput petunt & sacram hanc mentis sedem. O quis Deus aliquando me liberet? quis annum det vnum vacuum ab hac noxâ, quem lucubratiũculis meis impendam! Nam nunc quidem, cum parata multa habeam, vix digero aut effero: ita horæ & dies labuntur, in vinculis & nexu tristioris illius morbi. nec temerè appello vincula. non enim corpus solùm ligat, pigrum tardumq. reddit: sed linguam, sed mentem, & vno verbo, ex homine cadauer pænè reddit. Querelas habes, tu solatia, vel auxilia quærebas. Vnde habeam? nemo medicorum dedit, aut, credo, dabit. Quod tamen vsu me iuuit, aut didici, cape. Primas tenent acidulæ Spadanæ, aut aliæ tales; quæ propriæ mihi videntur (si iudicio vtare) in hunc morbum. Imò recentem cum tollere possunt, non dubito: veterem, saltem alleuare. Sperabam repetere hoc remediũ istâ æstate: sed multa impediuerunt, & viæ inprimis non tutæ. Alterum quo vtor, Aqua intybi stillaticia, quam aceto aut vino leuiter tempero, & mane admixto pauxillo aniso & saccaro bibo. Mitigat æstus, aperit præcordia & subiacentia, denique ad tempus iuuat. Sed ad tempus. carnifex ille redit, & solita mox admouet tormenta. In cibis

abstineo ab omnibus calidis,non etiam in potu : & video vina Rhenana, aut si quæ talia διυρητικὰ & penetrantia,auxiliari. Opus etiam iisdem , & interdum largioribus , ad fumos aut tristitias pellendas,quæ congenitæ huic morbo. Plura non habeo dicere. amo te, Patrem veneror & saluto. Louanij, III.Nonas Sext. ∞. Iↄ. XCIV.

EPISTOLA XIX.

IOANNI BRANTIO, *Graphiario* S. D.

ISTEIPSE mihi tuas tradidit, qui meas nunc tibi. Grata tua compellatio, animi memoris & affectus in me index: quæ vtraque de me tibi potes polliceri. Ego verò cogitationes & animum sæpè mitto,quò non manum aut litteras:& is quoque cultus amicitiæ est, desiderare & meminisse. Vos mihi Antuerpiæ amici aliquot,fateor, imò plures quàm in aliâ vnâ vrbe, ac prouinciâ pænè dicam. Vtinam, vtinam infelicia tempora permittant inuisere interdum & alloqui, atque,vt solet, arbitrio nostro ire,redire. Suauior vita esset,& valetudo ipsa melior, temperata sic amicis alloquiis & conuictu. Non datur, non dabitur quod peius est,vt res quidem publicæ eunt aut potiùs fluunt. Ego,nisi arcana aliqua consilia regum sunt, de his quæ in aperto nihil boni auguror,domi militięque disciplinâ corruptâ. Æmulatio,contentio, rebellio passim , atque etiam confusio, nec data consilia aut imperia opportunè,nec capta. Larga querelæ materies, sed non sapienti, qui altiorem in his caussam inspicit, & scit hæc sequi Prouidentiæ currum. Triumphat in eo æternus ille rector, & nos sequimur..liberi ac velut milites eius, si volentes; captiui ac serui, si nolentes. Illud simus, mi Branti, boni beatique etiam in malo æuo. Socerum tuum & vxorem saluto. Louanij, pridie diei qui Lucæ sacer,cùm ingrediar ætatis quadragesimum octauum annum. ∞. Iↄ. XCIV.

Consulem Malinæum & Secretarium Bochium amanter resaluto. Addo Thesaurarium Robianum.

EPISTOLA XX.

HIERONYMO ROVELASKO S. D.

ALLOQVI verbis me poteras & ſermone iſto litterario, mi Rouelaski, etiamſi res non adfuiſſet: id eſt, etiamſi munuſcula & ſemina non miſiſſes. Nam ego te commendatum mihi ab aliis, poſteà à te ipſo, amaui cùm Louanium veniſti;& magis magiſque, quò magis noui. Vidi ſerium tuum ingenium, ad recta natum, cum iudicij bonâ normâ: quod caput ego cenſeo in homine & vitâ humanâ. Si ea norma obliquat aut ſe inflectit, prauum exſpecta quidquid ſequitur: & tela omnia aberrant, vbi collineatio fallit. Gratulor tibi hoc bonum, quod à Deo & à naturâ eſt: ſed magis hortor, vt idem iuues induſtriâ & lectione. Crede mihi, inſpectio rerum & peregrinatio, actio ipſa & inuerſatio, multum iuuat fateor, & momentum ad prudentiam adfert: ſed plurimùm lectio, ſi bona, ſi bonorum. Hæc præter prudentiam, conſtantiam etiam adfert & robur quoddam animi, quo in hac vitâ turbidâ egemus: denique ſapientiam, quæ in vulgus hominum non cadit. Quòd adhuc Antuerpiæ es, non miror. nam quò eas? quis in Europâ locus aut tutus, aut quietus? Italia tua videtur: ſed vereor vt & illîc bella, quorum ſemina certè video: & faxit Deus, vt vaticinando errem. Nam diligo gentem, & voueo illi perpetuam hanc quietem. Vocarunt in Bononiam nuper, calidè & perhoneſtè: retineor, quid dicam à fato, an à meis? Splendidior ille locus, ſcio; fortaſſis etiam ego ibi vtilior: ſed vt dixi, arcanum illud in nobis dominans vincit, Prouidentia ſiue fatum. Te mi Rouelaski amo, & meum eſſe ſempercupio. Gratiam pro ſeminibus habeo, & Patri tuo V. C. ſalutem dico. Louanij, v. Kal. Maij, ∞. Iↄ. XCV.

EPISTOLA XXI. *Leodicum.*

PETRO ORANO I^{cto} S. D.

QVID doleam, quid ſcribam, haud planè etiam ſcire me fateor: & tamen doleo, ac ſcribo. Eſtne ictus ille qui te & familiam perculit, an rumor vanus aures iſtas percuſſit? Vtinam iſtud ſit: ſed ecce iamnunc cùm ſcribo triſtior iterùm nuncius, & qui

qui audita illa adfirmat, & distinctiùs denarrat. Heu tristia, heu tragica! quæ nec nunc plenè lubet credere: & tamen vel sic ambigentem amor impellit scribere, & vt in certâ calamitate amicum solari. O si verbis, & vultu, & lacrimis etiam liceat! nam & has sparsissem, inferias optimæ matronæ, quam gens vestra Eburonum vidit. Fateor me aduersus hæc fatalia decreto animi iamdiu satis firmum: tamen hîc motus sum in morte tam inopinatâ, & quam fraus aut insolens nimis casus dedit. In mensâ venenum? inter amicos, inter plures, in publicâ hilaritate, & quo turba hominum simul petita? Hæc deiiciant mi Orane, nisi melior ratio & sapientia fulciant: quam tu, per Deum, & illam-ipsam quam luges, admitte. Functa est inopinatò. quid refert? functa est, & cottidie in magno hoc orbe tales inexspectati casus. In eo peccamus, quòd quisque de se suisque tantùm cogitat: & insolentiam aut iniuriam interpretatur, quod in familiâ non vidit. Quòd si oculos per vniuersum mittas, si facta olim & facienda cogites: nulla hîc nouitas, & videas omne hoc genus esse sub eodem Fati iugo. Atqui in bono etiam ęuo periit. Quàm multi præter illam? etiam ex ipsâ stirpe & prole tuâ quidam æuo meliore. Denique omitte hoc, periit: error aut mendacium verbi est; abiit, transiit in loca lætiora. Hoc ex nouâ & Christianâ sapientiâ si cogitas, si apud beatos beatam agere: dolori tuo quis hîc locus? Aut si dolori, non est amori: cuius hoc poprium, etiam cum suâ noxâ benè factum velle illi quam ames. O si pauca verba ingeminare tuæ in aures tuas detur? Quid fles aut suspiras mi Orane? Meum abscessum? vide vbi sim. Tuam solitudinem? non diu erit. Præiui, sequêris, & omnis illa caterua è nobis nata. Liberi & nepotes, quos Deus videre & frui suauiter dedit, hîc (ita spes est) me amplectentur: pergant modò in pietate & virtute, quam à stirpe & præceptis nostris hauserunt. Lugere, vix viri est; certè Christiani non est, cui mors est ipsa hæc vita. Hæc illa, & addam. munus etiam & stationem tuam cogita, quâ hîc in terris Deus voluit fungi. Consilia aut iudicia publica tractas: sustine personam, nec priuata calamitas in patriæ noxam vertat. Olim Q. Marcius eo robore animi fuit, vt ab ipso rogo filij, & quidem vnici, in curiam veniret, & Senatum quem more tunc habere oporteret, euocaret: non mirare tantùm, sed imitare, &

priuato luctui ereptum publicis vsibus te redde. Vna & vera cogitatio obuersetur adsiduè, commune hoc mori esse, æquè atque illud nasci: & vtrumque certo suo die & horâ à Fato deuinctum. Nec hominibus tantùm, sed opidis, terris, elementis; & quidquid hoc nos sustinet, alit, cingit, imminet, magno illo die vertetur aut peribit.

—Omnia functa
Aut peritura vides. obeunt noctesque diesque,
Astraque, nec solidis prodest sua machina terris.

Mihi crede, mens quæ ad ista adsurgit, ad luctum non demittitur: & scit mortem generi humano non tam supplicium esse, quàm tributum. Cogita, & te vel propter tuos etiam firma, quibus vnicum nunc præsidium es & fulcrum. Scripsi. & cùm aliquis tuorum certiora suggeret, fortassè vberiùs: atque ô vtinam hæc vana esse! Louanij, postrid. Idus Febr. ∞. IↃ. XCV.

EPISTOLA XXII.

GER. SANDELINO S. D.

QVÒD saluus adueneris, quòd tuos, & in iis *Buytevvechium* videris, gratum est: sed hoc gratissimum, quòd nos cùm non vides, cogitas, & visere iterùm optas. Ista certi affectus signa sunt, in quo vt constes perpetim, in animo isto volo. Nam amo te Sandeline, & quod sequitur, volo amari. Quòd non omnia illîc ex cogitato aut voto sint, nolo te mirari aut moueri. Vbique gentium & locorum sic erit, imò vt poëta ille ait,

—medio de fonte lepôrum
Surget amari aliquid, quod in ipsis floribus angat.

Temperies hæc & mixtio est in humanâ vitâ: noli fastidire, sed quod in naui solet, contra nauseam hanc te firma, quo? Pharmaco à Sapientiâ, & è Senecæ nostri officinâ. Virum & libros eius nosti. *Robur & æs triplex* circa pectus induendum est, vt nunc sunt homines, tempora, mores. Fac, & ita valeas. Louanij, III. Idus Iun. ∞. IↃ. XCV.

Carmen, quod honori tuo scripseram, hîc habes.

AD GERAR-

AD GERARDVM SANDELINVM IC^TI TITVLO ET HONORE DONATVM.

SANDLINE *eximie in meis amicis,*
Quem virtus mihi & elegantioris
Coniunxit studium eruditionis:
Grator & faueo tibi hunc honorem,
Quem nunc Iustitiæ manus seueræ
Alumno tibi donat atque mystæ.
O felix honor, ô beata cura!
Priuatis simul esse publicisque
Rebus præsidium: bonos tueri,
Malos opprimere. euge mi GERARDE
Surge atque exorere; esto sol, & istas
Quæ passim obtenebrant, fuga tenebras.
Sis tutor miseris, probis asylum;
At terror scopulusque sis scelestis.
Sic Deus tibi pluria vsque donet,
Sic gradus modò hic esto, & ampliorem
Nanciscaris honore ab hoc honorem.

EPISTOLA XXIII. *Louanium.*

MARTINO DELRIO, *Societ. Iesu.*

SALVI sumus, mi frater, salui: & id palàm beneficio diuino. Vide rei seriem. Kalendis ipsis Iuliis Nuncius Apostolicus INNOCENTIVS MALVASIVS litteras à Præfecto Limburgensi accipit, quibus nunciatur Batauos transmisisse Mosam, equites ad trecentos: & occulto bonoque auctore se habere, Spadam rectà venire. Ille cùm legisset, statim ad me hominem suum misit, & ipsas litteras, vt viderem & arbitrarer. Dixi me subsecuturum, & coràm sententiam dicturum. Dum paro me, ecce

ab illo alius, cum alteris etiam litteris à Præfecto Geldriensi, quæ eadem fortiùs adfirmarent, & caueri monerent. nos enim certò peti. Ergo propero, colloquimur: & aderat in hoc senatulo Marchio Malaspinæ, vir militaris. Illi vterque propendere, imò vrgere ad abeundum, & iam ante aduentum meum conuasari iusserant: ego contrà (non abnuo imprudentiam) ad manendum & resistendum. Aiebam subitum periculum non videri. si trecenti essent, magnam manum ad prædandum, nec posse fallere: vndique mox nuncios venturos. Quid autem, aiebam, si in Galliam eunt, regi illi suppetiatum, neque nos petunt? Maneamus, exploremus, rusticis emissis, qui per compendia viarum exquirere possunt & nunciare. Non sum auditus, quod gaudeo: & illi sub horam pomeridianam secundam Francimontem, in arcem se recepturi, discesserunt. Ego subsistere adhuc deliberabūdus, non an irem (vndique enim de periculo iam nūcij) sed quò irem. Stabuletum peti tutius videbatur, atque ibi delitescere, quàm Francimontem: quò tota ferè aquantium turba concesserat, exemplum magis, vt solet, quàm rationem secuta. Tamen & ego mox Francimontem, quia P. Leonardus & Smithus vestri eò inclinabant: quos, vnà cum famulo meo, comites habui huius viæ. Vespere peruenimus, omnia plena aduentorum, loci nihil in hospitiis: ipsa arx nec Nuncio adhuc patebat. Itaque, Deo bono inspirante, porrò iuimus in pagū proximum, cui *Tëum* est nomen. Grandior ille, & vel opidulo similis, creber ædificiis incolisque. Placuit, & omnia ibi tuta visa: cœnamus, dormimus, ad templum manè imus. atque ego peracto sacrificio, ad P. Leonardum, Quàm mox ad Nuncium? audire lubet, ecquid magis certum aut lætum. Imò prandere mihi animus Spadæ est, & tibi ac collegæ condico. gallina caput conuiuij erit. Garrimus, imus: ecce obuius ipse Nuncius (quod saluti ei fuit) cum Marchione, & famulitio pauco. Occupat, Quò vos? ego ad te Lipsi. Et cur herè in cœnā non adfuisti, securior futurus in arce? Ego ridere. & omnia hìc tutissima, inquam. vides frequentiam, & magnitudinem? non ausint huc vel alteri trecenti adspirare. Videamus, inquit, ambulemus, sacris mox operaturi. Facimus otiosè & securè, & ad templum iam dirigebamus: cùm pallens à laterali viâ rusticulus, Vestri Francimonte capiuntur, Obuertimus. quid ais?

ais? inquit Marchio. nos iam illinc: homo ludis. Verba vix dicta, ecce

*Ἵππων ὠκυπόδων ἀμφὶ κτύπος οὔατα βάλλει. *Quadrupedum velocipedum sonitus quatit aures.

ecce tuba insonat, & ipsi conspicui in tergo nostro. Eram Nuncio ad latus, sequebantur alij: diffugimus. plerique omnes cum Nuncio ad templum: ego subsequente P. Leonardo in transuersam angustam semitam, quæ ducebat ad hortos. Nam turbam sequi, non erat consilium. At ecce ea semita peruia non erat: sepes obiecta, quæ à viridario disparabat. Hîc hæsimus:

*---αὐτὰρ ἐμὲ Ζεὺς *-sed me Deus ipse Eripuit, vires dedit & velocia membra.

Εἰρύσατ', ὅς μοι ἐπῶρσε μένος λαιψηρά τε γοῦνα.

eripuit, inquam, me Deus, & sepem illam aliamque transscendimus, palliis, & quidquid morabatur, abiectis. Impetum euaseramus, nondum periculum: verebamur enim cingi & inquiri. Itaque ad montana, rustico vno duce, confugimus, inde ad siluestria, & denique Frepontem pagum, vbi nauigatio & flumen. Nuncio, inquies, quid factum? euasit hoc modo. Templum intus occluserant, ære Campano sonitum dabant ad rusticos vndique excitandos. Hostis intereà terrere, inuadere, quidam ex equis descendere, & ariete portam velle diffringere. Sed Marchio & famuli viriliter agere, & qui primus hostium accessit, glande eum traiicere. Id repressit ceteros. & simul incolæ atq. accolæ conuenire, & sanctimoniam templi velle tueri. Francimontem igitur, & mox Spadam repetūt, captiuos abducunt ad viginti è Belgis: ipsos Eburones, Germanos, Gallos spoliāt & prædantur. Nuncius & Marchio euadunt, iumentis impositi nos consequuntur, & gratulamur mutuam salutem. Nauigio vectos Leodicum habet, etiamnunc trepidos à casu, & à fatigatione adfectos. Deus firmabit, tu gaude & votis auxiliare mi Pater. Leodici, IIII. Non. Iul. ∞. Iↄ. XCV.

EPISTOLA XXIIII.

BALTHASARI MORETO *suo* S. D.

MIGRAVI his diebus, sed è cubiculo in cubiculum, & bibliothecam dumtaxat transtuli: tamen rem, ita me Deus amet, negotiosam. Omitto, disponere iterùm: sed caput mole-

ſtiæ & culmen eſt, chartas excutere, ſecernere, & purgare. Dum facio, incidi in Valeriana quædam olim mihi concinnata, vt ad vos mitterem: ſi fortè auctorem illum recuditis, Notis ſcilicet meis addenda aut inſerenda. Tuæ curæ erit: ſi tanti tamen hæc erunt. nam meliora aut grauiora prior deflorauit electio. At tu vide, & habe. Lib. I. cap. V.

At Cæcilia Metelli, dum ſororis filiæ adultæ ætatis virgini, more priſco, nocte concubiá, nuptialia petit, omen ipſa fecit.

Putarem: *nuptiale petit omen, ipſa fecit.* Ipſa videlicet ſuâ voce omen fecit deditque, quod petebat. Sequẽtia dicunt. Lib. II. cap. I.

Nulli enim tunc alienorum matrimoniorum ſubſeſſores oculi metuebantur: ſed pariter & videre ſanctè & aſpici mutuo pudore cuſtodiebantur.

Obſcurum, & in ſcriptis reperio *cuſtodiebatur*, ſingulari numero. Elicio, *cuſtode dabatur*: & alluſio ad Rom. morem, quo fœminis ſui cuſtodes. Eodem libro, cap. X. de prædonibus, qui admiratione ducti ad Africanum viſendum venerunt:

Quod vt prædones animaduerterunt, dimiſſis militibus, abiectiſque armis, ianuæ appropinquaſſe.

Itáne *milites* cum prædonibus? non ego opinor: & ſcribam, *dimiſſis militaribus abiectiſque armis.* Libro III. cap. IIII.

Vnde proceſſerit, aut quò peruenerit, ſtatuæ ipſius titulus abundè teſtatur, ſeruili cognomine & regiá appellatione perplexus.

De Seruio Tullio ſermo: at nullum ei cognomen, ſed nomen ipſum ſeruile. Scribe ergo, *ſeruili cum nomine.* Eodem libro, cap. II.

Cùm pro caſtello, cui præpoſitus erat, dimicaret, Cneijq. Pompeij præfectus, iuſſu eius, ſummo ſtudio & magno militum numero ad id capiendum mitteretur; omnes qui propiùs acceſſerant, interemit.

Fœdata hæc gloſſis aut inſertis, quod intendenti promptum. Nam quis iſte *Cn. Pompeij præfectus?* Legatum dixiſſet: & hiſtoria ac res abnuit, ſcimuſque Pompeium ipſum in re præſenti fuiſſe, & ſategiſſe. Scribam: *Cneiuſque Pompeius ſummo ſtudio, & magno m. n. ad id capiendum niteretur.* Pluſcula deleo, etiam vocem *Præfecti*: pro quâ ſiquis *præſens* volet, aut *profectus*, poteſt. Libro V. cap. I.

Liberalitati quas aptiores comites, quàm Humanitatem & Clementiam

tiam dederim? quarum prima inopiâ, proxima occupatione, tertia ancipiti fortunâ præstatur.
Apertius & tamen acutius esset: *quarum prima inopi, proxima occupatiore.* Nam hoc dicit, Liberalitatem inopi fortunæ subuenire, Humanitatem occupatiori & inuolutæ, Clementiam ambiguæ & periclitanti. Eodem libro, cap. III.
Gaudio exsultans Caietam cucurrit, & virum, omitto quòd amplissimæ dignitatis, certè salutis eius auctorem, studio etiam præstantis officij priuatim sibi venerandum, iugulum præbere iussit.
De Popillio ista, & Cicerone. sed libri scripti, quos consului, pro his verbis *salutis eius auctorem*, vnicum hoc habent, *salubritatis.* Et verò damnanda illa sunt. nam etsi verè dicat *salutis auctorem* ei Ciceronem; tamen non fecit, sed posteà addit, *studio præstantis officij venerandum*, hoc nempe defensionis & tutelæ sensu. Itaque legam ex libris: *certè celebritatis, studio etiam.* Cicero, inquit, fuit vir amplissimæ dignitatis, itemque celebritatis & famæ. Libro IX. cap. X.
M. Flauius Tribunus plebis ad populum de Tusculanis rettulit, quòd eorum consilio Veliternos Priuernatesque rebellaturos diceret.
Imò non futuram culpam, sed factam æquius punire erat, & res etiam fuit. Neque enim *rebellaturi* illi erant, sed iam fecerant: quod ex Liuij VIII. libro discas. Itaque omninò hîc scribendum, *rebellatos.* Nouitas verbi ne offendat. ita *Palatos* pro *Palantes*, & plura prisci : hoc ipsum etiam in Tertulliani V. adu. Marcionem: *Quæ gratia à non offenso? quæ pax à non rebellato?* Sunt alia, sed minora fortasse, nec nunc exscribenda. Tu valebis, mi Morete, & nos amabis. Louanij, IIII. Kal. Ianuar. ∞. IↃ. XCVI.

EPISTOLA XXV. *Antuerpiam.*

BALTHASARI ROBIANO, *Senatori* S. D.

AMICA epistola tua me affecit, vt sermones & conuersatio solent. Fateor enim candidè, exhilaresco & vegetor cùm apud vos sum, viros beniuolos, prudétes, doctrinæ & mei amantes. Affectum illum verum in vultu atque oculis video; quomodo non eundem rependam, & deuinciar mutuo quodam nexu? Enimuerò facio: & si vllos mortalium, vos aliquot Antuerpiæ ca-

piæ calidè & fideliter amo. O probitas, ô candor, si tales apud plures sint? aurea sæcula redeant, & viuamus in terris cælestem aliquam vitam. Sed non hæc felicitas huius sæculi, quo maximè Biantis illud verum est, *οἱ πλεῖστοι κακοί. Speramus emendationem, aut leuamentum aliquod, à nouo nostro Prorege, quem laudari variè audio, etiam ab iis qui interiùs nouerunt. Faxit Deus, vt firmâ rectáque mente sit, nec abripiant eum aut flectant praua nostra & detorta. Eligat & discernat, quibus credat, & quos audiat: caput, nisi fallor, imò & pedes, in bonâ gubernatione. Diuturnum hoc bellum ciuile labes multas aut corruptelas inuexit, & pro virtutibus pænè quædam habentur: magnitudine animi opus est ad corrigendum, sed & prudentiâ, vt sensim & sine motu. Bataui vicini nostri si sapiant, pax & boni mores ad nos redeant: bellum & vitia extra fines istos eant. Sed illi peruicaces; & de plenâ medelâ vix sperandum, quamdiu pater iste malorum *Mars* erit. Duremus, peiora tulimus: & aliqua tamen serenitas per nostrum hunc *Serenissimum*, spero, illucebit. Te valere cupio mi Robiane, mei amantem & memorem. Louanij, postr. Kal. Feb. ∞. Iↄ. XCVI.

* plures mali.

EPISTOLA XXVI.

BALTHASARI MORETO *suo* S. D. *Antuerpiam.*

MORTEM auiæ tuæ, etsi matura ea fuit, & iam ipsa in metâ æui, tamen tristis audiui. Matrona fuit bonis probísque moribus, sine fuco aut pompa, viri olim amans, domus suæ & œconomiæ intelligens & curans. Et satis hæc in fæminâ: plures laudes qui quærit, vitia fortasse congeret, in specie virtutum. Mulier, quæ vltrà mulierem sapit, non sapit. Carmen tuum libens vidi, & lacrimas, quibus meritò ei parētasti. Extremum officium est, sed & decorum officium est: & laude ac memoriâ bonâ prosequi defunctos, ratio & sapientia probant. Mihi ab amicis haud aliter eueniat, nec lesso aut planctu, vt ille ait, funera quisquam mihi faxit. Miscere te autem interdum actuosæ tuæ vitæ has meditatiunculas aut scriptiunculas, tibi quoque & animo tuo vtile: quem nunquam ita merge vndis istis rerum, vt non emergat interdum & respiret inter litterarum flores, aut poëseos pigmenta.
Sed

Sed & pascat eum interdum fortior lectio, & Sapientiæ collem illum lustret. Fac, & vale mi Morete. Louanij, VI. Kal. Sept. ∞. IↃ. XCVI.

EPISTOLA XXVII.

IANO WOVERIO *suo* S. D. *Antuerpiam.*

EN, habes sodalem tuum veterem, citiùs quàm opinio tua aut nostra ferebat. Sed ita fert mare, violenta pars mundi, & cui nemo imperat, præter illum qui cunctis. Fruere igitur eo paullisper (nam nec diu aderit) & tædium hoc pelle, quod in animo tuo scribis innasci. Remedium petis. à méne? cur non potiùs à libris, ad quos te misi? Nam mihi crede Woueri, in eâ officinâ herbæ, succi, medicamenta, quibus honesta omnis voluptas in animo excitetur; quibus & virtus, ac robur, in omnes res aduersas. Atqui hoc ipsum subinde dolet & cruciat, auulsum sic esse. Gaudeo hunc dolorem tuum; & maneat: sed tamen sic, vt quemadmodum amantes abiuncti paullulùm aut exclusi, acriùs amant, aut redeunt: sic tu quoque vel furtim fruare, & visas identidem ad nostras illas Nymphas. Vnum Senecam tamen, ad firmandum animum, vel maximè tibi ingero: ceteros, ad docendum aut delectandum. Eum nunc legebamus publicè, nescio an cum iuuentutis magno fructu (quæ tamen frequens satis & alacris audit:) at cum nostro tamen, qui honestis illis fortibusq. monitis erigimur, & subleuamur. quod necessum est in multis aduersis aut tristibus, quæ publicè & priuatim suppeditat hoc æuum. Vale mi Woueri, & amandus ama. Louanij, prid. Non. Mart. ∞. IↃ. XCVII.

EPISTOLA XXVIII. *Eodem.*

HENRICO VWENO I^{ct.} D. S.

PRO amico fecisti, quòd libellos qui me tangebant, miseris. quos legi statim: & quid dicam? parùm aut nihil me reppetisse, præter voluntatem lædendi. Designant magis reum, quàm peragunt; & communiter contenti Antiquitatis inuidiam nobis obiecisse, desistunt. Mira hæc accusandi ratio, pedem non con-

ferre propiùs, non loca ipsa aut phrases notare & excerpere, quas damnes. Intereà cùm benè abiecerunt & contempserunt totum hoc nostrum scribere; metuunt ne iuuentus imitetur, & precibus monitisque eam auocant & abducunt. Quid timent, si Veneres aut lepôres in eo nulli sint? si barbara, vt aiunt, & spurca? Sed conscientia ipsos quoque conuincit (testor eam & appello) stilum nostrum aliquid viuum, alacre, sed & eruditum habere: quod ipsi ore magis, quàm corde spernant. Nouimus hoc genus. miselli, manent in suis præceptiunculis: *Hoc Exordium, hæc Narratio est: Hic Allegoria, hîc Metaphora:* & præclarè censent Ciceronem se interpretatos, tum & Ciceronianos esse. Quo argumento? quòd elumbia quædam, & exsanguia scribant: quòd iacentia verbis, sensibus, numeris: quòd denique sic algentia, vt refrigerare possint Germanicas suas niues. Et ô ridiculum! nec ad Ciceronem quidem seriò nos vocant: sed ad Melanchtonem suum, virum mihi, nisi à religione, haud aspernabilem; sed nec inter duces aut antesignanos ad eloquentiam ponendum. Hunc admirantur, hunc tollunt, numen cum altero suo numine habent: de quo verissimè Bonamicus in Italiâ interrogatus dixerat: *Videri eum Latinè loqui incipere, & tentare.* Reuerà ita est. isti velut in margine & finibus Latij hærent; adspiciunt elegantiam, & mirantur; intra pectus, aut linguam, non admittunt. Atqui nos obscura & intricata scribimus. Nescio, dicam liberè, mihi de me non videri: imò hoc in laudibus meis vel maximè censeo, quòd in breuitate nubes vito. Dicant & iudicent, qui Latinè modicè intelligunt: dicant, qui vel leuem gustum habent politioris litteraturę. Quod si ad istos occupatos aut ignauos vocamur, qui supini & oscitãtes nos inspiciunt; cum supercilio, sed & fastidio, imò cum præiudicio iam legunt: quid speremus? Et faciant tamen dicantque, misceant Orationes & Carmina: en me vatem (quæso, liberum hoc potiùs, quàm superbum sit) viuent scripta quædam Lipsij, & ad posteros venient: imò ipsa Germania, in quâ flammulas has inuidiæ excitant, ipsa Pannonia & Polonia approbabunt. Nam de Gallicanis & Italis iudiciis, eâ parte securi satis sumus. Nec tamen nego, esse aliquid alibi in meis scriptis vel vetustius fortasse, vel concisius dictum: quod sic solum prolatum, in culpam possit cadere: sed idem excusari & erigi, si quo loco, argumento, vel

ad quem scriptum sit, videatur. Nempe ecce in *Criticis*, vbi ex professo litteraria & antiqua tracto: quid mali sit, vocem aut phrasim esse interdum antiquiorem? Vt in epistolâ ad virum subtilem, & doctum: cur non breuiùs aut eruditiùs scribam? Fecit Cicero ille, & variauit, cùm ad *Lentulum, Pompeium, Cælium, aut Atticum* scriptitaret. Nec affectatio ea in nobis est. ah quàm errant! eodem calami tenore & impetu, illa mollia aut vulgata, & hæc strictiora aut meliora scribimus: quod sciunt, qui à manu mihi fuerunt. Sed caput tamen criminationis viuit, inquies, nec inciditur, *Tullianum te non esse.* De isto aliàs, & fortasse publicè: atque vtinam, Tullio ipso iudice, certare hanc litem possim! Sed hoc tibi modò dicam, quod ipse attigisti. istæ iaculationes, isti lapides, in nos pluunt ab vnâ hac caussâ, quòd fortiter & feliciter deseruimus illam caussam. In quâ tamen corpore potiùs, quàm animo fuimus: quod nouit ille, qui hunc & recessus eius intuetur. Non expedit Lipsium in admiratione esse, qui tacitus & exemplo partes eas damnat: tacitus? imò iamnuper apertâ professione & scriptis. Hoc mordet, hoc pungit, hoc voces excitat languentes & fractas; & quæ in medio spatio deficiant, priusquàm me tangant. Habes de libellis breuiter: quibus an aliter etiam respondeam, meæ deliberationi relinquo. etsi nunc non videbantur tanti. Vale, & saluta optimos viros amicos nostros, *Prunium, Robianum, Scotium, Ortelium, Bochium.* nam *Malinæum* scimus, & gaudemus, Bruxellę à publicis iam consiliis esse. Louanij, III. Idus Februarias. ∞. Iↄ. XCVII.

EPISTOLA XXIX. *Eodem.*

Cornelio Kiliano S. D.

ETYMOLOGICON tuum nuper vidimus affectum, & speramus nunc confectum. Industriæ testimonium dare possumus, vtinam & præmium labori! Vtili labori, fatendum est: & qui in publicum plus conferet, quàm multorum speciosi, addam & famosi libri. Sed æuũ nempe nosti, certè debes in eo iam vetus, & inclinare aut ruinam spectare quidquid hoc est litterarum. Eas tantùm? probitas & virtus abeunt, ac bella ista & mixti exteri Belgicam, vt sic dicam, è Belgicâ tollunt.

Hoc fonte deriuata clades
In patriam populosque fluxit.

Sed quid ista? hoc volebam, testimonium tibi reddere, & gratiam spondere, si non isto, meliore & post-futuro æuo. Testimonium quidem subscripsi: si non ipsum, animus placebit tui volens. Vale mi Kiliane. Louanij, Kal. Mart. ∞. IↃ. XCVII.

IN CORNELII KILIANI ERVDITI VIRI Etymologicon.

QVISQVIS *Belgica amare, Belga, verba*
Audes; hunc quoque amare KILIANVM
Aude. qui egregio suo labore
Sermonem tibi patrium propinat,
Iam purum nitidumque. qui fuisset
Aut aui, aut proaui tui, meique.
Non hîc Galle tuas, tuas Ibere,
Tuas Itale nunc reposce voces:
Nostra hæc fabula, scæna tota nostra est.
Ite exotica verba: KILIANVS
Dat pura & puta Belgica. & quid vltrà?
Et pura & puta dat simul Latina.
Duplex gloria. gratia esto duplex:
Et Belga hunc amet, atque amet Latinus.

I. LIPSIVS ἐχεδίασε.

EPISTOLA XXX. *Bruxellam.*

OTHONI HARTIO I^{ti} S. D.

LITTERARVM exemplar, quas Rex meâ gratiâ ad Proregem scripsit, ad te mitto, vti videas breue & serium de me testimonium: sed præter iudicium, vt opinor, nihil ad me accedet. Quod factum est, pro rato erit: & reuerà vltrà nihil specto, nec vota mea longiùs mitto. *Quisquis de accipiendo cogitat,* ait Seneca, *oblitus*

oblitus est accepti. Non sic ego. & scio alioqui quantum naturæ satis sit, & hoc me rura mea Iscana ante biduum docuerunt, quę inspexi. O si viuere illic in securitate & tranquillo otio liceat! Apud te non nego, adspiro. Et profectò, vt res publicæ grandibus passibus nunc eunt, breui mutatio aliqua insignis speranda in Regis & nostrum bonum. In Caletibus res magna gesta est. quid in progressu ab eo speres, qui sic incipit! quæ opera erunt, cùm hæc rudimenta? Equidem quin Rex de mari & classe cogitet, non dubito: atque vnica ea via est mittendi in compendium belli. Sed ad me. DE MACHINIS libri quinque finem mox spectant: cui dedicabimus? ALBERTO opportunè in nouâ hac victoriâ, & expugnatione per Machinas: sed sistit hoc vnum, quòd Principi Electori Coloniensi ante annum hoc ferè addixi, aut certè spem feci. Ipse liber ita compositus, quasi ad illum velit ire: & Leodicenses amicos, interlocutores feci. Itaque non muto, & nostro aliud aliàs erit. Louanij, VII. Kal. Maijas. ∞. IↃ. XCVI.

EPISTOLA XXXI. *Leodicum.*

IACOBO CARONDELETO V. R. & N.

SIGNVM mihi non fallax affectus tui est iterata hæc scriptio, imputanda mihi, non excusanda. Nihil gratius. Libros meos Mechanicos breui habebitis, sed nolim res maximas exspectari, nec id argumentum tulit. Profectò allidimus ingenia ad arenas quasdam aut vada scriptionum, vt sic dicam, & in alio argumēto faciliùs & feliciùs plenis velis ferremur. Sed id factum est. sicut & de inscriptione, cui Præfationem & alloquiū haud ieiunum aut indecorū fortassè subiunximus. Ipsos libros per te tradi, mihi in voto sit: sed videndum, an non per Billéum præstet, Principi, vt scis, intimum; & mihi, vt sensi, amicum. Eius quoque ratio habita in ipsis libris, & facio interuenientem & loquentem. Quod tu suadebis, id fiet. De N.N. libro nouello, nondum hîc vidimus: & notet ibi me an alium, nescio; sed hoc scio, quòd si, me, non curantem aut attendentem. Iamdiu morbum hunc aut teneritudinem animi deposuimus, ad singula iudicia concuti aut moueri. Scriptionum genus quod hactenus ferè instituimus, *φιλολόγον καὶ φιλάρχαιον, tale est, vt vniuersè probari possit; in par- *litterariū & antiquarium.*

 tibus,

tibus, emper aliquid desiderari aut notari. Nosti illud Homericum: *——οὐδ' ἄρα πως ἦν

Ἐν πάντεσσι ἔργοισι δαήμονα φῶτα γενέσθαι.

*-non datur uni Omnibus in rebus gnarum doctumq; cluere.

Certè in istis, quæ ab antiquitate petuntur, quæ coniecturis, opinationibus, variâ lectione & testimoniis constant, siquid minùs alibi certum est, & aliâ aliquâ lectiunculâ infirmatur; non mouemu[?], non miramur: fecimus ipsi aliis, ab aliis nobis fiet. Quod ad publica, iam quies est & tacitæ cum Gallo velut induciæ. De apertis sermo etiam erat; sed vix puto Regem nostrum id facturum sine fei pretio, cùm pressum premi, ei maximè conducat. Habet sanè hoc noster Philippus & Crassorum omnium Crassus, vt ducere bella possit, perennibus ærarij fontibus, quos alij requirunt. De Massiliâ obsessâ aut obsidendâ, hîc sermo fuit & litteræ; nec abnuam ego, quia valdè firmandis rebus in Italiâ & toto illo mari sit vrbis eius possessio: sed an ex facili paranda? Porrò audiemus. Turcica læta satis, excipio de Clissâ. Sed quid aliud exspectandum, in Vscochorum, id est prædonum incerto imperio? Si rex aliquis aut Princeps insedisset, firmiùs, credo, muniuisset & tenuisset. Ego & alij, qui res paullò priores Turcarum legerint, mirari debent hanc illorum nunc vel ignauiam vel impotentiam. Sed ignauiam potiùs, & à fato veternum: quia magna imperia limites suos habent, quò cùm venerunt, sistunt, retroeunt, ruunt. Vir Reu[de] & Nobil[me] salue. Louanij, IIII. Idus Iulias. ∞. IↃ. XCVI.

EPISTOLA XXXII.

N. N. S. D.

DOLVI seriò, quòd non licuerit mihi nuper respondere, cùm id parantem facere, subitò exteri interpellarent ac distinerent; atque ij, quibus honestè me negare aut subtrahere non possem. Nosti hac in re sortem meam, & talibus salutatoribus tempus & me sæpè dandum esse. Sed magis dolui, quia res tua seria erat, in quâ consulebar. Audi nunc igitur, ex animo & affectu. Proponis duas vias vitæ, à parẽte tui amantissimo ostensas: quarũ altera, ad quietum & salutare genus ducit, Ordinem Ecclesiasticum; altera, ad commune & ciuile, & ad sæculi dignitatem.

Equidem

Equidem difficulter aliquis tibi dixerit, vtra ineunda ſit, præter ipſum te. Si enim ad matrimonium adſpiras, & videris ſine conſorte non poſſe viuere: prius illud omittendum eſt, & cum bono Deo alterum hoc amplectendum. Sed tamen quia neſcio decretum hoc tibi eſſe (imò puto non decretum) ſi omnis deliberatio in integro eſt; debeo liberè & ingenuè priorem illam vitam, id eſt ſacram, anteferre. Omnis ratio calculos huc confert. Naturam tuam ſi inſpicis, quieta & non ambitioſa eſt; ſi ſtudia hactenus vſurpata, eò ducunt; ſi vota parentum, eò; ſed quod caput eſt, in mundo iſto tranquillitas, in futuro ſalus, eò vocant. Non, quin etiam ſecunda illa via illuc ducere poſſit (non nego, nec ſic inſanio:) ſed quia plures in eâ remoræ, ſalebræ, turbæ, pericula; & nobis, qui experti ſumus, atque experimur, hoc crede. Omnis modò difficultas initio eſt, & lucta aliqua cum calore iſto iuuenili: qui cùm deferbuit; Deus bone, quàm non facilia ſolùm omnia, ſed iucunda? Si externa etiam conſideras, hæc vita opes habet, dignitates habet, imò ſupra illam in ſæculo: ſi quis tamen ea quærat, & me auctore non quæres. Si adiiciantur, eſto: finis ille non ſit, ſed Deo placere, & te in tranquillo ac tuto collocare, inter iſtos mũdi fluctus. Habes breuiter ſententiam meam: quæ tamen alterum ita laudat, vt alterum nec damnet. & vt initio dixi, tecum ſeriò diſputa & te examina, non ſolùm quid velis, ſed quid poſſis. Si diſtinctiùs ad me ſcribes, reſpondebo etiam diſtinctiùs, & te amantem mei (hoc enim ſcio) & amabo & curabo. Louanij, XVI. Kal. April. ∞. IↃ. XCVII.

EPISTOLA XXXIII. *Leodicum.**

P. ORANO *ſuo* S. D.

EN tibi libros POLIORCETICΩN, in quibus fabellas noſtras videbis, nec miraberis, gnarus ſcilicet & moris & licentiæ, quam Dialogi habent. Mentiri illîc non ſolùm licet, ſed oportet, ſi ſerium aliquid & extra vulgus ſumus dicturi. Imitationem veritatis Dialogi habent, non tamen ipſam. Certus porrò amoris tui, laudes non quæro: mallem iudicia, ſiue tua, ſiue aliena. Nos enim qui docemus, diſcere etiam poſſumus: atq. ego eo ingenio ſum, vt ſeriò velim. Sed & tota hæc res intricata eſt:

monitore alibi egere possumus, aut ductore, præsertim in fabrilibus, quæ non sunt propriè meæ artis. Hæc ad te, & per te ad alios. illud etiam, vt de Præfatione mihi significes, sitne ad gustum? Blandicella nimis verba dare, non est meum: serias laudes malumus, & quas cui damus, & qui audiunt, pariter agnoscant. Ipsum volumen Principi destinandum ad Billéum mittimus, virum amicum nobis, & apud Principem in auctoritate & fide. Iuuet nos vel iudicium eius, vel amor: qui meus in illum quoque hoc scripto apparebit. Vale mi Orane, Louanij, XII. Kal. Septemb. ∞. IↃ. XCVI.

EPISTOLA XXXIV.

GERARDO SANDELINO I^{to} S. D.

SALVVM te gaudeo, saluum ex illâ tēpestate an naufragio, &

Suspendisse potenti
Vestimenta maris Deo.

Mihi quidem improuisum hoc periculum fuit, & in tranquillo ac summâ malaciâ vehi te iam censebam. Sed nimirum

Quid quisque vitet.

Disce, disce, cauere & timere nec timenda; & magis disce, ferre & excipere, cùm euenerunt. Para te etiam ad alia: quia cathenata hæc inter se, & casum excipit casus. Miseria nostra! nisi tamen animo stamus, & confidimus, solo hoc decreto beati, neminem ab his externis miserum esse. Facilè hæc dogmata tibi nunc canam, quia cottidie hoc ago in Scholis, & Senecam nostrum DE CONSTANTIA SAPIENTIS (*secundus de Tranquillitate* inscribitur) explicamus iuuentuti, vtinam talium capaci! Sed & à me facilè. qui plures annos ista iam meditor, & stilus ab iis, spero & animus, colorem aliquem ducit. Quid tu? veni, veni in easdem curas: aut si es, mane. & esse te intellego, in vrbe inquietâ quietè agentem, in studiis, in libris,

Curantem, quidquid dignum sapiente bonoque est.

Perseuera, & ætas atque vsus magis dicent, me vera dicere: nec pretium vllū homini in humanis, nisi à se esse. At tu putas, etiam risu & naso suspendisse nos pericula vestra. nósne? securi scilicet, qui nunc triumphum & iocum dedimus vobis; & ecquid aliquid

quid de Louanio, aut longiùs, garritis & ſperatis? Sed

O nauis referent in mare te noui
Fluctus. ô quid agis? fortiter occupa
Portum.

Quem portum? quietis & pacis, ſi me auditis. Sed rideris. tu quoque fortaſſè, qui fieri non poteſt, quin fiduciæ aliquid trahas, inter tam fidentes. Quid tamen claſſicula illa in Iberiâ? nihil vos commouet? —— *cras foliis nemus.*
Sed deſino iocari: & reuerà hæc publica, vix, niſi vt ludi, me tangunt. De priuatis, benè eſt; ſi corpuſculo & valetudini meliùs paullo eſſet. Sed ſic quoque benè, quia ferre iam non ratione ſolùm, ſed aſſuetudine poſſum. Te ex animo valere opto mi Sandeline, & interdum per litterulas nos affari. Scripſi poſtridie eius diei

Quo fracta virtus, & minaces
Turpe ſolum tetigere mento.

Louanij. ∞. Iↄ. XCVII.

EPISTOLA XXXV. *Antuerpiam.*
HENRICO HALMALIO V. N. S. D.

OCCASIONEM ſcriptioni tuæ *Scarebergerum* dediſſe, id gaudeo; & hoc magis iuuenē amo, quòd amicitiam inter nos palàm, & quaſi fœdere inito, conciliauit. Enimuerò liberè hoc dicam, ſunt in vrbe veſtrâ plures quos æſtimo & amo: ad eos te aggregari, quem etſi non conſuetudine, tamen famâ meliore notum habui, fuit mihi votum. Atque in eo te mecum conſenſiſſe, & ex lucubratiunculis noſtris affectum aliquem in me hauſiſſe, & credo, & lætor: atque vt perſeueremus in mutuo hoc iam amore, te rogo. Quod ad *Scarebergerum* ſanè tuum attinet (quídni tuum, cui auūculus & tutor, & velut patris iam loco es?) quod ad illum, inquam, is hactenus ſe mihi probat modeſtiâ, & diſcendi cupidine: & ſpero aut confido potiùs, parem eum opinioni veſtræ futurum. In quo opera mea, aut directio, non deerit: quæ eò prolixiùs adhibebo, quia te quoque hac ratione deuinctum iri ſcribis. quod ex animo cupio, & ſtudia atque officia mea (ſiqua facultas aut occaſio erit) fideliter tibi probare. Vale Vir N. & Cl. VI. Kal. Iunias. ∞. Iↄ. XCVII.

EPISTOLA XXXVI. *Eodem.*

FRANCISCO HOVIO *suo* S. D.

De horto nostro cogitare te, reipsâ ostendis; & id gratum animo meo accidit, quem scis in vnicâ illâ delectatiunculâ refici & laxari. Nam publicè alioqui, aut priuatim, quid solatij est? turbæ è turbis, vexatiunculæ, lites, & quæ solent in rebus humanis. Nuper & hostis vicinus nos terruit, & armati scilicet in mœnibus stetimus: quid censes? si Demetrius Poliorcetes ille venisset, Rhodios suos inuenisset. O bone Deus, quàm tuas vires & tutelam video, cùm nostram inopiam aut imbelliam considero! quæ nusquam clariùs appâret, quàm cùm in vnum cogimur, pauci, debiles, inermes. Tamen spiramus altùm, & loquimur: & hæc fiducia quoque an non à Deo est? Sed audi tamen, cautelam etiam adhibere incipimus, & de oppido muniendo seriò deliberatur. Deliberatur? imò disceptatur. nam controuersia est, & Senatus vrbanus exteriorem murum firmari vult; noster Academicus interiorem, & portas ac repagula ei addi. Hæc nunc agitantur, quæ scribo ne nihil scribam: tu mihi, pro hisce nouis rebus nostratibus, sedulò Italicas submitte, quas iuuat legere, etsi sæpè vanas. Vale. Louanij, VI. Kal. Iun. ∞. IↃ. XCVII.

EPISTOLA XXXVII. *Eodem.*

ANDREAE SCHOTTO *Soc. Iesu* S. D.

An sileam in tuo reditu? ipsum quidem te exspecto, & cum poëtâ, breui

Iucundum os oculosque suauiabor:

sed tamen & epistolam hanc præmittere ad te debui, animi gaudijque mei indicem, & reditum tibi ab interuallo in patriam gratulantem. Benè & feliciter veneris mi Schotte, feliciter agas, diu agas. Ecquando ad nos? Longi dies & horæ huic voto, quod festinat, & amplecti amat pænè veterrimum amicorum. Non plura, si redamas veni. Louanij, IIII. Kal. Iulias ∞. IↃ. XCVII.

EPISTOLA XXXVIII.

FRANCISCO AERSSENIO S. D.

NON tu libentior aut frequentior ad me ſcriberes mi Aerſſeni, quàm ego reſponderem, ſi aſſiduæ meæ aut occupatiunculæ, aut interpellationes, paterentur me quod vellem poſſe. O hominem amicum quieti, & ab eâ ſemper alienum! Malo ſidere natum me dicerem (eâ quidem parte) ſi aut pietas aut ſapientia paterentur diuinis refragari. Illa ſic me voluerunt eſſe, viuere & lucere aliis: fiat, & ipſa inquieta ſidera mihi erunt in exemplum. Breuiter & ſemel hoc excuſo, vt ſi interdum ſileam, cauſſam prænoueris, & fugias aliud ſuſpicari. In libris optimis te verſari, & occultè ac paullatim illo rore imbui, gratum mihi eſt, tibi vtile in omne æuum & iucundum. Non ſunt alia gymnaſia ad virtutem & prudentiam, præ iſtis: exercere, & in omnem fortunam te firma; ad omnem conditionem & ſtatum te forma. Hiſtoria, Philoſophia, Geographia, omne hoc genus te habeat: ſed vt fructuosè, ſemper cum pugillaribus & ſtilo. Excerpenda inquam ſunt, & in locos quoque digerenda, Plinij illius exemplo: de quo alter Plinius, *Nihil vnquam legit, quod non excerperet*. Initio tædium hoc aliquod habet, poſteà voluptatem, cùm creſcunt opes, & miraris ipſe tuas meſſes. De SENECA quod ais, obſcura & dubia tibi quædam eſſe: non ambigo. ſed & hæc ab illis Excerptis paullatim peruades; & ego aut alius (quod optas) publicè fortaſſe iuuabimus. certè ego, ſi ex voto meo viuo aut ſcribo. Sed aliena ambitio aut imperium aliò nos trahit ſæpè: ferendum eſt, & hoc quoque ſciendum à Deo eſſe. Dat metas ingeniis, quò & quatenus currant: & idem in famâ. Vale mi Aerſſeni, cum parente mihi peramico. Louanij, III. Id. xbres. ∞. IↃ. XCVII.

EPISTOLA XXXIX. *Ariam.*

HIERONYMO DE FRANCIA, *Præpoſito Arienſi* S. D.

PERGRATVM mihi fuit epiſtolam à te videre, & in eâ affectum ac memoriam mei: quæ vtraque à nobis tibi reddi, certò te velim ſcire. Ita vixiſti apud nos, eo ſtudio pietatis, cultu

modestiæ & industriæ, vt Schola nostra in te habuerit & ornamentum & exemplum. Votum meum sit, tales è iuuentute & optimatibus ad nos venire, tales abire. Esse te nũc in quiete tuâ & firmo domicilio, quò Deus & dignitas tua vocarunt, equidẽ gaudeo: & spero stabilem ac firmam eam sedẽ tibi futuram, nisi tamen idem Deus & virtus tua ad alia & maiora te vocant. Intereà in sacro illo otio, non ambigo quin studiis & optimorum librorum tractatione sæpè te delectes. quod hortor vt facias, & monita ex iis haurias ad prudentiam & virtutem. Enimuerò & in meis libris esse te significas: qui vtinam eodem conducant ac iuuent! Conati sumus certè, & hunc finem scriptionis mihi fuisse, atque etiam esse, Deum testor. Abite litteræ, & tot labores, si nomen aut fama tantùm, id est nugæ & vanitas, ex iis quærantur. Conamur idem in docendo, vt scis: & vocem ac pręcepta dirigimus ad animos formandos & firmandos. Hæc de nobis: de republicâ, miror in litteris tuis nihil esse. sed hoc fortasse ideò, quòd nihil nunciare haberes, quod delectaret. Sumus tamen in magnâ spe, ob magnanimum hoc decretum Regis, & donationem nescio an sæculis vllis auditam. O magne Deus, dirige hæc consilia ad Belgicæ, vel ad Europæ potiùs, tranquillitatem & salutem. Cum Galliâ si pax aliqua aut induciæ sint, nauigemus in portu: nec diffido, ob statum Galliæ afflictum, turbidum, & quietis egentem. Vale Reu^de^ & Nobilis Domine, & nos tuos ama. Louanij, x. Kal. Ianuar. ∞. Iↄ. XCVIII.

EPISTOLA XL. *Antuerpiam.*

FRANCISCO SWEERTIO S. D.

GRATVM mihi de nuptiis tuis intellegere, atque inter hæc omnia tristia pænè lætum. Ætas tua iam eò vocabat mi Sweerti, nec longè ab Hesiodi tricennali illâ annorum lineâ es, quam ipse ad coniugij cursum aperit & demittit. Sed & pater eò, & res etiam tuæ ducebant: quas faciliùs feliciusque tractabis, adiunctâ vitæ & curarum illâ consorte. Quid naturam dicam? ipsa vel inprimis incitabat: & nec vocata illa (vnde ei nomen) Venus ad nos venit,

Omnibus incutiens blandum per pectora amorem.

Itaque

Itaque Deus statim facto homini consortium hoc addidit: suaue, honestum, vtile, siquis decorè & sapienter habet. Vt possis mi Swerti, non cunctabor diffundere me in pauca præcepta, & quasi viam hanc tibi præire, ipse in eâ iam vetus. Primùm, imò meo iudicio & sensu, vnum est, vt Concordia sit in matrimonio: nec corporum solùm illa iunctio, sed magis animorum. Sicut in fidibus concentu nihil suauius, offendimur dissensu: tale istic. & temperies illa atque harmonia, vt sic dicam, matrimonij delectat, neque ipsos tantùm, sed amicos, imò & alienos. Vt autem ea sit, Amore inprimis opus est: & vt ab ipsâ habeas, tuum affer. Vetus illud est, venenum & philtrum efficacissimum amori esse, amare. Aristippus olim, cùm aliquis de Laïde obiecisset, *Ab eá non diligi. Parum est*, inquit. *nam nec vinum me aut pisces, quibus tamen fruor*. Ineptè. voluptatem ille solam, & corporis illum fructum quærebat, de animi inclinatione securus. Aliter verò in coniugio. & affectu, vt dixi, quærendus emerendusque ille affectus est: atque etiam comitate quâdam morum & sermonem. Antiqui Mercurium cum Venere in eodem templo soliti dedicare: quid nisi significantes, sermonem & blanditiam conciliatricem amoris esse? & debere igitur adiungi. Fac pro tuâ parte, sed cum mixtâ quâdam & virili grauitate: à quâ lasciui & iuueniles illi ioci vel fabellæ absint. Faciat & illa. ac scitè Solon olim nouæ nuptæ præceperat, gustato Cydonio malo, sponso accumbere: non tam leuem breuemque illam oris fragrantiam spectans, quàm hanc adsiduam blandi aut suauiloquentiam, quâ maritum caperet ac teneret. Sed alterum etiam huic Concordiæ præceptum, pati quædam, & conniuere, aut nec videre. Fallitur enim, qui in primo isto contubernio omnia ad votum animumque facta exspectat, aut exigit: fallitur, & aspera quædam aut certè acerba interuenient, vt sunt animi & turbidi isti affectus humani. Sed ferenda, vt dixi: & vt vuam acerbam non statim abscindas aut reiicias, sed patienter exspectes;

—— *dum tibi liuidos*
Distinguat Autumnus racemos
Purpureo varius colore:

ita hîc faxis, & dictum factúmve aliquod immitius, iuuenilius, superbius, dissimula, nec auge interpretatione vel attolle. Imò

contrà potiùs, mitiga & hoc & ipsam. Sicut equorum domitores, ferocientes eos non flagellis exasperant, sed poppysmis blandè tractant & demulcent: sic in fœminis. & præsertim sub initia, crudo adhuc, vt sic dicam, illo connubiali iugo. Blandire igitur, submitte: mox ipsa vtrumque, & imperio tuo firmo in volentem & submittentem vtêre. Diomedes ab Homero scribitur nec Veneri pepercisse, in bello: tales mariti quidam læui, imò leues & ignei, qui & vxores suas. ah turpe dictu est, & silebo. Tu cauebis. & scies non mancipium tibi illam, sed coniugem, id est alterum te esse. Est sanè imperium mariti in istam: sed quale? vt patris in filiam: aut vt meliùs dicam, vt animi in corpus hoc nostrum esse debet. Ecce hæret vtraque ista pars; ille regit, sed & curat; ad honesta ducit & vocat, sed nec lædit aut deserit renuentem. Suadet magis, quàm cogit. Sicut Dictator cùm Romæ creatus, ceteri magistratus abdicabant, solo illius imperio: sic maritum vxor cùm accepit, illi vni paret & adspicit, non vltrà iam in parentum manu vel amicorum. Sed nempe ciuibus imperabat, & ipse ciuis; nec nisi solo illo titulo super ipsos. Ergo & asperitas & superbia à coniugio absint. & sicut prisci illi cùm Iunoni Iugæ faciebant, fel ex hostiâ reuulsum abiiciebant: sic bilis, iracundia, iurgia spernantur à sacro hoc coniugali. Sed tertium etiam ad Concordiam, est Castitas. Non placet illud, etsi ab Imperatore dictum: *Patere me per alias exercere cupiditates meas. nam Vxor nomen est dignitatis, non voluptatis.* Improbè, quanquam argutè. & contrà ego obduxerim: *Vxor vtriusque nomen est, & dignitatis & voluptatis.* Quomodo amor viuet aut aletur, vbi semen eius, vt ita dicam, in alieno solo sic abiicis & spargis? Caue, abstine, & in hac vnâ, quam Deus & lex dedit, deditus te esto. Romani Aquam & Ignem coniugiis sollemniter præferebant: quod præter alia, huc quoque ego traxerim. quasi Ignis ille maritus esse debeat, & honesto calore atque amore fouere & tepefacere suam Aquam. Tepefacere, inquam. nam vt nimis illa caleat, non ex mariti, aut eius vsu. Vetus hoc Comicum legi, sed egregium:

——— *quæ mulier suum virum*
Volet sibi obsequentem esse atque diutinum,
Modicè atque parcè eius seruiat cupidines.

O in-

O, inquam, egregium & occulti vſus! quod tua atque aliæ vtinam ſciant! Sciant,& faciant,& Lacænam illam imitentur: quæ cùm nupta iam interrogaretur, *Ecquid maritum complexa eſſet? Bona verba,* inquit: *non ego illum, ſed ipſe me.* Sic oportet.& tu quoque cùm facis, cum blandâ quâdam ſeueritate, ſed & cautione fiat. Numquam in publico nugari,aut iocari, minùs tangere aut os libare. M. Cato Cenſor quemdam Senatu mouit, & cauſſam ſubſcripſit, *Quòd vxorem coram filiâ nubili oſculatus eſſet*: benè,& pro ſapienti illo Catone. Neque enim pudor ſolùm in te atque illâ per hæc talia, ſed paullatim & caſtitas perit: quæ ſedem & baſim in pudore habet.Maritalis illa conuerſatio non ſanè aloën aut abſynthium, ſed tamen vinum referat: quod gratâ quâdam auſteritate nos capit. Dixi de Concordiâ,id eſt omnia. nam mihi crede, vbi ea eſt,felicitas illa coniugij adeſt: quam tibi tuæq́ue voueo mi Sweerti: & in hoc initio temperatum & firmum quemdam,vt in materie, non vt in ſtramine, ignem. Iſte perit, ille viuit: vt autem mox ex vobis alij, in ætate etiam coniuges, Deum precor. Louanij, VI. Idus Mart. ∞. IↃ. XCVIII.

EPISTOLA XLI. *Antuerpiam.*

ABRAH. ORTELIO S. D.

ARGONAVTICA tua, ſcitè facta, accepi donum à te mi Orteli, & video nec in languore te languere aut ceſſare. Nam triſtis ſanè hoc audiui, valetudinem tibi ab aliquot ſeptimanis parùm ex noſtro & publico voto eſſe. Sed recuperabis illam veterem ſpero,tum tuâ induſtriâ & continentiâ, tum & benigni Veris auxilio,quod genitali ſuâ aurâ iam adſpirat. Alioqui homines ſumus, id eſt non diu ſumus: & cùm vel ad extimum vitæ terminum venimus,quàm breue id eſt? Vbi meæ vitæ anni, quos decurri? vt flumen tranſierunt. Quid præter memoriam ex iis habeo,& ſiquod opus animo aut ingenio peregi? Sola hæc reſtant,& tu,mi Orteli,ab eâ parte eſto immortalis. O quàm me delectet, hæc & talia vel cum amico aliquo ſapiente & bono,vel in Iſcanâ meâ villulâ ſolum meditari? ſi tamen Deus & tempus hoc darent, quod videtur ire (vt opinio multorum eſt) ad aliquam quietem. Sed equidem de plenâ eâ diffido,etſi cum Gallo fortaſſe

fortaſſe tranſigemus. Vale, aut reualeſce mi Orteli: ex animo precor. Louanij, IIII.Non. Mart. ∞. IↃ. XCVIII.

EPISTOLA XLII.

CAROLO CLVSIO S. D.

PERGRATA mihi epiſtola, quæ de meliore valetudine tuâ nunciabat mi Cluſi. O longùm ita ſit, & in hac ætate vel ſerpentis inſtar(ſi vera eſt fides) iuueneſce. Me hæc hiems, & mea bilis ſemper tunc acrior, adfatim exercuerunt: tamen adſurgo, & vires ac ſpiritus recipio pauxillatim. Magis vtrumque, ſi beata illa Pax adueniat, quæ è nubibus caput paullùm exſerit & ſe oſtentat. Si monſtra non impediunt, fruemur: & ego te fortaſſe ac veteribus amicis, quos loca ea habent. O Deus, da pondus huic voto. Quod quæris de Giſelini mei natali aut mortuali die, ſcito certum me non ſcire. neque hîc copia eſt quærendi. Noui ab annis triginta virum, & credo fuiſſe quinquennio aut ſexennio me maiorem: obiit autem, vt mea memoria eſt, ante annos circiter ſeptem: id eſt circa quinquageſimum ætatis. Hactenus poſſum dicere, & te mi Cluſi opto validè valere. Louanij, VIII. Kal.Mart. ∞. IↃ. XCVIII.

EPISTOLA XLIII. *Antuerpiam.*

GODEFRIDO VEREYCKIO *Doct. Medico* S. D.

GRATIAM tibi debeo, V. Cl^me^ atque etiam habeo (ore quidem & animo) pro iſtâ beniuolentiâ mei, imò & curâ. Vltrò de morbo meo ſcribis, & remedia ſuggeris: non amanter hæc ſolùm, ſed prudenter. Atque animus ſanè eſt experiri & vti. etſi neſcio quid longiùs iuiſſe morbus meus videtur, & ne apud te diſſimulem, ad tabem vel marcorem inclinare. Cuius cauſſa tamen non à Pulmonibus, fortaſſe nec Hepate, ſed ab inferiorum viſcerum & Meſenterij caloribus, quos ingentes & crebros ſenſi. Itaq. frigerantibus adſiduè vti mihi opus: & ſcis cum quâ ſtomachi noxâ. Quid faciam? quod Deus volet, & fatum meum libens excipiam: & te Vir Cl^me^ deinceps amabo, mei ſic amantem. Vale. Louanij, inter varias nunc appellationes: & ſunt Encænia noſtra eſſe. VII. Idus Septembr. ∞. IↃ. XCVIII.

EPISTOLA XLIV. *Antuerpiam.*

HENRICO SCHOTTIO I^{a.} *&* *Syndico vrbis Antuerpienſis.*

CREBRI nobis ſermones, atque etiam ioci, de linguâ noſtrâ & Becano: qui, vt ſcis, non antiquam & elegantem ſolùm ſed primogeniam facit, & ceteras ex eâ velut matrice educit. Noſtri atque exteri erecti,

——ſtupuere omnes tentamina tanta
Conatusque nouos:

multi & riſere. Quid ego? virum amaui, & ingenium acre, facile, felix etiam miratus ſum: felix, ſi in aliam rem & materiem vertiſſet. Nam iſta quem fructum, imò quam fidem habet? Noſtram eſſe antiquiſſimam, fætam myſteriis & arcanis Sapientiæ: cui perſuademus? De antiquitate, vereor vt ſacræ ipſæ litteræ & priſci patres annuant, qui Hebræam præponunt: & ratio certè aut argumenta non eò ducent. Nóſne hîc in frigido axe primi hominum? nos ſoli (ô cæli beneficium!) intemeratam linguam & ſine mixtione ſeruauimus? nos ad alios, coloniis credo miſſis, propagauimus? Riſum, vix oppoſitionem, merentur: & mentem qui per volumina temporum, per vaſta hæc terrarum mittet: inueniet à primâ illâ confuſione linguarum, Sacris libris expreſſâ, infinitùm eaſdem mutaſſe, variaſſe, multiplicaſſe: vt gentes hominum confuſæ mixtæque inter ſe fuerunt, & iterùm propagatæ. Noſtrum orbem luſtra. vbi vetus Latij lingua, quæ ſub Latino rege aut Carmentâ fuit? vbi quæ ſub regibus Romanis, quę ſub Decemuiris? vbi ipſa, quæ ſub Principibus, niſi in libris? Idem in Galliâ, in Hiſpaniâ, in Britanniâ: pereunt illæ, aliæ ſuccedunt, & vt nos mortales, ſic iſta è nobis. Vna illa noua Gallica, id eſt è Romanâ traducta, quam à trecentis annis, aut circà, mutauit? & poſt trecentos magis faciet, nec poſteri fortaſſe agnoſcent. Leuiſſimis cauſſis hæc eueniunt. gentium nouo aduentu aut coloniâ, imperio nouo, pulſione, immigratione: & quas alias ex hiſtoriis & obſeruatione eſt haurire. Quòd ſi in Nouum etiam orbem imus: eadem. Peruanum ibi regnum vaſtum, cùm Ingis (ita Reges ſuos dicebant) paruit, linguam communem ab iis

FF per

per ſeptingenta & plura milliarium ſpatia accepit: & ſingulæ tamen valles (centenæ ſunt) ſuam quæque habuit propriam, & diuerſam à vicinâ. Non credis nunc Hiſpanos & exteros qui immigrant, multa è ſuâ inferre? certum eſt: & fit tam multiplex diuiſio, vt Homerus, ille fons arcanæ ſapientiæ, non alio epitheto aptius cenſuerit nos appellandos, quàm * μέροπας ἀνθρώπους. Hæc cùm ita vſus & obſeruatio vbique doceat: quâ prærogatiuâ noſtra lingua ab ipſo Adamo vſque perennarit?

** homines diuerſilingues.*

—— *credat Judæus apella,* *Non ego:*

ait ille. Et quî credam, cùm exempla aut teſtimonia habeam inſigniter mutatæ eius ab annis ſexcentis, aut circà? Cenſebo mille ac mille annis ſuprà conſtitiſſe, cùm in breui notoque ſpatio variè videam vacillaſſe? Appello ad libros maiorum æuo ſcriptos: multa vocabula deſita, multa obſcura, nec niſi coniecturis indaganda. Et vis in pauculis videre diſcrimen? Nithardi, nepotis Karoli Magni, Hiſtoria beneficio Pythœi exſtat, de diſſenſionibus filiorum Ludouici Pij. Ibi iuramentum eſt, quo concordiam inter ſe ſanciunt Ludouicus & Carolus: Ludouicus quidem *Romanâ linguâ* (id eſt corruptâ hac Gallicâ) *ſic perorauit:*

Pro dõ amur, & pro Xpian poblo, & nro cõmun ſaluament, diſt di en auant in quant ds ſauir & prodir me dunat ſi ſaluarai eo ciſt meon fradre Karlo & in adiudha & in cadhuna coſa ſi cum om p dreit ſon frada ſaluar diſt ino quid il mi altre ſi fazet & abludher nul plaid nunquam prindrai qui meon vol eiſt meon fradre Karlo in damno ſit.

Quis hæc ceperit, niſi commodùm interpretatio adiuncta in veteri Germanicâ linguâ? Sic enim idem Nithardus: *Quod cùm Ludouicus expleſſet, Karolus Teudiſcâ linguâ ſic hæc eadem verba teſtatus eſt:*

In godes minna induites Xpanes folches ind vnſer bedhere gealtniſſi von teſemo dagè frammordeſſo Fram ſo mir got gevvizi ei indi madh furgibit ſo hald ihtis an minam bruher ſcal inthi utha zermig ſ ſo madno

madno indunit luherem in nothe in mit hing nege gango theminam vvillon imo ce scadhen vverhen.

Sed nec eaipsa intellegenda, nisi composita inter se dent lucem, & interpretatione item nostrâ addamus. Vidi Psalterium vetus apud insignem & optimarum artium virum, Arnoldum Wachtendonckium, circa eadem illa tempora scriptum: Latinum quidem, sed inter lineas, ad singula verba, Germanicâ interpretatione superscriptâ. Delectauit, lêgi, & studiosè elêgi, quæ abire ab hodiernâ linguâ videbantur. Pauca velut in gustum dabo, rariora magis aut subducta: & primò

NOMINA.

Abalgi, Ira. vide *Balgon*.
Abirthou, Posteà.
Arusin, Curis. vt Galli *Rufes*.
Adro, Diluculo.
After, Secundùm.
Afteralle, Vsquequaque.
Ahtiuga, Numerum.
Aleudi, Insulæ.
Aleiuon, Reliquiæ.
Ambachtman, Ministri: quod Cæsar & Festus, *Clientem* Gallis significare notant.
Anagen, Principium: &
Anagenni, Initio.
Aubardon, Ascia.
Anfreson, Interitus.
Ando, Zelus. vide *Andoda* verbũ.
Anliton, Vultus.
Anlucce, Facie. vide *Anluccon* verbum.
Antomi, Frænum: nunc *Toom*.
Anst, Gratia: alibi, *Enst*.
Angust, Angustia.
Anuarnunst, Intellectu.
At, Escas. vide *Atoda* verbum.
Asca, Cinis.
Andran, vel *Andarn*, In vanum: nónne Italorum est *Indarno?*
Asgetali, Obliuioni.
Ana, Extra vel Præter.
Arug, Peruersa: nos *Arg*.
Amunendeliken, Intolerabilem.

VERBA.

Afterthunsun, Detrahebant.
Aftrithunsindi, Detrahentes.
Ahtidon, Persecuti sunt.
Albuti, Illumina.
Anastandunt, Insurgunt.
Anastandandan, Insurgentibus.
Anariepon, Irruerunt.
Andredit, Timet.
Andredandi, Timentes.
Andradandoro, Timentium.
Andradondi, Timentibus.
Anlucon, Aperuerunt: sicut *Belucon*, Concluserunt.
Antloc, Reuela.
Antheban, Prohibebo.
Anthatta, Prohibui.

B.

Balon, Cicatrices.
Baldo, & alibi, *Bolatico*, Fiducialiter.
Begihte, Confeſſione:nos *Bichte*. vide *Begigan* verbum, & *Giet*.
Behatuo, Retrorſum.
Beſuicheide, Scandalum.
Bethiu, aliàs *Bithiu*, Propterea.
Bilithires, Figuli:& *Gebilithe*, Imagine.
Bivvie, Quare?
Biſmer, Opprobrium.
Biſa, Turbo:vt Gallis, *Vent de Bize*.
Biſpilla, & alibi *Spella*, Parabola.
Blaſma, Flamma.
Buokeſtaf, Litteratura, vel potiùs ipſa Littera.
Burgiſli, Sepulchrum: quaſi tegimen hominum & operculum.
Burthon, Oneribus.
Buteric, Vter:& *Butrice*, Vtrem.

VERBA.

Barida, Germinans.
Beſillidi, Proſterneret.
Beko, Proba : alibi, *Bekunno*, Tenta.
Begegunſta, Cœpi.
Begian, & *Beian*, Confiteri.
Behoſcodon, Subſannauerunt. vide *Hoſce*.
Belgon, Iraſci.
Belgonſal, Iraſcetur.
Bilgiſtuthi, Iraſcêre.
Beſcedivvit, Obſcurabitur: quaſi à *Schaduvve*, Vmbrâ.
Beſcurgi, Præcipita: &
Beſcorgingun, Præcipitationes. vide *Geſcurgidi*.
Beſueuit, Soporatus.
Beſuick, Supplanta. Suprà, *Beſuicheide*, Scandalum.
Beſuikit, Decipit.
Bethadon, Abſconderunt. alibi, *Behaton*, idem.
Bethunnendero, Depriméntium.
Biuuollon, Infecta.
Biuuollona, Inquinatæ.
Biuuellan, Prophanabo.
Beuuildi, Poſſediſti.
Bizzedon, Fremuerunt: à *Biza*, ſuprà.

C, vel K.

Kellera, Promptuaria.
Keuera, Bruchus.
Kimo, Germen: &
Kuni, Semini. vide *Thindekunni*.
Kippon, Compedibus: à Latino *Cippo*.
Cocare, Pharetra.
Krepinda, Reptilia : quaſi *Cruypende*.
Kunnea, & *Kunni*, Generatio.
Kuoſmeer, Butyrum.

VERBA.

Keſtegoda, Anxit: an à caſtigãdo?

Corodos,

Corodos, Probasti.
Criedon, Cognouerunt.

D.

Dfiunt, Diabolus: quasi *De vyandt*.
Drohtin, & *Druhtin*, & *Druftin*, Dominus.
Druftene, Domino.
Drugina, Dolus: vnde *Bedriegen*.
Drumbon, Tubis: nunc *Trompen*.
Duiri, Ianuas.
Dumba, Stultus.
Dumpheide, Insipientia.
Duom, Iudicium: & *Duoma*, Iudicia: & *Duomot*, Iudicatis.
Duomis, Templum.

VERBA.

Duelont, Errant. nunc *Dolen*.

E.

Egisso, Pauor.
Egisin, Horroris.
Egislikis, Terribilis: &
Egisliko, Terribiliter: nos *Eisselik*.
Eduuit, Opprobrium.
Eht, Verò.
Est, Autem.
Eino, Solus.
Einodis, Solitudinis: &
Einodi, Solitudine.
Eintisce, Antiquos: à Latino, vt videtur, vt nos *Antiksche*. &
Eintiscen, Antiquis.
Eitir, Venenum: an *Etter* nostrum, id est Pus?
Elelendig, Extraneus: &
Ellendiga, Aduenam: &
Elelendis, Peregrinationis.
Eldi, Senecta: & *Vreldi*, Senium: Nam *Vr* auget.
Emiceio, Semper.
Ercetere, Medici.
Era, Corona. vide *Geheredes*.
Eruri, Pauimento. quasi *Ertvrij*, quòd terram tueatur.
Ereude, Fines.
Ereue, Hereditas.
Euua, Lex: & *Euun*, Lege. vide *Vuitut*.
Euuenlari, Legislatorem.
Euuethon, Æternum.

VERBA.

Ehton, Persequi.
Ehton sal, Persequar.
Ehtindon, Persequentibus.

F.

Fakinga, Dormitatio: nos *Vaeck*. vide *Facon*.
Farbrokanussi, Prçuaricationes.
Fardrunçon, Crapulatus.
Farkutha, Abominabilis.
Faruuathana, Maledicti.
Faruuathanussi, Abominatione.
Faruuet, Abominatus.
Farseggeni, Excusandas.
Fastira, Munita.

Farthroza, Tædio.
Felis, Rupem.
Ferreno, Longè: nos *Verre*.
Ferthe, Excessu.
Fetheracco, Alarum: nos *Vederen*.
Fio, Pecora: nos *Vee*.
Fiu, Pecuniam. nota sic à *Pecude*, vt Latinis.
Filoberth, Præclara.
Filuberthon, Præclaris.
Filoscire, Præclarus. in his talibus *Filo*, est *Veel*, siue Multum.
Filohardo, Vehementer.
Fillunga, Flagellum. an quia cutem radit, quasi *Villen?*
Finistre, Tenebræ: Germani hodie.
Forthora, Dextra: &
Forthoron, Dextris.
Freison, Interitu, & Interitionibus. alibi, *Froison*.
Frihof, Atrium: &
Frithouo, Atria.
Fremitborona, Alienigenæ: quasi *Vreemtgeborne*.
Fruo, Manè: nos *Vroech*.
Fuetkippon, Compedibus: suprà in *Cippon*.
Fulitha, Putredo: quasi *Vuylicheyt*. & *Fulithon*, Sordibus.
Fullethon, Abundantia.
Fuotscamel, Scabellum.
Futhon, Austro.
Fullust, Adiutorium. vide *Folleisten*.
Furist, Princeps: & *Furistingo*, Præpositione: nos *Vorst*.
Furitekin, Prodigium: nos *Voorteecken*.

VERBA.

Facon sal, Dormitabit.
Facodon, Dormitauerunt.
Farlithon, Transierunt: &
Farliet, Transeat.
Farbelgeda, Exacerbauit: vide *Belgan*, & *Irbelgiden*.
Farfiht, Expugna.
Fardiligo, Dele: nos *Verdilgen*.
Faruuellunt, Prophanauerunt. vide *Biuuellan*.
Farschiton, Concîdet, mediâ longâ.
Farnozzan vvurthan sal, Consumetur.
Fellon sal, Destruet: nos *Vellen*, Deiiciet.
Ferterron sal, Perdes: nos *Verderuen*.
Fertherithu, Perdas.
Feruuerthan sal, Peribit.
Feruuerthet, Pereatis.
Folleisten, Opitulentur.
Forhfuor, Prodiit.
Framforithu, Recessisti.
Frangeneian, Declinare.
Framgeleidon, Abduxerunt.

G.

Gaienvverde, Cõspectu: & alibi *Gaienvveerde*: & *Genuuert*.
Garo, Paratus: & *Garn*, idem.

Galen-

Galenderi, Incantantis.
Galico, Subitò.
Garuuon, Manipulos: nos *Geruë.*
Gedruft, Turbata.
Geberge, Cubilibus: ab occultando.
Gegrauannussi, Sculptilia.
Un-gefremit, Imperfectum.
Gehuorda, Fornicati. alludit, ad *Hoere*, meretricem.
Geluui, Consensu. an *Gelivi?*
Geliuore, Libera.
Gelibedelic, Deprecabilis.
Gelende, Accola. vide *Elelendig.*
Gemerke, Terminos.
Gіueri, Libera. vide *Geuere.*
Genuhte, Abundantia. ab eo quod nos, *Genoech*, Satis. vide *Genuhtegod.*
Genuht samori, Vberi.
Gequalhit, Coagulatus: vide *Geuuallit.*
Gerihtnussis, Refectionis.
Gescendidi, Confusi.
Gesigenero, Inclinato.
Gesifte, Visione.
Gescathot, Condemnatus: an propriè Mulctatus?
Getelt, Tentoria.
Getugel, Linguosus.
Getuvving, Disciplina.
Getunst. Pactum.
Geuerthe, Iter. vide *Verthe.*
Geuuede, Vestimenta.
Geuuesannussi, Substantia: &
Geuuin, Possessio.
Geuunst, idem.
Geuuitti, Scientia.
Geuuitscopi, Testimonia.
Geuuisso, Etenim, Enim.
Giuersunthedion, Opportunitatibus.
Gipondi, Patens: nos *Gapende* fortè.
Giheita, Vota: alibi *Giheta.* vide *Heitinga.*
Glauuon, Prudentem.
Githuue, Disciplina: suprà *Getuvving.*
Giuuepene, Arma: quasi *Gevvaepene.*
Giuuilitte, Abundantia: suprà *Fullethon.*
Giuuittenon, Afflictus.
Glidir, Lubricum: &
Glideri, Lapsu.
Gothehten, Cogitationibus: nos *Gedachten.*
Gruoua, Lacus: quasi *Groeue* nobis, Fossa.
Guolike, & *Guilike*, Gloria: & alibi, *Guolicheide*. vide *Guolican.*

VERBA.

Gebalthon, Irritauerunt. vide *Balgon.*
Gebreduuerthist, Fundatur.
Geherides, Coronasti: & alibi,
Geruuit, Coronat. itemque,
Geredostu, Coronasti.
Gehirmon, Quiescere.
Gehirmeda, Quieuit.
Gehirme, Quiescam.

Vnge-

Vngehirmelick, Incessabilis.
Gelicoda, Complacui. vide, *Licont.*
Gesuvogan, Adiicies.
Getouuourthun, Obriguerunt.
Gemutos, Mutabis.
Gemeini, Communicabo.
Giueri, Libera, Imperandi.
Geuereda, Liberaui.
Geueran sal, Liberabo.
Genuhtegod, Abundauit.
Geocodon, Abdiderunt.
Gequicco, Viuifica.
Gequicceda, Viuificet.
Geruuon, Parare: *thu Geruuidos*, Parasti: *Geruuon sal*, Parabit: *Geruuidon*, Parauerunt: *Geruuindi*, Præparas: *Geruuida*, Paraui: *Gegeruuot*, Præparabitur.
Gespuredos, Inuestigasti.
Getimbrit, Ædificatur.
Getrimbedos, Fabricatus.
Getocon, Adiiciam: suprà, *Gesuogan.*
Geuueigit, Vexatus.
Geuuijt, Benedictus: &
Geuuijunga, Benedictio.
Geuinsos, Visitas.
Gidolot, aliàs *Gittolot*, Superbit.
Gemacoda, Concinnabat.
Ginroda, Genuit.
Giminsoda, Diminuit.
Gigeroda, Parauit.
Gimarsada, Mirificauit. vide *Gomarda.*
Gisuiundon, Accelerauerunt.
Gimikiloda, Magnificabimur. vide *Mikil.*
Gibresti, Desit.
Gieruun sal, Hereditabit.
Gistatodun, Locauerunt.
Giet, Confitetur. vide *Begihte.*
Giscurgidi, Expulisti. vide *Bescurgi.*
Gomarda, Mirificauit. à *Mår*, Fama.
Goumanuirkint, Epulentur.
Guolican sal, Glorificabo: &
Guolican sulini, Glorificabunt.

H.

Hasta, Captiuitas. In Vbiis hodie, ita Carcer.
Hardo, Valdè, Nimis.
Harman, Calumniis.
Hategon, Æmulatione.
Hatongon, Iracundiam.
Heigero, Pellicano.
Heimodi, & *Heitmodi*, Furor.
Heitinga, Vota. Hodie Galli, *Soub-haiter*, compositè. Vide *Geheita.*
Hera, Cilicio: quasi *Haera*, à pilis: & *Heren*, Cilicium.
Hereberga, Castra. Nos latiùs, pro omni diuersorio: sed illud propriè & primò.
Heribergo, Castrorum.
Heuode, Possessio. suprà *Geuuon*
Hero, Lutum. vide *Horo.*
Hiera, Hìc.
Hiret, Ceruus.

Hiuuiſce,Familiæ: quaſi *Huyſ-ſche*,à domo.& *Hiuuiſcis*,Familias.
Hlothu,Præda. an *Lot* noſtrum, quia ſæpè ſorte?
Hohtuodi,Captiuitas. ſuprà,*Haſta.*
Horo,Stercus:&
Horouue,Stercore:&
Horvve,Lutum.
Hoſce,Subſannatio: & *Hoſc.*
Hoſcoui, Illuſiones. vide *Behoſcodon.*
Horſcomo,Vehementi.
Hue,Quis.nos *VVie*? &
Huo,Quanta.
Hundefliga, Cynomya.
Hulpilos, Inops. quaſi *Hulpeloos.*

J.

Iagere, Fenerator.
Jbeuuanda, Suſpicatus.
Iemer,Aeternum.
Ieuueſcon,Aeternus. vide *Euuiſcon.*
Jo, Semper.
Io bin,Sum.
Ioh,Nónne,Nunquid?
Innethron,Viſceribus.
Jnneronthingon,Inferioribus.

VERBA.

Intlouc,Aperuit. vide *Anlucon.*
Irbelgedon, Exacerbarunt. vide *Farbelgeda.*
Irſangon ſal,Increpabit: &
Irſienge,Increpaſti.
Irſerron ſal,Obſtupefacies.
Jrquicke,Excita.
Jrquickon ſal tu, Viuificabis.
Jrſcal,Increpuit.
Irruort vverthe, Commoueat.

L.

Lap, Oram veſtis.
Legerſtede, Cubilibus. vide *Geberge.*
Lepera,Labia. hodie, *Lippen.*
Letiſton, Nouiſſima. nunc *Leſten.*
Liua,Vita: & *Liues*,Vitæ: & *Lif*,Vitam. Nos *Leue*.tamen & vulgò,*Bij lijue*, illo ſenſu.
Lifuara, Cibaria: quaſi, *Lijſvvaere.*
Lockis,Capilli: & *Locka*,Capillis.
Loſen,Doloſum: &
Loſin,Doloſo: &
Loſonga,Dolos.
Los, Sortem.
Lucucumin, Paullominus: nos *Luttelkemin.*
Luctika,Puſilla.
Luzzilon, Paruulis: & *Luticon*, idem.
Luogimda, Rugiens: & *Luonde*, Rugientes,alibi:

VERBA.

Licont,Placent. vide *Geliconda*: & *Licon ſal*,Placebit.
Ludon ſal, Tonabit. nos de ære

Campano.
Luuuethu, Præstitisti.

M.

Mancrefte, Maiestas. ipsa vox tamen Viri robur magis significat, *Mans-cracht*. Sed alibi, *Megincraft*, Maiestas: & *Megincrefti*, Maiestatis.
Mangon, Maxillas. si recta scriptura: nos *VVangen*.
Melm, Puluis. nos *Mulm*, & *Gemul*.
Meistero, Maximo: nos *Meeste*.
Mendisle, Lętitia. vide *Mendian*.
Miedon, Mercis.
Mikil, Magnus, Multa, Copiosa: & *Mikilon*, Magnis: & *Mikilo*, Magnificè: & *Oimikilit*, Magnificate. vide *Gimikiloda*: & *Mikile*, Magnificentia.
Muodis, Mentis. Nos, *Moet*.
Muos, Esca, cibi. Nos pro Olere.
Musca, Passer.

VERBA.

Mendian sal, Exsultabo.
Mendida, Exsultabit.
Mendit, Exsultate.
Mendodun, Exsultauerunt.
Mendon sulun, Exsultabunt.

N.

Nauo, Sed: &
Naio, Pænè.
Neok, Nec.
Neriando, Salutare: & *Neriando*, Liberator.
Nenvviht, Nequam: quasi dicas, Nullius pretij aut ponderis.
Nievviht, Prauum.
Ninneht, Non. & *Nuuueht*, idem.
Nieuuergin, & *Niergin*, Vsquequaque.
Northaluon, Aquilonis.
Nouan, Sed. suprà *Nauo*.
Nouanthog, Veruntamen.

VERBA.

Nerukiat, & *Neruokit*, Nolite: & *N. eruoki*, Noli.
Niet, Posside: & *Nieton sal*, Possidebit: & *N. utun*, Possidere.
Nosada, Impediuit.

O.

Ouiranungiscoht, Superuacuè.
Ouirhoriga, Præuaricantes: vel potiùs, Mandatum spernentes.
Ouuta, Pomorum. Nos, *Ooft*.

VERBA.

Oigi, Ostende. ab oculis ductum.
Oginon, Ostendit: & *Ougoda*, idem: & *Ougonsal*, Ostēdam.
Ordon, Habitabat. Horda Tatarorum.

Prisna,

P.

Prisna, Vsura.

Q.

Quena, Vxor. Anglis hodie Regis vxor ἐξόχως, siue Regina.
Quiccafe, Animalia: quasi, *Quicvee*, Viuæ pecudes.

VERBA.

Quat, Dixit: & *Quethe*, Dicat: & *Quit*, Dic. Nobis mansit geminatione vitiosū, *Quetteren.*
Quezzodos, Allisisti. Nos *Quetsen.*

R.

Ratanussi, Irritatione. vide *Ratodon.*
Radiuuagon, Currus. quasi *Radt-vvagen*, à celeritate. an & *Ried-vvaegen*, ab vsu? Istinc *Reda.*
Ref, Venter: & *Reuis*, Ventris: & *Reue*, Ventre.
Ripoton, Maturitate. nobis *Rijp* mansit.
Ritha, Torrens.

VERBA.

Ratodon, Irritauerunt: & *Ratuot*, Irritat: & *Geratot ist*, Concitatus est: & *Ratunussi*, Irritatione.
Ribaridos, Denudasti. sic nobis compositum, *Openbaeren.*
Rebarnussi, Reuelatione.
Refangan, Arguam: & *Refagnussi*, Redargutiones.
Respias, Arguas. Nos componimus, *Berispen.*
Ruecont, Fumigabant: quia *Rooc*, Fumus: sed & alio sensu, *Riechon sulun*, Fumigabunt, ab odore.
Roduuarthan, Mouebitur.
Rundon, Susurrabunt.

S.

Saca, Rem.
Salda, Salutare: & *Saldo.*
Salethu, Tabernaculo: & *Selithon*, Tabernacula: & *Selitha*, Tabernaculum. Nos *Saletta*, paullo alio sensu.
Sammung, Synagoga. Vnde *Versaemen*, & *Summungun*, Cleros, caussā collectionis.
Scalc, Seruus. Vnde *Maris-scalcus*, qui Equis curator.
Scaehon, Pudore.
Scaphon, Ouili.
Scama, Reuerentia.
Scarsahs, Nouacula. Nam *Sahs*, Cultrum notat: vnde Saxones Withikindo.
Scefti, vel *Scepfti*, Sagittæ.
Scepeno, Iudex. hodie *Scepenen*, Scabini.
Sceihtlon, Verticem, & *Scetlon.*
Scerni, Subsannatio. & *Scern*, Illusio.

Scieri, Lucidum.
Scimo, Splendor: nos *Schijne*.
Sciumo, Citò.
Sclot, Sera.
Senifte, Mitis. Germani: & *Senifti*, Manſueti: & *Senihte*, Manſuetudinis.
Serin, Tribulato. vt *Zeer doen*, Belgæ.
Setti, Sedes.
Sethelgangi, Occaſum.
Serauada, Cremium.
Scrimbre, Protector. an à *Schirmen*? an *Scrijmen*?
Sidin, Moris. nos *Seede*.
Siuuoluatdun, Septuplum: quaſi *Seuenvvoudt*.
Sien-ogun, Pupilla oculi.
Sigimari, Victor. in Tacito, *Segimerus*.
Siu, Vt quid?
Slapigraui, Sepulcrum. ſuprà *Burgiſli*.
Slahta, Generatio: & *Slahten*, Semini. Nos compoſitè, *Geſlacht*.
Spietis, Haſtæ. Nos, *Spieſſe*. Nomen primogenium à mucrone, *Spiets*.
Sprinco, Locuſta.
Spel, Fabulatio: & *Spelle*, Parabola. Vide *Biſpille*.
Sniumo, Velociter, Confeſtim: & alibi *Sliumo*.
Solre, Solium. an Solarium?
Souuilican, & *Souuelix*, Quacumque.
Stouuingon, Increpatione. Nos pro Stimulatione.
Staf-ſvvert, Framea.
Stedinuſſi, Stabilitatem.
Stros, Strati. vide *Store*.
Sueiga, Armentum: & *Suegon*, Armento.
Suliton, Salſuginem.
Suitho, Nimis.
Suero, Dolorem.
Sufte, Peſtilentia.
Suenot, Coagulatus. vide *Gequallit*.
Sule, Columna; & *Suli*, Columnas.
Smerenne, Adipe.
Sneue, Niuis.

VERBA.

Scathan ſal, Damnabit. vide *Geſcathot*.
Scedeuuon ſal, Obumbrabit.
Sculdun, Increpuerunt. Nos *Schelden*, & compoſitè, *Beſchulden*.
Scurgi, Auerte. vide *Beſcurgi*.
Scutta, Excuſſit.
To-Store. Deſtrues.
Stihtan, Aedificabis.
Stincan, Odorabunt.
Stukida, Irritauit. vt nos metaphoricè *Stoken*.

T.

Teſeuuon, Dexteram. & *Theſeuun*, Dextera. vide *Forthora*.
Thegenliche, Viriliter. Nos *Degentlijck*, paullo alio ſenſu.

Thiat,

Thiat, Gens: & *Thiade*, Gente: & *Theado*, Gentium: & *Thiadon*, Nationes: & *Thiede*, Gentes.
Thiadekunni, Generationes. Vide *Kuni*. nam cõpoſitum eſt.
Thierno, Iuuencularum. Nos *Dierne*. de vegetâ fœminâ.
Thinnongun, Tempora capitis.
Thio, Femur. Nos *Dië*.
Thurthic, Egenus: & *Thurtegin*, Egeno.
Thuvve, Ancillæ: & *Thuvvon*, & *Thiuvvon*, idem.
Tothiti, & *Totithi*, Apud.
Touferes, Venefici. Nos *Toouerers*.
Trego, Dolor: & *Tregon*, Dolore: & *Trege*, Dolores: & *Treghaft*, Dolens.
Trilon, Fimbriis.
Triſeuuorin, Theſauris.
Triumbone, Tubæ. Nos *Trompen*.
Tvviſolda, Anceps. qui in duo diſtrahitur. vnde & Latinis, *Dubito*, quaſi *Duito*: & Græcis Διςάζω.

V E R B A.

Teſuor, Defecit, Periit.
Teſarando, Deficientes.
Thenit, Intendit: & *Theneda*, Tetendit: *Thenmon*, Extendes: *Thenin*, Extendant: *Thenedos*, Extendiſti: *Thenedon*, Extenderunt.
Thinoda, Seruiuit: &
Thianimvi, Seruiamus nos. Inde *Dienen* hodie.
Thion ſullun, Abundabunt.
Tholon, Patientur: & *Tholindon*, Patientibus: & *Tholodit*, Suſtinuiſſem: *Tholoda*, Tribularer.
Thunſi, Extraxiſti.
Thuroſremidos, Perfeciſti: & *Thuroſremig*, Perfecta: & *Thureſremigero*, Perfecto: & *Thuroſramingon*, Conſummati.
Thuroliton ſal, Pertranſibit. Nos *Doorlijden*.
Tian, Enutries. Nos *Tijen*, & *Optijen*.
Tilo, Accelera: & *Tilont*, Feſtinant.
Tilogon, Exercitationem: & *Tilon ſal*, Exercebor: & *Getilot*, Exercitatus.

V.

Verthe, Itineribus. ſuprà, *Geuerthe*.
Vla, Olla. Siburgi hodie, *Vlengaſſe*, Platea figulorum.
Vnera, Reuerentia: & *Vneron*, Pudore.
Vndirthudig, Subiecta: & *Vndirthudiga*, Subditi. Nos *Vnderdaedich*.
Vngeſceid, Vacuè.
Vnſuoti, Moleſti.
Vn, Vſque: & *Vntes*, Donec: & *Vnt*, idem.
Vmbeuuollan, Immaculatus.

Vmb-uuath. Quare? quaſi *Omvvat?*
Vorton, Timore.
Vrkundun, Teſtes : & *Vrkuntſcap*, Teſtimonium. Eſt Valdè noſcere: nobis manſit in Formulis, *Oirkondt*.
Vrſagon, Excuſationes. Valdè & multa dicere.
Vtriſton, Extremis. Nos *Vuyterſten*.
VVala, Abyſſus. *VVal*, idem.
VValalicondi, Beneplacito.
VVambon, Vtero.
VVan, Spes.
VVanda, Veſtimentum: &
VVat, Veſtem, Veſtimenta.
VVashemo, Fructus. à Creſcendo: & *VVaſmo*, idem.
VVelimo, Singulos.
VVerolt, Sæculum: &, *VVerold:* &, *VVerildi VVerildis*, Sæculum ſæculi.
VVether, Nunquid?
VVige, Prœlium, Bellum: & *VVigis*, Belli: & *VViga*, Prœlia. Reperio & *VVie*, Bellum.
VVirte, Holera: & *VVurti*, Herba. Inde *VVirteſburgum*, Herbipolis.
VVirſcapandis, Epulantis.
Vuitherſacco, Aduerſarius. quaſi, *VVederſaeck*, aut *VVederſagger*.
VVitti, Prudentia.
VVitut, Lex: & *VVitute*, Lege: & *VVitutdraghere*, Legiſlator. A promulgando, & longe lateque ſpargendo.
VViolango, Vſquequò?
VVoligis, Vtinam.
VVop, Fletus: & *VVophis*, Genitiuo: & *VVopindi*, Lugens.
Vuriſit, Gigas.
Vrrehton, Iniquitatibus. quaſi *Onrecht*.
Vtferdi, Exitus.
Vutſtandilico, Deſolatoriis.

VERBA.

Vardilgodos, Deleſti.
Vorreuuet, Compungimini: quaſi *Berouvvet*.
Vpſlagoda, Diſtulit: & *Vpſlagodos*, Diſtuliſti.
Vtuualle, Scateat. de Fontibus.
VValdan ſal, Dominabitur.
VVandos, Exiſtimaſti.
VVelida, Elegit.
VViepon, Fleuimus: & *VVopindi*, Lugentes: & *VVopan vvir*, Ploremus. Vide *VVop* ſuprà.
VVilid, Poſſedit: & *VVielde*, Poſſediſti.
VVitonodon, Tribulauerunt: & *VVitinunt*, Tribulant: alibi, *VVizcinunt*: & *VVitmunda*, Tribulantes.
VVeigoden, Vexauerunt.
VVedan ſal, Induá. ſuprà *VVat*.

Habes, quod ſufficiat in ſpecimen: & dic ſodes: pleraque omnia quàm à ſermone hodierno diuertunt? Verba plura ignota & deſita,

dedita, ipsæ terminationes, *Casus*, & *Coniugationes* (vt Grammatici appellant) differentes. Quòd si à septingentis aut circiter annis tanta mutatio, quid ab alteris alterisque illis factum? Errat enim, qui in re instabili maximè, id est linguâ, quærit firmitatem. Quam tamen aliquam à litteris dari fateor, *vnâ fideli custodiâ rerum*: sed vbi ex maioribus nostris fuerunt? Græca & Latina quòd perseuerant, siue Hebræa: est à litteris & libris. Tolle, vestigium non exstet: ac simile iudicium de Germanicâ, de Gallicâ veteri linguâ, cur nō fiat? Fateor quidem latè patuisse nostram illam: atque hanc caussam fuisse, cur diutiùs perseuerarit. quoniam finitimæ ipsæ gentes, quæ miscebantur aut immigrabant, in eâ conueniebant. Rodericus Toletanus scripsit: *Teutonia, Dacia, Noruegia, Suetia, Flandria, & Anglia, vnicam habent linguam, licet idiomatibus dignoscantur.* Hoc ille ante annos nondum quadringentos: paullò suprà, potuisset & Galliam addidisse. Non enim nos Belgæ tantùm, sed vlteriores atque interiores Celtæ, & quidquid Franci occuparunt, linguâ etiam eorum, id est Germanicâ, vsi. Exstat Canon Concilij Turonensis, sub Carolo Magno: *Vt Episcopus Homilias apertè transferre studeat in rusticam Romanam linguam, aut Theotiscam, quò faciliùs possint cuncti intelligere.* Itaque apparet Theotiscam tunc honestiorum & nobilium fuisse, rusticos & viliores Romanâ illâ corruptâ, id est hodiernâ Gallicâ, vsos. Quæ tamen mox inualuit, illâ pulsâ. Atque vt Franci suam eo, sic Longobardi in Italiam intulerunt. Paullus Diaconus, *De gestis eorum* scribit: *Rectorem prouinciæ, Schuldaben ab iis linguâ propria dici*: qui est *Schulteiz* Germanorum. Item *Argam, inutilem & inertem*: siue prauum & peruersum, vt hodie. quod nostrum est, et si assidet Græcorum ἀργός. Item, *Lamam, piscinam: vnde quidam Lamissio dictus, quia infans de piscinâ extractus.* Nos *Lanam* dicimus hodie: etsi Festus quoque *Lamam* pro *Lacunâ* agnoscit: & in Glossis sunt *Lamæ*, πηλώδεις τόποι. Idem Diaconus, *Campos patentes sermone Barbarico Felden appellari*: quod nos agnoscimus. Et Alboinum, occiso Cunimundo, *caput abstulisse, & ex eo poculum fecisse, quod Scala dicitur.* Item, *Stratorem* dici *Marpais*: quod est, *Mar-paige.* nam *Mar*, equus. Item, *Scilpor, Armigerum*: & talia, quæ linguam nostram satis adfirmant. Simile in Britanniâ, quam *Angli* è Saxoniâ immigrarunt, & veteri pulsâ, suam, id est nostram.

Liuius.

nostram linguam intulerunt. Planè nostram, vt olim quidem fuit: nam posteà Normannorũ è Galliâ superuentu mutauit. Beda notat: *vocari locum Anglorum lingua Hefenfelth, quod dici potest Latinè Cælestis campus.* Nam *Hefen*, siue *Heuen* (vnde nostrum *Verheffen*) *Sublime* notat siue cælum. Item *Midil engli*, inquit, *Mediterranei Angli: Denises Burna, Dionysij riuus: Heruteu, Insula cerui*, quasi *Hert-au*. nam *Au* regio vel insula. Sic *Elge* (malim *Elgeu*) *à copiâ anguillarum dicta*, quasi *El-geu*: g. insito euphoniæ caussâ, vt in *Rijngovv*. Idem Beda, *Aid barne, Ad nemus*, interpretatur: & incertus de rebus Britannicis scriptor, *Per ministrum nomine Thunre, quod Tonitru significat*. Idem, *Edgaro regi* (anno DCCCLXXIIII.) *in siluâ vocem insonuisse, incertum vnde missam, Vuelisti, id est, Benè est tibi*. Diuide, *Vuel ist eu*. Matthæus Paris, in narrandâ morte *Vualtheri Episcopi Dunelmensis*: vnus ex Anglis patriâ linguâ dixit, *Short red, good red, slea ye the Bijshoppe*: quod est nobis, *Kort raedt, goedt raet, slaet ghy den bisschop*. Sunt plura, quid recensitu opus, cùm constet sic fuisse, & integra etiam scripta ab eo æuo exstent? Latè igitur nostra patuit: sed vt ad Becanum redeam, ne credamus tamen in orbem terræ sparsam esse. Atqui voces multæ sunt in Hebræis, Græcis, Latinis, quæ adsonant vel consonant. Quid tum? non magis hoc argumentum sit, à nobis illos, quàm nos ab iis sumpsisse. Tu sic pertendes, ego aliter: quis decidet? *Nil agit exemplum, litem quod lite resoluit.* Fatendum sanè est, & ego obseruo, vt ratio communis hominum, sic & verba alibi esse: siue traductione & gentium mixtione, siue casu potiùs, an genio administrante. Sed in quibusdam maior conuenientia aut crebrior. vt in Persicâ, quod miremur. Nam ij & voces plures nostras habent, & flexus coniugationum haud nimis diuersos. Illorum est,

Auar, Ouer, Super.	*Beuastand*, Clauserunt.
Aual, Aenual, Initium.	*Cab, Caf*, Palea.
Achterratz, Achterraedt, Cautio.	*Cäl, Cael*, Caluus.
Band, Bandt, Vinculum.	*Casti, Cassé*, Cista.
Beradar, Broeder, Frater.	*Cebar, Gebaer*, Rumor.
Batsa, à Latratu, Catulus.	*Coda, Godt*, Deus.
Begrijst, Fleuit.	*Dandan, Tand*, Dens.
Beuast, Clausit: &	*Däre, Duere*, Ianua.

Dochtar,

Dochtar, *Dochter*, Filia.
Drog, *Bedroch*, Mendacium.
Fadar, *Vaeder*, Pater.
Grift, *Begrijpt*, Tenuit.
Garm, *Gram*, Ira.
Garph, *Graph*, Profundum, transpositione litteræ, vt sæpè.
Jock, *Iock*, Iugum.
Madar, *Moeder*, Mater.
Madah, *Maechde*, Femilla.
Mah, *Maen*, Luna.
Na, *Nee*, Non.
Näm, *Naem*, Nomen.
Nambar, *Naembaer*, Nominatus.
Nau, *Neu*, Nouus.
Neber, *Neue*, Nepos.
Nazdic, *Naſtich*, Propinquus.
Nuh, *Nun* Germ. Nouem.
Phriſtar, *Vrijſter*, Ancilla.
Stär, *Sterre*, Stella.

Quid dicis? nónne germanitùs hæc Germana? niſi quis litem moueat, in *Madar*, *Cäl*, *Caſti*, *Jock*: quæ & Latini poſſint vindicare. At ijdem magis certò ex eâdem Perſicâ,

Chus, Sus.
Du, Duo.
Deleri, Deletio.
Lab, Labium.
Maſt, Muſtum.
Mucz, Mus.
Nectar, Optima pars.
Parah, Pars.
Sag, Canis. quàſi *Sagax*.
Tu, Tu, & Tuus.
Biua poſſit addi, Vidua.

Sed & Italicas ibi voces veſtigo. vt *Meſquine*, quod iis *Pauperem* notat: nónne eſt Italorum *Meſquinus*? Item *Maſchargi*, Perſicum, quod *ludum & iocum*: nónne *Maſcari* adſidet, ludionibus & perſonatis? Mixturam vides: ſed & in aliâ gente. Apud Aegyptios στόλας τινὰς πιλωτὰς (verba Agatharcidæ) προσαγορεύουσι κάσας: *veſtes quaſdam cöactiles vocant Caſas*. Acue in vltimâ, habes noſtrum *Caſack*, difficili aliàs originatione. *Balari* Corſorum linguâ, *Exſules* dicuntur Pauſaniæ: noſtrâ *Balling*, & *Ballarts*. Apud ipſos noui orbis Indos ſimilia. Illi *Pagodi*, Idola dicunt: & Dei nomen agnoſcis. *Guäiras*, *Flabella*, quibus in argentariis excitant ignem: ſunt noſtri *VVayers*. *Topos*, *Tegmen capitis*: à *Top*, quod verticem nobis ſonat. Iam *Lama*, *Ouis*: palàm eſt *Lam*. Sicut & Latinis adſidet *Auro*, Dies: etſi à ſignificatione leuiter abit. & *Chonos*, Canis, vocalibus immutatis. Si longiùs eam, vbi non aliqua pariatio? vtique in Hebræis & Græcis multiplex: quod viri docti iamnuper oſtenderunt. Idem in Latinis. neque negamus ſexcenta eſſe, quæ prorſus Germaniſſent: ſed ancipiti, vt dixi, argu-

mento ab iis esse. Imò contrà egò certiùs dixerim, quædam à Latinis sumpta: cùm ij imperium in nostras has oras promouerent, & simul ad limites Germaniæ vtriusque. Quis abnuet, *Vinum*, *Oleum*, *Ficus*, & talia ab iis ducta, cùm nec rem antè haberemus? Sed & aliæ voces manserunt, leuiter immutatæ, truncatæ, aut & totæ. vt

Abies, *Abeel.*
Ager, *Acker.*
Altare, *Autar.*
Angustiæ, *Angst.*
Armus, *Arm.*
Auena, *Euen.*
Auris, *Oir.*
Bacia (poculi genus) *Back.*
Becario (idem) *Beker.*
Bestia, *Beest.*
Boccola (item poculum) *Boccael*, vt & Itali.
Boiæ, *Bojen.*
Bos, *Os.*
Calix, *Kelck*,
Capsa, *Casse.*
Caules, *Koolen.*
Cellarium, *Keller.*
Ceres, *Koren*: mutatione *E.* in *O.* crebrâ, & *C.* prisco pronunciatu.
Cocus, *Cock.*
Colei (aurium tuarum veniâ) *Col*, & *Cul.*
Corona, *Croon.*
Crabatus, *Crebbe.*
Crustum, transpositione *Curst.*
Culcita, *Culct.*
Cutis (iterum veniâ) *Cut* : id est pellicula illa turpis, nec seriò nominanda.
Dirus, *Dier*, ipsa Fera.
Ebur, *Euoir.*
Edo, *Ete.*
Dama, *Dain.*
Facula, *Fackel.*
Ferus, *Fier.*
Flamma, *Vlam.*
Floccus, *Vlock.*
Fomes, *Vonck.*
Fullo, *Voller.*
Granum, *Graen.*
Gramen, *Gras.*
Grusum (purgamentũ in Glossis) *Gruys.*
Herus, *Heer.* nam istud nouellum est, & olim *Druchtin.*
Hora, *Vre*, sine adspiratione.
Longus, *Lang.*
Linum, *Lijn.*
Lista (γεάμμη Glossis) *Liste.*
Magister, *Meister* : etsi Græco etiam adsonat, μάστωρ.
Mamma, *Memme.*
Mantellum, *Mantel.*
Mare, *Mer.*
Mola, *Meule.*
Moneta, *Munte.*
Mus, *Muys.*
Mustum, *Most.*
Nebula, *Neuel.*
Pellis, *Vell.*

Piscis

Piſcis, *Viſch.*
Pix, *Peck.*
Plancæ (lati aſſeres) *Plancken.*
Puteus, *Put.*
Raudus (rude & aſperum) *Ravv.*
Remus, *Riem.*
Rota, *Rat.*
Sal, *Saltz* Germ. nobis *Saut.*
Scribo (*I* longo) *Schrijue.*
Sculpo, *Scelpe.*
Scylla, *Scol.*
Semen, Germ. *Saemen*, nobis *Saet.*
Sicula (*I* longo) *Sijckel.*
Sparus, *Speer.*
Stramen, *Stravv*, & *Stroo.*
Speculum, *Spiegel.*
Spuma, *Scuym.*
Squama, *Squame*, vel *Squabbe.*
Strundus, (in Gloſſis) *Strondt.*
Succus, *Soch.*
Tabella, *Tafel.*
Tego, *Decken*: & Tectũ, *Dack.*
Tener, *Teer.*
Vacillo, *VVachele.*
Vallus, *VVall.*
Vannus, *VVandt.*
Vellus, *Vellen.*
Velum, *VViel.*
Ventus, *VVindt.*
Verres, *Beer.*
Verum, *VVaer.*
Vermis, *VVorm.*
Ver, *VVeer* paullò cõmunius.
Vidua, *VVidue.*
Vietum, *VVeeck.*
Vimen, *VVijmen.*
Vinco, *VVinne*: In his pleriſque *V.* Conſonante, tranſeunte in noſtrum Digamma.
Virago, *Birague*, ſiue *Biregue*: de fœminâ maſculi animi corporiſque.
Volo, Germ. *VVolle*, nos *VVille.*
Vulgus, *Volck.*

Plura etiam ſunt, ſed timidiùs adfirmanda. etſi cur timidè *Caput* originem faciam noſtri *Cap*, deinde *Cop*? Nam truncare, peculiare nobis eſt: itemque Vocales illas alternare. Sic à *Cantharo*, *Kan* ſcindimus: à *Nomine*, *Naem*: ab *Oculo*, *Oc*, & *Oog*: à *Labio*, *Lep*, & *Lip*: à *Iuniore*, *Iong*: à *Blenno*, *Blendt*: & quæ plura liceat, ſi libeat, adferre. Video & mutationes quaſdam auribus noſtris inſolentes, ſed, ita me Deus, vſurpatas. *Sol*, nobis *Son* eſt: *Mas*, *Man*: *Stella*, *Ster*: *Nox*, *Nacht*: *Lux*, *Lucht* Germanis, & tenuiùs *Liecht*: *Frux*, *Vrucht*. in quibus *X.* Latinum in *cht* mutatur, vt audis. Quid ſi *Cornu*, *Horn* eſſe dicam? *Porcum*, *Percken*, & deinde *Vercken*? *Anatem*, *Ent*? *Nepotem*, *Neue*? *Glebam*, *Kley*? & alia, in quibus alius ſe iactet. Sunt item occultè ducta, vt *Noen*, à *Noná*. Nam ita nos horam cibi vocamus, cur, niſi quia olim *Nona* legitima erat? Credam & à *Circo Kirck* noſtrum eſſe: quia vete-

rum templa, instar Circi, rotunda. quod tamen aliis à Græco *κυριακὴ* esse placet. *Boeck* etiam vnde *Librum* dicimus, nisi quia è ligno, & fago, acere, buxo olim Pugillares? Prudentius: *Buxa crepant cerata*. In aliis linguis eadem. imò & verba rariora quædam aut antiqua apparent ibi rediuiua. Sicut *Petilum*, Gallis *Petit*: *Visium*, *Vessie*: *Momar* pro stulto Siculis, quid abit à Gallorum & nostro verbo, in personatis? *Combinones*, sunt *Compaignons* Gallis: *Ebriacus*, est *Ebriaco* Italorum: *Cloppus* pro claudo, eorumdem *Cioppo*. Quid *Charoigne*, nónne *Charonium* alludit? Sunt & noua aut ficta, vt *Canaille*: quod in Annalibus alibi redditum legi, *Canile lignagium*. Sed conuicij hæc vox nata videtur à prisco more, de quo Otho Frisingensis De gestis Frider. libro II. cap. XXVIII. *Vetus consuetudo pro lege apud Francos & Sueuos inoleuit, vt siquis nobilis, ministerialis, vel colonus pro huiusmodi excessibus* (prædæ aut incendij) *reus inuentus fuerit, antequam morte puniatur, ad confusionis suæ ignominiam, nobilis canem, ministerialis sellam, rusticus aratri rotam de Comitatu in proximum Comitatum gestare cogatur*. Et addit: *Hermannum Palatinum Comitem, cum decem complicibus suis, Canes per Teutonicum milliare portasse*. Eadem Guntherus in Ligurino, libro V.

Quippe vetus mos est, vti siquis rege remoto,
Sanguine, vel flammâ, vel seditionis apertæ
Turbine, seu crebris regnum vexare rapinis
Audeat, antè grauem quàm fuso sanguine pœnam
Excipiat, si liber erit, de more vetusto
Impositum scapulis ad contigui Comitatus
Cogatur per rura canem confinia ferre.

Sed & in aliâ caussâ & culpâ, ignominiæ gratiâ sic tulerunt: quod in Dodechino & alibi leges. Iam verò & Gallorum *Garzons*, manifestò sunt *Garriones* Latinis, à garritu: sed *I.* mediâ in consonantem fortiùs translatâ. In Cedreno legas: *Constantinopoli* conflagrasse incendio *τὸ μεσίαυλον τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, τὸ λεγόμενον Γαρσωνασάσιον*: *mediam Aulam templi magni, quæ Garsonastasium dicitur*. In margine scripti libri notatu: *Γαρσωνασάσιον, ἐμοὶ δοκεῖ παιδοσάσιον. Γαρσώνιον γὰρ παρὰ λατίνοις τὸ παιδίον*: *Garsonastasium, mihi videtur esse Puerorum statio. Garsounium enim Latinis, est Puer*. Optimè ille. & nescio an huc faciat Luitprandi Ticinensis scriptio: *Obtuli mancipia quat-*

pia quattuor Carsamatia, Imperatori nominatis omnibus gratiosiora. Carsamatium autem Græci vocant, amputatis virilibus & virgâ puerum Eunuchum. Imò huc facit, & Græci illi inferiores leuiter corruperunt. Atqui & voces sunt, in certis finibus aut limite natæ, quæ mox diffunduntur. Sic nobis *Cöker* pro thecâ sagittariâ aut aliâ, ad nouellos Græcos abiit, quibus est κούκουρον. Sic *Ruter*, Eques. non hercules à Græco ῥύειν, quasi ῥύτωρ, *Protector*, vt ingeniosè excogitant : sed à *Rutâ* siue Turmâ militari. Guilielmus Neubrigensis: *Rex*, inquit, *per stipendiariam militiam, quam Rutas vocant, expugnato Isonduno.* Nos *Rottas* etiamnunc appellamus : & fuerunt propriæ sanè Brabantis. Idem scriptor: *Rex stipendiarias Bribantionum copias, quas Rutas vocant, accersiuit.* Vides nos *Brabantos* intellegi : nec sine gloriâ : quòd etiam à regibus euocaremur, ad stabiliendam eorum fortunam. Robertus de Monte eosdem intellegit, in anno Dominico ∞. C. LXXIIII. *Quod audiens rex* (Henricus Angliæ) *misit Brebensones suos, & quosdam de militibus suis ad eorum auxilium.* Itaque robur & militia nostra à tot sæculis celebris: non etiam innocentia & abstinentia : & damnati in Cõcilio Lateranensi, Alexandro Pontifice, anno ∞. C. LXXVII. sæuitiæ nomine sumus. Canon Cõcilij: *De Brebantionibus, & Arragonensibus, & Nauarris, Basculis & Coterellis, qui tantã in Christianos immanitatem exercent, vt nec monasteriis deferant, nec viduis aut pupillis, non pueris aut senibus, non cuilibet parcant ætati aut sexui, sed more paganorum omnia perdant & vastent, similiter constituimus, vt ipsi qui eos conduxerint, vel tenuerint, vel fouerint, excommunicati publicè denuncientur.* Nos, inquam, illi sumus, etsi variè, & pronunciatu ferè Gallico, scripti. Nam *Bragantes* diuersi sunt. qui alibi, & in M. Alberto Argentinensi sic nominantur : *Turicẽses cum quattuor millibus peditum armatorum, duobus millibus Bragantum, & ducentis equitibus armatis egressi.* Videntur pedites fuisse, sed leues aut inermes : & inde *Brigantes* etiam hodie in conuicio aut contemptu. Alioqui vox à veteri nomenclaturâ nostrâ nõ dissidet: quia regio hæc *Brachanto* dicta, vel *Brachmento*. In veteri scripto, de partibus Caroli regis, quas contra Ludouicum fratrem (vterque Ludouici pij filius erat) accepit: *In Brachanto Comitatus quattuor, Cameracensium, Hanioum, Lomensem. In Hasbanio Comitatus* IIII. Agnoscis *Brachantum*, nobis *Brabantum*: sed

aliter eodem etiam æuo scriptum, in Diuisione ipsâ Ludouici Imp. ante mortem factâ: *Ad Baiuuariam, totam Toringiam, Ribuarias, Aloarias, Saxoniæ, Frisiæ, Ardenna, Asbania, Bragmento, Franderes, Menpiston*, & quæ sequuntur. Vbi & *Franderæ*, siue nunc *Flandriæ* nostræ, vetustissimam puto esse mentionem. Sed exclamabis meritò mi Schotti,

Quò tantum mihi dexter abis? huc dirige gressum.

In viam & lineam redeo, à quâ patriæ amor (sit venia) me abduxit. Satis igitur docui, & ante me alij, miscellas inter se linguas esse: nec firmum id telum, quo de Primatu pugnent. Etsi pariationes, aut originationes, quas Becanus adfert, quis sæpè sine indignatiunculâ aut risu legat? vix hoc Heraclerus, si viuat, aut Lucillianus ille Crassus. At argumentum eius alterum, Antiquissima, quæ simplicissima: talis est lingua nostra: ergo & priùs. Quòd simplicissima, ex eo paret, quia tota ferè monosillaba: & verum est examinanti. Quid tum autem? antiquissima? negatur. Si in rerum naturâ & geniturâ manes, fateor, simplicia præire: non idem in sermone, si cum altero comparetur. Neq. enim iste talis & talis à naturâ est, sed ab instituto, arte, casu. Et tamen positioni si adnuam, nec sic obtinebit. Nam Sinenses ecce plerasque voces hodie vnisillabas habent, easque variæ significationis (ita ex iis locis scribunt) nec nisi accentu aut tono, in pronunciando discernendas. Itaque ij de palmâ certent. Sed desino lusum: verè talem, nec alio fine aut fructu scripsi. Delectant, fateor, & inuentæ originationes specie acuminis capiunt & detinent: sed non me nimis. Ad meliora & grauiora eamus: tu ad rempublicam tuam mi Schotti, cui valentem & diuturnum te, eius bono, tuæ gloriæ, opto. Louanij, XIV. Kal. Ianuar. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA XLV. *Antuerpiam.*

IOANNI MORETO, *Typographo* S. D.

VARIE in litteris tuis, vir amicissime, sum gauisus. Primùm de filiâ, quam nuptui tradis Theodoro Gallæo Philippi F. quod precor Deum felix faustumq. ipsis esse, tibi & tuis lætum. Et verò fallor, aut nunc & posteà etiam erit. Ingenium & mo-

& mores ſponſi valdè placent, cuius modeſtiam (ſemper mihi originem & matrem virtutum) & induſtriam partim coràm vidi, partim aliorum teſtimoniis cognoui. Et tu noſtin' Dionyſium Villerium, Tornaci Canonicum? inſignem virum, & idoneum vel teſtem, vel iudicem: is futurum hunc tuum mirificè prædicare ſolitus, à conſuetudine imò contubernio notum. Itaq. cœpta iniici vincla porrò nectite, & adſtringite inabrupto illo nodo. Iterùm voueo, felix lætumque eſto. Sanè vides Deum inter curas gaudia etiam diuidere, & melle temperare vitæ hoc Falernum. Nam & de filio Melchiore, qui ad ſacrum genus vitæ ſe dedit: ſcio volupe tibi & amicis fuiſſe: & confide, ex aliis hæc te manent. Quòd ſiquid etiam interdum quod vellicet aut pungat: nempe ſcito vitam hanc vt roſarium eſſe. flores ſpinis ſuis intermixtos: ſed illos carpendos, has vitandas aut ſeponendas eſſe, quantum homini datur. Quídni autem detur? ratio & ſapientia eſt, quâ in hæc armemur: cuius caput, ſcire conditionem & legem quæ venientibus in hanc vitam eſt dicta. Quæ? ſimilis ipſi aëri, quem ducimus, & in quo verſamur: vt modò ſudum, modò vdum ſit, tempeſtas, ſerenitas, & gaudiis præuiæ aut ſequaces curæ. Tu & ego cogitemus mi Morete: magno talium magiſtro docti, Plantino noſtro. cuius viri inter alias virtutes, ſingularis fuit illa conſtantia,

——— tranquilláque magni
Vis animi, nulloque leuis terrore moueri.

Præceptis hæc alij iactent, ille exemplis. Sed quò cò? à nuptiis ad curas, à gaudiis ad patientiam: nec ineptè. nam & illis hæc interuenient (mone tuos) & genus id vitæ largiter admittit. Quò etiam eo? ad nos, inquis, & inuitas. Vellem hercules aut ego aut vxor poſſemus, & præſentiâ teſtari affectum. Non datur. ſcis domi octo conuictores mihi eſſe, id eſt cuſtodes ſiue milites? Nam illi profectò tenent, nec commodo meo aut ſuo patiuntur abeſſe. Ergo animum accipe: ego illa hortenſia munuſcula, quæ tibi & Spiringio adfini tuo ſimul inſcribam. Creſcunt mihi hortenſes iſtæ opes, non valdè illæ ab Indiâ: quid tum, ſi acquieſco?

Cui non conueniet ſua res, vt calceus olim,
Si pede maior erit, ſubuertet; ſi minor, vret.

An

An non ego te multiloquio? nescio quomodo nunc iuuit, abrumpo,& vale. Louanij, XI.Kal.Sextil. ∞. Iↄ. XCVIII.

EPISTOLA XLVI. *Mechliniam.*

NICOLAO OVDARTO *suo* S. D.

CARMEN tuum super discessu meo & placuit,& verè dicam etiam mouit. Durum est auelli à talibus amicis vel in breue tempus; durius, & morti esset,si in longum. Etsi istud tu times, & multi vaticinantur, imò magnates etiam nostri in Aulâ: sed ego tibi assero & Fidem ipsam testor,aut redibo ad vos,aut mors aut vincula me ligabunt. Blanditię, promissa, præmia, Lipsium semel noueris,nihil in hoc animo possunt. Animo, destinato in patriâ viuere,in patriâ mori;vtinam tranquillâ aut securâ saltem, & quæ Iscanum meum mihi interdum non inuideret. O quàm suaue, te aut Hartium in libero illo aëre & loco habere! agellos, prata,siluulas,fontes nostros visere! cœnulam sermonibus,deinde & iocis distinguere! Langueo, cùm cogito hoc eripi, & vix spem esse nobis reddi: nisi Deus & Reges aliquid fecerint aut facient ex occulto. Sed heus, de itinere audi hoc etiam. rumor obscurus spargi incipit de morbo in vrbe Româ:qui si verus, aut tollimus iter, aut certè protollimus in tempus Veris. Sed tu intereà quando ad nos? credo Breugelium Consiliarium hîc futurum intra septimanas paucas, vellem te cum Hartio nostro vnà. & in tempore aduocabo,ac scribam. Vale mi optime, mi fidissime Oudarte. Louanij, IIII.Nonas Iul. ∞. Iↄ. XCIX.

EPISTOLA XLVII. *Antuerpiam.*

ÆGIDIO SCHONDONCHO *Sacerd. è Societate Iesu* S. D.

*animi mordacem sermonem.

ACCEPI primum tuum, sed herculè tristem & verè *θυμαλγέα μῦθον. Itáne subitò nobis Liuineius noster? ille, vt mihi videbatur,fortis,& nec annis grauis? Nescio quod meum fatum est,qui in trilustri pænè morbo supersum tamen omnibus veteribus amicis. Bonâ fide, pauculi ex iis superant, & vides me Priamum aliquem esse. His exemplis an non inciter ego, aliique ad veram Philosophiam,id est, *μελέτην θανάτου? Ita enim, & rectè,de-

*meditationem mortis.

ctè, definierunt: qui non facit,

*Ἄφρων δὴ κεῖνός γε, καὶ οὐτιδανὸς πέλει ἀνήρ. *Is demēs, & nec semissis homuncio mi fit.

At, ô mi Schondonche, quàm me inter ipsa illa tristia lætificauit tamen, & suauiter titillauit tuus amor? Rem dico. notus ille quidem mihi anteà; sed nunc denique scripto, & chirographo consignatus. Quæso te, deinceps mihi facito affectu non minore; sed restrictiore iudicio: cui frænum à ratione da, nec sic admitte in meas laudes. Ego, ego me noui, ipsum interiorem Lipsium, quantus est: &, iuro tibi non esse ad modulum, quem formas. Sed tamen habe, si voles:

*—— τίς ἂν φιλέοντι μάχοιτο; *Nā quis sic pugnet amanti?

neque enim ipsum illud iudicium aliud, quàm aut Amor, aut proles eius est. Ego hunc in te habeo, habebo: quid ni tanto beneficio affectus? Neque enim sileo, & cordi huic carum fuit, Vota tua in COTTIDIANO AVGVSTO SACRIFICIO pro meâ salute interponi. O sic perseuera. & de corpore parùm est, quod mihi videbatur paullatim *τήκεσθαι: sed pro animo isto interpone, id est, æterno, apud Aeternum. Vale, mi R^de^ Pater, quem animi brachiis amplector, & vnà P. Scribanium Rectorem. Louanij, x. Kal. Feb. ∞. IↃ. XCIX. *tabescere.

EPISTOLA XLVIII. *Antuerpiam.*

HENRICO VWENO F^ro^ S. D.

PECCAREM, & ipse me non accusarem sed damnarem, si te consilij expertem haberem, quod res meas & ipsum adeò me tangit. Noui animum & curam mei: ideoque iure ad te hoc defero, non vt consilium tamen, sed vt assensum petam. Vides ex hoc ipso, quàm decreuerim. & ita est: res eò venit, vt bonis votis prosequi iter meum amici debeant, non monitis aut cautionibus morari. Vt verbo dicam, addixi Principibus viris me in Italiam venturum: nec ea fides aut promissio, non dicam eleuari, sed tardari debet. Cur fecisti? inquies. Multa inuitabant, ipsi illi primores viri, & nimis in me amici; sed religio maximè, quæ à Bonifacio VIII. recepta, culpas omnes in illo anno sacro & Lustrali expiandi, qui nunc instat. Ad hunc vocabar: cur recusarem, quod vltrò appetere debebam? Non ad lectiones aut mu-

nera publica imus, sed ad pietatis munia. nemo me reuocet, qui illam amat. Valetudo etiam mea si cui curæ est, eódem vocat: & spero planè per hanc locorum, hominum, consuetudinis mutationem, aliquid mitigatum iri perpetem illum languorem nostrum, si non sublatum. Quod suspicetur aliquis de emansione: testor Deum nihil esse, nec illos petere, aut me agitare. & cur facerem obliquâ hâc & improbâ viâ, qui potui rectâ & apertâ? Scis vocationes meas plures in eum tractum: semper spreui, & animum ac pedem in patriâ meâ fixi. Eadem nunc mihi mens. sed peregrinari lubet, & ignauiam aut veternum motu aliquo discutere, quod corpus & ingenium hoc habet. Dic tu sodes, triginta iam annos amplius aut docui assiduè, aut scripsi: & pauci menses non dabuntur ad requiem aliquam, & leuamentum? Ipse Sysiphus in fabulis, qui perpetui laboris damnatus, suspendit tamen Orpheo cantante suum saxum: liceat mihi paullisper calamum & linguam, ad præconium & carmen hoc sacrorum. Pontifex nos vocat, ad sacra *non visa, non visenda*: ego eo, qui liber & sine familiari onere sum, solâ vxore non volente fortassè, sed nec renitente. Habes consilij mei summam: sed quando in rem dandi? Iam sub Autumnum instantem, & September initium viæ mihi erit. Lubet enim paullò citiùs, vt hieme & frigore potiùs, quàm vt in æstu veniam: denique vt Vere proximo etiam reuertar. Emansio enim mea tota quinque aut sex mensium erit: si Deus tamen volet, id est si Italia aut Roma sepulchrum mihi non erit. Parce malè ominari, inquies. Nihil mali est, mors hîc & ibi imminet: nec mihi triste, apud amatam meam Romam vel cadere, vel condi. Sed spero patria iterùm me videbit, vtinam lætum ipsa læto vultu, & tristitia ac squallor hic bellorum abierint, quæ nunc eam fœdant! Tu salue mi Vwene, ante abitum etiam vidende: & hæc, si commodum est, cum Robiano nostro participa, cui volo scripta. Eidem ex animo salutem. Louanij, XIIII. Kal. Maijas. ∞. Iↄ. XCIX.

EPI-

EPISTOLA XLIX. *Antuerpiam.*

AVBERTO MIRAEO, *Canonico.*

QVOD dicis, ita erat. distinebar sanè Bruxellæ, aut potiùs distrahebar, & amicorum beniuolentia me nec mihi permittebat. Ferendum fuit, & vides quàm optata etiam bona sæpè nocent. Quid amicitiâ melius? si in plures nimis diffusa, turbat, & quod vtilissimum in vitâ est Tempus, eripit aut partitur. Simile in famâ. quam bonam omnes boni volumus: si creuit, & latè se sparsit, pondus vt tueare adfert, & illi non tibi tantùm viuis. O quàm omnia modica optima! & mihi semper id votum & studium etiam fuit, litus legere, vela in altum non dare: & tamen aura aliqua blandiens aut insidians sæpè prouexit. Vereor vt in Italico itinere simile. ad quod amici & magnates illi viri benignè & acriter sæpè prouocant: sed mihi quis fructus, nisi distractio fortassè, erit? Ego tamen constitui, & spopondi: etsi valetudo mea indies tenuior tardat, & ancipitem interdum animi facit. Deum inuoco, vt immittat quod è re & salute nostrâ erit. Quod ad te mi Miræe, gaudeo Antuerpiæ iam esse, honesto loco, inter honestissimos optimosque viros, & florem (ita res est) in eo opido Belgarum. Nec enim ipsum solum eminet elegantiâ aut splendore, sed & ciues atque incolæ, nescio quo genio, ad bona & honesta eximiè inclinati. Me quidem versari cum iis & iuuit semper, & iuuat: nec locus est vbi animus hic magis se explicet, & lætiùs libentiusque diffundat. Itaque benè & ex meo voto, te illîc esse: quod addis de studiis & exercitatione tuâ quam paras, valdè approbo, & toto animo illuc hortor. Ad conciones inquam. quò & pietas ac tua professio vocat, imò & me iudice ipsa Natura: quæ suauiter & grauiter dedit eloqui, nec sine motu auditorum. Delectabis, excitabis, inflammabis: vt specimen ego in te hîc vidi. Quid autem aliis gratius, tibi honestius potes facere? ipsa ianua est ad famam & gratiam: etsi ea finem non habes, scio, sed ad salutem aliorum hæc quoque accedent. Rogas, quos legere ad hanc rem suadeam. Egóne? extra meum campum, & velut oleas, me ducis: tamen liberè, & quia inspexi etiam sacrorum illos auctores, dicam. Mihi inter omnes Græcos placeat Chrysostomus lectus: qui copiam, varietatem, figuras &

flexus sermonis dabit; denique & ornamentum grande,& quod plausus mouet,similitudines atque imagines,quibus scatet. Inter Latinos,Bernardus me capit. & vsum habet excitandi, ob acrimoniam vbique & calorem; tum etiam docendi atque imprimendi, ob sententiarum acumen, quas crebrò & salubriter miscet. Sed hæc alij tibi meliùs,aut certiùs:vnum tamen perpetuum iudicium meum te non celo, quod est, vt mores in concionibus spectes & formes, potiùs quàm dissertatiunculas aut altiorem doctrinam. Mihi crede,hoc expedit,imò verò necessarium est, si vnquam,in confuso & vitioso hoc æuo. De religione satis multi loquuntur, pauci vitâ exprimunt, & mores à professione discordant. Ille vir est,ille Deo plenus,qui formabit & corriget:nec Ecclesiæ solùm,sed Reip. optabilem operam nauabit. Deus tibi det velle,&posse,& me amare. Louanij,prid.Nonas Iulias. ∞.Iↄ. XCIX.

EPISTOLA L. *Antuerpiam.*

ANDREAE SCHOTTO, *Presb. Soc. Iesu* S. D.

De fratris tui filio quod repetis mi Schotte,id verò mihi curæ cordique est,& erit. Quòd ad nos approperet, nihil adhuc opus est: quia non ante medium Septembrem aut circiter, ituri sumus, si tamen ituri. Dubitas?inquies. Dubium me facit tum morbus, qui in Italiæ finibus acriter incipit grassari; tum & mea valetudo tristior tenuiorque facta, vt à vobis discessi. Calidè aut temerè aliquid facere, ratio me vetet, etsi animus valdè impellit. Itaq. videbimus,& pro re ac tempore consilium capiemus. *Itinerarium* tuum ad finem spectare gaudeo: de SENECA patre autem quid amplius,præter dicta, dicam? Edi aut tua, aut ipsum cum tuis approbo: sed vt ego aliquid nunc conferam, vix est in meâ manu. Languor me habet, & harum rerum tædium, nec ad studia aut cogitationes istas adsurgo: ac ne debeo quidem. Libellos tuos remitto. Saluto amanter P. Rectorem,& P. Schondonchum, semper meos. Certè viros amo & colo. Louanij, postrid. Idus Iul. ∞. Iↄ. XCIX.

EPI-

EPISTOLA LI. *Antuerpiam.*

IO. BAPTISTAE PEREZIO BARONIO *suo* S. D.

TE quoque, vt video, in parte perculit hæc itineris nostri dilatio,an omissio dicam? Sed caussas tamen iustas vides: siue illas publicas,siue hanc priuatam Valetudinem, & quæ me tangit. Fateri debeo, animo me validiorem quàm corpore esse, atque illum agitare & concipere,quæ suscipere atque exsequi negat istud. Meâ quidem caussâ nihil moueri in totâ re decet:quid enim non visum (homines aliquot excipio) videndum mihi? sed vestrâ voluissem,quibus dux & quasi mystagogus esse potuissem ad penetralia Italorum. Nunc cùm Deo aliter visum, & velle, non posse,mihi detur: quid nisi tam suauiter acquiescam, quàm si numquam ea cogitatio animum occupasset? Mi Baroni, hæc summa vel vna potiùs sapientia,Deo & fatis obsequi;& infixum habere animo,ab illis dirigi,atque etiam perfici, molimina omnia nostra. Adspirat ille ab alto ventus? vela pando & nauigo: ponit aut se vertit? contraho eadem, & sisto aut flecto. Vitæ longum iter (ita esto) tibi restat: sed semper incertum, turbidum, nisi semel decreta tua ad æternum illud decretum ligas & aptas. Quod vult,velimus; quò ducit,eamus: & nisi facimus, trahendi nihilominus aut impellendi. Sed satis philosophiæ: de ipsâ re,vereor vt multæ mihi etiam à Romanis machinæ & concussiones. iam recenter vna, à peritâ & forti Baronij Cardinalis manu directa. Inuitat valdè benignè,& hoc vrget vt veniam ad sacra loca & annum, vel in alienum exemplum.. Si ætas esset aut vires pro animo; res facta erat, neque deliberandi aut cunctandi locus. Cùm me intueor,collabasco: & maximè, quia experimentum iam mei aliquoties feci. Sicut Iunonia auis,vbi colorem & plumas circumspexit,sibi placet & fidit; deiicitur,cùm ad pedes se deiecit: tale est mihi, animo valeo & præfido, languesco cùm ad exteriorem hominem me conuerti. De fratre quæ scribis,grata sunt; & vt solet in præteritis malis,suaue est passum esse. At Hispaniæ etiam illam partem, sanè florentissimam, lue tentari,hactenus nobis inauditum erat. Quid parat ille mundi rector? Europam bellis,morbis, & omni aliâ medicinâ purgare & curare? De curatione,ô ita esto: purgationum iamdiu affatim,

LI. 3. vt

vt noſtra quidem iudicia ſunt & vota. Sed ille, quod volet, faciet: te, mi Baroni, tuosque ſeruabit. Ad patrem ſcripſi: auo tuo, & adfini Marco Ant. Perezio, item Rokoxio ſalutem multam per te dico. Louanij, III. Kal. Sextil. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA LII. *Leodicum.*

Io. CHOKIERO S. D.

EGO & reditum è Galliâ tibi gratulor, & de conſtantiâ affectus tui in me non nego etiam gaudere. Gratum & volupe eſt, eos qui in curâ aut diſciplinâ noſtrâ fuerunt, habere beneficij memoriam: quod nimis facilè hæc iuuentus aut elabi patitur, aut ipſa abiicit & faſtidit. At qui meliore mente & indole ad virtutem ſunt, ij verò aliter: & gratiam præceptoribus ſuis animo debent, atque hoc ipſo habent referuntque. Quid enim præter eam volumus? & hoc quoque, vt ſcalarum hos gradus ad Sapientiæ collem magis magisque ſcandatis, donec ad verticem illum veniatis, in quo lux & tranquillitas eſt, & diſpectus ſimul & deſpectus rerum terrenarum. Te iam promouiſſe, & pænè perueniſſe, ſpero mi Chokieri. quem Gallia illa, bona ingeniorum altrix, aliquandiu habuit, & in maturiore ætate tuâ ad iuris & ciuilium rerum prudentiam formauit. Vidiſti inſignes viros, ſcio: ſed & deſideraſti inſignes, quos vltima hæc tempeſtas belli abſtulit, & eminentibus aliquot titulis Galliam priuauit. Niſi quòd viuunt etiamnunc tamen in animis & in ſcriptis: & detractâ inuidiâ, ſolâ laude noſcuntur. Ad eorum exempla te voco, ad mei amorem hortor: quem ſcito me tibi reponere, & paria facere ac facturum in affectu. Louanij, pridie Idus Septembr. ipsâ horâ quâ tuas accepi. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA LIII. *Antuerpiam.*

ANDR. SCHOTTO S. D.

ECCE, mi Pater, quod Velſero non ipſe, ſed pro me ego reſpondi. Etſi quid opus cauſſas quærere? vtinam ne vna, vna nimis obuia, nimis certa, nimis ſontica eſſet, valetudo. Quam ſi quis in leui habet aut ſpernit, eum cur mihi audiendum putem,

non

non video. Cur igitur suscepisti? quia spes impellebat, quia pietas inuitabat: & ista manet, illa defecit. dum leuibus peregrinatiunculis periculum mei feci, & video non esse ad quadrantem, aut si minus dicam, longæ illius viæ. Hæc seriò ita habent. Quid caussa altera, & emanendi metus? Sepone, inquis: nemo inuitum. Hoc scio: sed parùm reniti me, & sequacem naturâ esse, hoc quoque scio. Ad summam, mutare melius, quàm periclitari: si quis de inconstantiâ obiicit, in tali re non moueor. haud magis quàm si Bruxellam ire constituissem, & omisissem. Cuique sua iudicia, mihi in me mea: & Homerus communiter hoc prætendat,

*—— στρεπταὶ γάρ τε φρένες ἐσθλῶν. *· hominũ mentes mutarier apta.

Satis de itinere. De SENECAE Notis, benè est: & scis iamdiu meum sensum. Ego in Philosophum paro *Commentarium perpetuum*, & iam in parte affeci. Sed ratio diuersa erit a priore meo genere, in quo plus aliquid ambitus, aut pompæ; hîc rei non minus, plus breuitatis, & simplicitatis. Videbis & censebis. *Bargæum De obeliscis* si non misi, vbi seposuerim, nescio. Perisse non potest, & excutiam scrinia omnia in otio primo. Quæso, sustenta. Pantinus rediit, libellos aliquot, & litteras à Couarruuiâ ad me tulit: sed libellos tamen nondum misit. Bruxellam autẽ ego non vidi, & quanquam Principum meorum reuerens & cupiens, tamen sine officij fraude censui vnum caput in tot millenis posse abesse. Domus, quies, SENECA me habuerunt. Vale mi Pater, & RR. PP. Rectori & Schondoncho S. multam dicito. Louanij, Idibus Septemb. ∞. Iↄ. XCIX.

EPISTOLA LIIII. *Antuerpiam.*

NICOLAO ROKOXIO, V. N. *& Senatori.*

BARONIVS noster tuo nomine munus libri mihi obtulit, in quo collectæ Romanæ aliquot Antiquitates. Negem mihi gratum fuisse? mentiar. delector & re ipsâ, quæ iamdiu animum hunc cepit: & tuâ beniuolentiâ, quam hoc quoque indicio ostendis. Enimuerò sperabam, & iam decreueram, oculis istis visa illa olim monumenta reuisere: vtilius haud dubiè atq. etiam iucundius, quo maior mihi nunc aliquis eorum intellectus: sed

Deum

Deum & Fata noluisse palàm video, quæ sub idipsum tempus imbecilliorem solito me fecerunt, & nec nunc ad vires pristinas resurrexi. Itaque sepono vel nolens hanc cogitationem: in patriâ meâ acquiescam, & beniuolentiâ vestri similium: addam & studiorum illud oblectamentum, nunquam omissum mihi, & nûc cum metæ appropinquare me video, acriùs in seuerioribus libris amplectendum. In iis SENECAM elegi, breui à me dandum, si Deus adiuuet, clariorem & meliorem. Vale Vir Nobilis & Cl^me^, & in affectu erga me, qui mutuum facio, perseuera. Louanij, VII. Kal. Nouemb. ∞. Iↄ. XCIX. D. Perezium saluto.

EPISTOLA LV. *Montes.*

FRANCISCO BVSSERETO, *Episcopo Namurcensi designato.*

ET priuata & publica mihi ratio est, gratulandi hunc honorem, quem non tam Principes, quàm Deus, meo sensu, videtur tibi contulisse. Priuatim quidem gaudere me in honore eius, quem amicum mihi sensi, par est: & publicâ patriæ caussâ magis, cui subsidia ista opus talium virorum, & in concusso hoc rerum statu velut noua munimenta. Vt cælo sereno, & mari quieto, minor cura aut inquisitio de gubernatore est: quiuis pænè sufficit: at turbido hoc & illo, virum nauis quærit, veterem claui & peritum: sic nunc dixerim, in procellis nimbisque quibus religio pariter & respublica iactantur, magni interesse quem in curam tutelamque eius arcessi videamus. Videmus te, & boni omnes gaudemus: qui præter scientiam, vsum rerum tractandarum adfers, & quod caput est, puram illam & cum candore virtutem. Hoc qui te norunt, de te loquuntur & sentiunt: hoc vulgi voces, & illa

——*sollers deprendere semper* *Fama duces.*

Cui parem, imò superiorem te fore, & auguror, & opto, & intimis animi vocibus Deum precor. qui te Reu^me^ Domine, tui similem seruet: in quo voto alia, & epistolam ipsam claudo. Louanij, III. Kal. xbres. ∞. Iↄ. XCIX.

Guilielmus Wargnerius, olim meus, nunc Sacerdos & Canonicus in æde D. Petri, gaudium suû per me profert, & obsequium offert.

EPI-

EPISTOLA LVI.

AD CONTVBERNALES SVOS,

Franciscum Oranum.
Jo. Baptistam Perezium Baronium.
Guilielmum Richardotum.
Antonium Richardotum.
Guilielmum Scarbergerum.
Cornelium Anchemantum.
Ioannem VVouerium.
Balduinum Junium.
Philippum Rubenium.
Hubertum Audeiantium.

VOs verò mihi de Equis etiam molesti estis; quid? vt alam equum, voluptati & valetudini: quid? vt exemplo canum, etiam laudem. Itáne grati? & hoc scriptione meâ nuper merui, vt à negotio ad negotium vocer? Tamen durum negare vobis ita cupidis: saltem hoc alterum. nam illud prius arcæ non chartæ res est: & hanc potiùs impleam, quàm vacuefaciam illam. Ergo iterùm ad ludos, & verè Circum: in quo Græço Romanoq. ritu equi nostri currant. Quid de iis dicimus? semper in vsu & pretio fuisse: nec aliud animal, ex quo homini plus vsionis aut commodorum. Canis venatur, amat, propugnat: hæc ipsa omnia Equus. & quid prætereà? terram arat, plaustra trahit, hominem vehit, nuncios & litteras defert, cursus & ludos exhibet: atque ista & plura in pace. At cùm Mars tubam insonuit, caput & aures erigit, terram pedibus pulsat, & in militiam vltrò nomen suum donat. Illîc armatum virum ipse armatus in aciem defert: eam impetu perrumpit; aduersos pectore, capite, pedibus sternit; ore lancinat & mordet. Enimuero Mamalucorum nuper in Aegypto equos sic doctos tradunt, & velut fida quædam auxilia commilitasse. Sed & Plinio scriptũ, armigeri aut satellitis munus aliquando subisse, & tela ore porrexisse ac suffecisse. Iam summa vtilitas, in ipsâ fugâ. Illi persequuntur, & assequuntur, imò præueniũt: sistũt, cingunt: & absq. iis, quis summam manum & optatũ finem bello imponat? Iure igitur hoc animal Marti sacrum, & ei Romæ & in Oriente passim, grata victima, immolatum. Ista vniuersè: magis partitè etiam de Ingenio, & Fide videamus, & Pietate. Ingenium eorum, pænè ad hominis. audeo hoc dicere? mecum vetustas, quæ adeò adsidere nostræ naturæ voluit, vt etiam iungi posse & misceri. Centauros nónne illi formarunt ex

equo infero,& supero homine? Itaque docilitas eorum mira, & *ingenia*, vt Plinius loquitur, *inenarrabilia*. Frænum ore, equitem dorso suscipere; stare, vertere, minuere, augere gradus, ad leue fræni signum. Quid fræni? imò vocis, aut virgæ. De Numidis, certum est, etiam in militiâ equis insedisse & pugnasse sine fræno. Atquin bonus & terribilis, atque adeò pæne exitiosus Romanis, iste equitatus. Claudianus de iis:

——— sonipes ignarus habenæ:
Virga regit. Silius:
——— Numidæ, gens inscia fræni,
Queis inter geminas, per ludum mobilis, aures
Quadrupedem flectit, non cedens virga lupatis.

Idem Herodianus, idem Strabo tradiderunt: ne poëtarum hæc censeatis. Iam verò & inclinare se adscensuro docentur: imò submittere & velut adorare. Dio Cassius auctor, Traiano, cùm in fines Parthorum venisset, oblatum à Satrapis equum, doctum venerari hominem, & ritu adorantis, flectere anteriora genua, capite ad pedes antestantis submisso. Quid, quòd gesticulari, saltare, conniuari, & decumbere, Pyrrhicas edere, & quæ ipsi homines ægrè exprimant, in theatris olim sunt visi? Plutarcho morosè hoc accredat aliquis: sed quis non Iulio Cæsari Scaligero, nouello & oculato testi? *Equum pusillum*, inquit, *deformem circumducebat agyrta quidam; cuius iussu, atque etiam solo interdum nutu, mira ille faceret. Ambulare, succussim properare, currere, saltare vel quadrupes, vel bipes. Vinum bibere*, inquit, *vidimus, in clunibus sedentem anteriores pedes ad pateram ferre. Peluim siue malluuium cruribus sustinere, quasi à tonsore lauaretur. Humo se sternere, proiectum atq. etiam porrectum iacere: ciliorum compressione annuere, caput ad heri nutum tollere, in terga vertere: supinus ostendere, quo situ mulier virum admittat.* Ridere vos video: audite & historiolam cum risu pariter, sed & tristitiâ mixtâ. Sybaritæ olim deliciis & luxu perditi, vel prouerbio locum fecere. Inter alia, isti equos adsuefaciebant in conuiuium venire, saltare ad tibiam, pedes anteriores tollere, iisque vice manuum gestus certos edere, velut peritos quosdam cheironomantas. Fors fuit, vt tibicen quispiam, contumeliâ adfectus, ab eâ vrbe profugeret ad Crotoniatas, eorum tunc hostes. Defert ingenium & operam, effecturum se vt potiantur Sybaritarum,

tarum, si audire & sequi se velint. Factum est, copias colligunt, in hostem eunt, tibicine illo duce; qui plures eiusdem artificij apud se habebat. Contrà Sybaritæ exeunt, fiduciâ & fastu pleni, quòd equitatu satis præpollerent. Vicinæ iam acies, & ducis illius iussu vniuersi tibicines certis modulis conspirant: equi Sybaritarum iis agnitis sese erigere, sessores excutere, & sollemne domi tripudium etiam in acie exhibere. Hostes vi ingruunt, capiunt equites iacentes, & iuxtà equos saltantes. Hoc olim: sed & ingenia sua in Circo probarunt, populo Romano spectante. Claudij Cæsaris ludis sæcularibus, excusso carceribus aurigâ, ipsi sponte visi currere, oppositos vitare aut offendere, circa metam peritè flectere: denique septem spatiis legitimè confectis ad metam ipsam stare, quasi palmam poscentes. Et omnium iudicio meruerant: aduersariis tantùm dolentibus, & cum pudore indignantibus, *artes hominum* (ait Plinius) *ab equis victas*. At de Fide etiam videte: quâ dominos suos noscunt, adhærent, amant; viuos tuentur & seruant, mortuos etiam propugnant aut vlciscuntur. Exempla, id est testimonia, hæc occurrunt. Primum de Bucephalo Alexandri, ob nobilem illum regem ipsum nobile & notum. Agellij purissimis verbis id referendum est: *Equus Alexandri regis & capite & nomine Bucephalus fuit. Emptum Cares scripsit talentis* XIII. *& regi Philippo donatum: æris nostri summa est sestertia* *CCCXII. *Super hoc equo dignum memoriâ visum, quòd vbi ornatus erat, armatusque ad prælium, haud vnquam inscendi sese ab alio nisi à rege passus sit. Id etiam de isto equo memoratum est, quòd cùm in eo insidens Alexander bello Indico, & facinora faciens fortia, in hostium cuneum, non satis sibi prouidens, immisisset, coniectisq. vndique in Alexandrum telis, vulneribus altis in ceruice atque latere equus perfossus esset: moribundus tamen, ac propè iam exanguis, è mediis hostibus regem viuacissimo cursu retulit: atque vbi eum extra tela extulerat, ilicò concidit: & domini iam superstitis securus, quasi cum sensus humani solatio, animam expirauit. Tum rex Alexander, partâ eius belli victoriâ, oppidum in iisdem locis condidit: atque ob equi honores Bucephalon appellauit.* Hæc ille: sunt alia. Seuerus Imp. cùm Prætorianos astu circumuentos exarmasset, quòd Pertinacem deseruissent & occidissent: & qui inter eos equites, iuberentur deserere equos: fuit vnus, cuius equus retineri aut sisti non potuit, & quamuis ille re-

* 7300. Philippici circiter.

pelleret, identidem tamen ſequens & adhinniens, dominum ita mouit, vt gladio educto illum ſeque interficeret: & (addit Dio) *equus ille ſpectantibus viſus eſt libens lætuſque cum domino mori.* In bello Punico ſecundo, graui & grandi illâ Cannenſi clade, eques Romanorum Clœlius fuit, atque is in ceterâ turbâ, vulneribus confectus, pro mortuo relictus. Manè facto Annibal pugnæ locum petit, ſiue vt ſpolia reliqua ſui legerent, ſiue vt ipſe oculos atque animum immanem ſpectaculo triſti paſceret. Iacebant lacera corpora, trunci artus, truces cæſorum formæ, mortui ſemimortuis mixti: atque inter iſtos Clœlius, qui ad ſtrepitum caput ac linguam mouens, extremam vocem cum gemitu effudit. Agnouit equus, quem captum Numida iuxta Annibalem inſidebat. Aures arrigit, & acri hinnitu edito proſiliens, ſeſſorem humo ſternit. Currit per cadauera, per arma, & in ore domini iam mortui conſiſtit. & cùm mouere non videret, ipſe collo inclinato, armisque ſubmiſſis, vt ſolet, inuitat ad ſcandendum: diro illo Annibale etiam miſerante, & fidem animantis demirante. Recentius exemplum Germania ſuppeditat, illa equorum virorumque bona nutrix. Inter diſſidia ciuilia anno ∞. LXXVI. cùm Saxoniæ Principes pacem victi iniſſent cum rege Henrico, atque obſides etiam dediſſent: fuere inter eos duo puelli, Vthonis & Dedi Marchionum filij, longè adhuc à pubertate. Ij cuſtodiebantur in arce quâdam, ſub Eberhardi cuſtodiâ regij miniſtri. Apud quem parentes munuſculis euicerant, & ipſa teneræ ætatis miſeratio, vt pateretur eos ne tædio aut deſidiâ tabeſcerent, interdum circa arcem vagari, ludere, equitare, etſi vix firmiter etiam poſſent. Accidit vt venatum ipſe iret, iſtis comitibus. Feram excitant, perſequuntur cum calore & clamore, vt fit, puellorum obliti aut neglegentes (quis enim in eâ ætate fraudem hanc ſperet?) illi cùm ſolos ſe vident, mutuò alloqui, & adhortari ad fugam. Faciunt, equos admittunt, locorum hominumque ignari, tandem ad Mœnum fluuium, Deo duce, deferuntur. Ibi nauiculas piſcatorum conſpicati, rogant admitti, & Moguntiam tranſuehi: pretium chlamydulas ſuas offerunt, quibus amicti. Piſcator trepidationem eorum miſeratus, & de nobiliore ſtirpe ex habitu coniectans, equis delapſos ſuſcipit, in cymbam imponit, abnauigat. Quid equi? dominos non deſerunt, impetu flumen

men tranant, & in vlteriore iam ripâ, greſſum admoderantes cymbam ſequuntur: ita vt cum eunte irent, cum ſiſtente alibi ſiſterent; atque id per plura milliaria Moguntiam vſque. vbi dominieos, dominos cognatus Epiſcopus hilariter excepit. Dicite, an non humanas animas inſediſſe hæc pectora credetis? Atque iſta fides in mortuos etiam perſeuerat. Plinius: *Amiſſos lugent dominos, lacrimasque interdum deſiderio fundunt.* Virgilius de Pallantis occiſi equo.

—— poſitis inſignibus Æthon
It lacrimans, guttiſque humectat grandibus ora.

Fons iſtorum Homerus, qui Patroclo occiſo canit:

*Ἵπποι δ' Αἰακίδαο, μάχης ἀπάνευθεν ἐόντες
Κλαῖον, ἐπειδὴ πρῶτα πυθέσθην ἡνιόχοιο
Ἐν κονίῃσι πεσόντος ὑφ' Ἕκτορος ἀνδροφόνοιο.

O affectum mollem, & minimè brutorum! At in Plinio vindictæ cupidinem etiam legi. qui ſcribit, Antiochum regem, cùm prœlio Gallos fudiſſet; Contareti ducis, qui ceciderat, equum inſigni ſpecie conſcendiſſe: atque hunc indignatione accenſum, ſpretis lupatis, in abrupta iſſe, ſeque & equite vnà afflicto. Item: occiſo Scytharum quodam regulo, ſingulari pugnâ & ex prouocatione: cùm victor ad ſpoliandum hoſtem accederet, ab equo eius morſibus calcibuſque confectum. Habetis & ſtupetis in Fide: accipite Pietatem. Propriè ſic appello. nam in parentes & cognationem mirificâ ſunt reuerentiâ, vel affectu. Gallus, bos, ouis, ipſe canis matrem init: iſte abhorret, & iura naturæ ſancta habet. Ariſtoteles prodidit, Scytharum regi nobilem equum fuiſſe, & pulcherrimæ ſobolis ſemper matrem. eâ cauſſâ motum regem, vt filium generoſum matri admiſceret, atque ita ſtirpem augeret: ſed illum, etſi incitatum à prorigâ, recuſaſſe. Cùm autem placuiſſet regi matrem, vt imprudens ſuperueniret: factum quidem, ſed mox detectâ & agnitâ, flagitij impatientiâ fugam properaſſe, & per abrupta ſe præcipitaſſe. Simile in Hiſpaniâ Bæticâ noſtro ſæculo. Equus inter optimos, vnguentis & lenociniis inductus ad matrem inceſtandam, cognito crimine, morſu ſibi ipſe naturam, cum magnâ adſtantium admiratione, abrupit. Alibi, ipſum prorigam, iuſtiore omnino vindictâ, legimus ab iis interfectum. Sed & erga ſorores notitia & amor, libentiuſque in

* *Aeacidæ ſed equi, paullum à pugnâ inde remoti, Flebant, vt primùm aurigam nouere peremptum Hectoreis mánibus, deiectum in puluere fœdo.*

eo comitatu iugum ducunt. Hæc pietas fortaſſè, tum & mira promptaque obedientia effecit, vt in ipſis Sacris libris *Equi & Equitatus*, piorum animas ſignificent: quæ dominum videlicet ſeſſorem rectoremque accipiunt, neque ex ſuâ libidine, ſed eius arbitrio, flectuntur. Imò & eadem fortaſſè potentes diuinandi fecit: cuius rei vetera & noua exempla. Homerus, ſuper omnes myſtas naturæ arcana perdoctus, facit Xanthũ Achillis equum inſtãtem ei mortem præfari. Cæſaris equos, quos ad Rubiconem fluuium liberos dimiſerat, & ſacrauerat, inſidiis in eum paratis & mox patratis, per aliquot antè & pòſt dies pertinaciſſimè pabulo abſtinuiſſe, & vbertim fleſſe, compertum eſt. Valentinianum Principem pridie quàm periret, conſuetus non admiſit equus, præter morem ferociens, & pedibus erectis repellens. Quod ille indignatus, ſtratorem militem, quaſi eius culpâ factum, volebat occiſum. Illuſtrius hoc prodigium in Alexio Imperatore Byzantino, qui cùm fratre Iſaacio deiecto, & exoculato, imperium inuaſiſſet: numine parùm piè ſalutato, è templo veniens, equum Arabicum, inter auſpiciorum pompas, Principali ornatu, parabat inſcendere. At ille ſubduxit, & ore auribuſque fremens, oculis ſanguineum micantibus, terram pedibus pulſans, eoſdemque anteriores attollens, tergo recipere dedignatur ſceleſtum & paricidam. Vt verò multis adſtantium poppyſmis, & ceruicis palpationibus viſus ferociam remiſiſſe, Imperator ſubitò in eum ſe iecit, & frænum prehendit. At ille, quaſi deceptus, & ſeſſore quem nollet recepto, cum claro hinnitu in pedes aſſurgit, nec deſtitit bacchari & concutere, donec coronam gemmatam capite eius (quæ & fracta eſt in parte) atque ipſum dorſo excuſſit. Nec fides prodigio defuit, Alexij imperio turbido, & mox ipſo depulſo. Sed & ego diuinationis aut prudentiæ ſignum in equo, meâ ſalute, cepi. Anno ∞. IↃ. LXX. iter in Sequanos inſtitui, adulto iam Autumno. Solus cum famulo eram, viæ ignarus: atque ille caſu carrucam repertam conſcenderat, laboris leuandi cauſſâ. nam pedibus ibat. Venio veſpere iuxta Clareuallem opidulum, in limite Sequanico: flumen Dubim à parte dexterâ video, inflatum, & ripas ac viam ſupergreſſum. Parte ſiniſtrâ rupes altior & abrupta erat, quam perpetuum iugum pænè opido continuabat. Quid facerem? via deſerebat, (aquis vt dixi tecta)

Iliad. γ.

Ammian. XXX.

& ta-

& tamen iuxta rupem ferri prior orbita ostendebat. Serum redire & quærere, nox imminebat. Animum obfirmo, equum immitto, & rupi quantum poterat admoueo, vt dextrum flumen vitarem. Ille recusat, & obluctantem etiam dextrouersum paullò ducit. Emergo denique trepidus & madidus. sed incolæ, qui ab ipsâ portâ viderant permeantem, consensu dixerunt, si propius rupem accessissem, actum de me & equo fuisse: quia fossæ illic & voragines, non peruadendę. Satis, an receptui canimus? an etiam aliquid de exteriore facie habituq́. Equi adiungimus? opportunum videtur: & species quorumdam satis est noua. Iulio Cæsari equus fuit *pedibus propè humanis, & in modum digitorum vngulis fissis. quem natum apud se, magnâ cura aluit, nec patientem sessoris alterius, primus adscendit.* Suet. c. LX. & Plin. Rudolfi I. Austriaci imperio, equus Basiléam venalis adductus, qui bimus tantùm esset, altitudine autem, viros plerosque supergrederetur. Indicatus fuit CC. marcis, venditus C. qui sunt *Philippici quingenti*, grande pretium in illo æuo. Sed magnitudine & formâ stupendum equum fama (nescio an ex vero) sed fama prodidit, & vestigia etiamnunc manent. In Artesiâ haud procul Lillerio Malanoium arx est aut potiùs fuit. nam ipsa per bella diruta, villa tamen & vestigia manent. In eâ Toparcha erat, qui studiosè equitium alebat, & ioco dicere solitus, Si equi sibi cornuti nascerentur, tunc denique ad bellum Sacrum (ea tunc militia vigebat) se iturum. Euênit, & equus grandi formâ, cornibus eminentibus nascitur: cui supra vulgus etiam celeritas & vires. Saltus adhuc eius ostenditur pedum circiter LX. & columellæ defixæ sunt: quas Ill^mus Princeps CAROLVS *Dux Croius & Arschotanus*, loci nunc eius dominus, memoriæ & posteritatis caussâ, iussit renouari. In Principis eius nomine finiam, quem vos mecum veneramini, alti animi, acris ingenij, & honestarum artium studiorumq́. amantis. Louanij, in communi domo nostrâ, III. Kal. April. ∞. IↃC.

EPISTOLA LVII. *Antuerpiam.*

F. FRANCISCO VILLERIO, *Ordinis eius Diui.*

FATEOR me libentem & epistolam tuam vidisse, & carmen. Vtrumque me docuit, te inter eos esse qui longè se penetrarunt

runt in litterarum adyta ; & poſſe hac quoque acceſſione ornare ſtudia tua diuinæ ſapientiæ & pietatis. Hoc magis amaui in te, quia in ordine illo & ſacro cœtu es, quem verè amo. At quòd de Carmine ſic seriò ſententiam meam quæris, habe. Ipſa inuentio arguta, elegans, ingeniosè aptata; nec phraſis diſſidet, niſi quòd genus ipſū carminis maluiſſem aliud, & ex vſurpatis eſſe. Quòd obſcuritatem accuſent; illis fortaſſè, qui vetus nihil legerunt; nobis non eſt, qui ſcimus quò aſpicias, & ſenſus aut verba flectas. En meum iudicium: ſed affectum magis ad te mitto, & parem tuo repono. Vale, & precibus apud Numen me iuua. Louanij, v. Idus Ianuar. ∞. IↃC.

EPISTOLA LVIII. *Antuerpiam.*

HENRICO VVVENO I^{ti} S. D.

ANIMVS iubet ſcribere, & tua compellatio poſcit: ſed aura & glacians hoc frigus negat. Viden' liquorem etiam negare, & ſub manu concreſcere? pauca igitur. Laurentius tuus pro voto tuo eſt, imò vereor vt excedat, monendusque ſit temperare ſibi in ſtudiis, quæ calidè nimis & aſſiduè tractat. De ſcriptiunculâ nunc meâ, cupio te ex Moreto noſtro diſcere, ad quem miſi & *Diſſertatiunculam* (ſic iure appello) & *Panegyricum Commentario* obiter illuſtratum: quem vtinam, bis vtinam, noſtri Principes & capiant & legant! Quid de æuo iſto dicam, neſcio: nouitia in pretio ſunt, ſed per ea quid boni, quid magni geratur, gerendúmve ſit, nondum video. O ſæcula illa & viros diuerſa ab iſtis! Sed mitto. puer ille Genialis tuus ſpem facit mutationis in melius: & libens equidem iſta legi. De me ſi quæris, non eſt intactus animus ſuperſtitione (ſi ita appellanda ſit) hæc credendi, aut certè obſeruandi: & exitus docebit, à bono veracique Genio iſta ſint, an à falſo & illudenti. A Genio tamen eſſe, conuenit: & Theologi hîc noſtri (nominatim Delrius) ad exitum vſque iudicium protollunt. Illud ei non placebat de Nube: & ait obſeruitaſſe, deteriores ferè Genios ſic apparere. Deſino, ab aurâ iubeor, etiam à Legatis, qui me exſpectant. Cæſareos dico, quos rediſſe ad nos ſcito, reditum parantes, quo fructu? eodem quo venerunt. O mi Vvvene, quàm quædam mihi non ire videntur,

dentur, quò Genius ille & nos vellemus! Sed Deum reſpicio, & ab eo auxilium poſco, & tibi mi amice tutelam, Louanij, VII. Idus Febr. ∞. IↃC.

EPISTOLA LIX. *Antuerpiam.*

P. ÆGIDIO SCHONDONCHO, *Presb. Societ. Ieſu* S. D.

EN, ad noſtrum cæleſtem iuuenem, & ex vtriuſque veſtrûm voto. Ita inquam, vt in Italiam viam illi ſuadeam, faciam, atque etiam habitationem. Certè ſiquis Lipſio fauet aut vult factum; huic volet, ita calidè commendabo. Vnum illud de Præſidis filio excuſo. nec enim poteſt, & familiam inſtruxit, & in viam iam ſe aut dedit, aut ſtatim dabit. Hærebit etiam in Sequanis, rei ſuæ cauſſâ, aliquot menſes. De me, quòd ſubaccuſas non veniſſe: quid facerem? viſiſne vacuum? At ego SENECAM mecum volebam: & hactenus noluit valetudo, quæ tres iam hos menſes à ſcribendo, & pænè etiam legendo, arcet.*

*Ζεύς με μέγα κρονίδης ἄτῃ ἐνέδησε βαρείῃ.

Si internæ ſaluti expedit, hanc quoque externam precibus tuis mihi adiuta mi Pater. Louanij, III. Idus Iun. ∞. IↃC.

*Me Deus ille grauem triſtemq; ligauit ad Aten.

EPISTOLA LX. *Antuerpiam.*

R. P. ANDREAE SCHOTTO S. D.

CERTE mi Pater, res noſtræ ancipites ſunt, & quæ vel conſtantes etiam turbent. Me quidem non dolore ſolùm, ſed pænè indignatione adficiũt. Omnia ſic regi aut nõ regi? Etſi Principum hîc nulla culpa, opinor, ſed vel miniſtrorum, vel militum, vel temporũ & fati, vt rem dicam, quòd acerbum incumbit Belgis. Patiamur, vt ais, & Philoſophiâ nos muniamus. Facio equidem pro virili: ſed de SENECA quod ais, & vt pergam; ita me Deus, vt mens & manus torpent, cùm hæc video, audio. & quis ſcriptionibus inter talia locus aut vſus? Valetudo etiam me coercet, & non lubet frigore dedecorare ſi quid meliore igne ſcripſi. De Velſero autem quid narras? ego verò & librum miſi iamdiu, & inter primorum primos, atque etiam tabellam ſcitulam adiunxi in quâ meus vultus. Nam ita petierat. tu quæſo à Mo-

reto inquire cui tradiderit; vt puto, eius actori: atque illum igitur, si opus, mone. me autem tui amantem, mi Pater, ama. Louanij, subitò & cùm auocarer, XVI. Kal. Iul. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXI. *Antuerpiam.*

ARNOLDO CORDESIO.

ECCE vir Cl^me inscriptionem sepulchralem, quam Prunio tuo, & olim nostro, libens merito composui. In laudes vbertim non me diffudi, quia nec decere illîc arbitror, sed nec expedire. Sicut pluuia leuis & modica faciliùs in terram penetrat, & humectat: sic laudes in animos, & adhærent. Eius, & tuâ caussâ, siquid etiam possim, significa, id est, impera. Tuâ, inquam. qui heres vt opum eius es, ita & beniuolétiæ in me, quam largiter nuperrimè ostendisti. Itaque Plauti dicto,

Ego tibi omnia facta cupio, cupiamque, quæ voles.

Louanij, x. Kal. Sept. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXII. *Antuerpiam.*

CAROLO HOVIO S. D.

ITALICAS litteras iterùm tuâ operâ accepi: & gratas eas esse cur negem? Hoc tamen nolim, oneris aliquid suscipi à vobis meâ tantùm caussâ. Iuuat verò nunc audire, quæ in Sabaudiâ & illo Italiæ limite geruntur: atque vtinam audiamus tantùm! Vtinam non spargant se scintillæ illius incendij, & Belgicam etiam nostram comprehendant! Spero non fiet: aut aspero & duro bello conflictemur, atque etiam ambiguo, præsertim ambiguis animis popularium qui ad Galliæ fines colunt. Scis eos abhorrere à bello, scis genti olim dominæ, nunc sociæ, parùm etiam amicos. Sed Deus ille, tutor adhuc noster, hæc auertet, aut in melius, & præter spem vertet. De fratre tuo Francisco ecquid audis? manet Romæ, an ad nos suos redit? Ego istud mauellim, & suadeâ herclè: nisi fructuosa aliqua conditio aut certa eius spes, eum ibi tenet. Satis inspectioni, satis & religioni datum. Sed hæc Mag^cus parens tuus videbit, quem ex animo saluto. Vale mi Houi. Louanij, VI. Kal. Octobr. ∞. IↃC.

EPI-

EPISTOLA LXIII.

HVGONAEO GROTIO.

ARATAEA tua accepi, gratum huic animo munus. An non sic esset, cùm patrem tuum, cùm te cogito: quorum ille vetus mihi & discipulus (non abnuet) & amicus: tu in istâ ætatulâ (sic loquendum est) industriâ & ingenio effecisti, quod pauci in perfectiore illo æuo? Gratulor mi adolescens, gratulor: & animo ac stilo te excito, vt recto pede laudis hanc viam curras. Atq; vtinam, intimum meum desiderium, tranquillatis rebus fas te, patrem, patruum, & veteres ibi amicos reuisere! suaue esset, & hæc quasi Lethe sopiat præteritos omnes dolores. Sed voti hoc, vix spei est: vtique cùm præsentem rerum faciem video: nisi quod, vt ille ait, *τῶν ἀδοκήτων πόρον εὗρε θεός. Is te, mi Groti, tibi modestiam, virtutem, famam seruet augeatque. Louanij, XVI. Kal. xbris. ∞. IↃC.

*rerum inopinatarũ viam Deus inuenit.

EPISTOLA LXIIII.

GERARDO BVYTEWECHIO I^{cto}.

SCRIBO, etsi tardè, non meâ sed bonæ huius fœminæ culpâ, quę moras sic nexuit & tardauit. Pone tamen in lucro, quòd scribam. adeò spei eius pænè omnis expers fui ante tres septimanas, cùm acri morbo conflictarer, & à fati limine paucos pedes abessem. Nosti adsiduum nostrum languorem: cui cùm alia concussio accedit, deiicior, nec sum ferendo. Tamen, quæ Dei benignitas est, etiam resurrexi, & ambulo, etsi animo ac corpore valdè fracto. Ad te cogitationes sæpè mittimus: & quo loco capitalis tua res, id est, coniugium? Tuos populares imitaris, & immunis vis agere ab omni iugo? *Fac si quid facis*, ait vetus verbum: & ætas te admonet, parentum & nostra vota. Tamen nequid temerè, & vt oculos habeat tuus Cupido. A nobis quod significem, nihil est: ne in publicis quidem, quæ si velim tangere, nec possim. Omnia quasi in vado quodam adhærescunt, & frigus & quies est, an prodromi beatæ Pacis? *ψυχρὰ μὲν ἐλπίς, vt aiunt Græci: & oculi mei claudentur, credo, priusquàm Iani nostri templum. In vestris siquid rebus est, tuis dico & amico-

*frigida spes.

rum, significa & nos ama. Ego te fideliter, & tuos patrem matremque saluto. Louanij, IIX. Kal. xbris. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXV. *Antuerpiam.*

IOANNI BAPTISTAE BARONIO.

PLACET consilium parentum de mittendo te in Galliam, sine dilatione aut morâ. Quid enim in tuâ nunc vrbe facias, nisi otiari & vagari? In fructum hoc tempus cedat, & Gallicis rebus regionibusque detur. Scripsi ad Præsidem Thuanum, vt adire eum tibi fas & innotescere, qui est inter primores ibi viros. Ad Rolliardum nuper item: & eæ litteræ satis te commendarint. Aliàs ad alios, vt occasio scribēdi erit. Quod superest, mi Baroni, te ne desere, id est, ab animi curâ & cultu ne ad vana & externa diuerte. Hæc interdum, & leuiter; illa plurimùm & fideliter te habeant. quod gaudio, quod fructui tibi sit in æuum. Mores gentis, ad quam tendis, iam sermonibus & iudiciis nostris notos habes. sunt bona, mala, mixta: inspice, elige, proba: sed viros reperies ab ingenio, humanitate, etiam probitate laudandos, atque his adhære tantùm. Plura vbi animus promptior, qui nunc etiam affectus à morbo. At tu vale, & cum bono Deo abi, mane, redi. Louanij, VII. Idus Nouemb. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXVI. *Eodem.*

NICOLAO ROKOXIO, *Senatori.*

ACCEPI nummos, quos liberaliter mihi obtulisti, fideliter misisti. Fateor opportunum mihi munus fuisse, ab hoc genere elegantiarum inopi adhuc & destituto: & si quid adstruam & accumulabo, tibi debebitur, qui huius, vt sic dicam, ædificij iecisti fundamenta. Atqui eò se produxit etiam benignitas tua, vt non contentus à te dare, alium induxeris ad imitandum, vel voce tuâ vel exemplo. Nam Franciscus Billiodus, honesti animi studijque vir, vt audio, vltrò tuis nummis auctarium adiunxit, & inferioris æui Principes ordine suppeditauit. Et hoc, & illo nomine, tibi debeo. quid enim aliud dicam? soluere nec in manu meâ est, nec in animo quidem, ne mentiar: & li-

& libens deuinctus adstrictusque talibus manco, qui sic libentes beneficia conferunt, vt capere videantur conferendo. Gratum facere, hoc vultis tantùm: fecistis, & ego memoriam beneficij æternæ huic parti inscripsi. Vale Vir Nobilis & Cl[me]. Louanij, postrid. Idus Nouemb. paullò melior ab inualetudine, quæ plusculos dies adflixit. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXVII. *Eodem.*

BALTHASARI MORETO *suo* S. D.

OMNINO mi Morete melior est valetudo, gaude: & vt perseueret esse (si ita expedit) Deum vnà mecum roga. Concussiuncula hæc satis vehemens fuit, & pænè mei euertendi. Restiti & euasi, ac iam iterùm ad munia mea, id est, amata studia, mentem & manum verto. EPISTOLARVM partem hîc habebis. nam ceteras nondum fuit recensere: atque istas ipsas nescio an intentè satis & curiosè. Ideò pro bono censeam, specimina prima ad me mitti à prælo vestro, vt in quibusdam soletis: & supremâ istâ inspectione & velut limâ poliri. In Præfatione eius CENTVRIAE omninò faciendum est, vt lectorem moneam de spurio & spurco illo fœtu, quem suppositum mihi iuerunt: nec alibi magis decorè potest. Vidi Curtiana ad Tacitum, & bona insunt: sed plura hercules à tam vetusto exemplari exspectabam. Illud mihi delectationi, & pænè dicam gloriæ, vel centenis locis comprobari ab eo coniecturas nostras, quas solo ingenio duce, & timidè sæpè, ponebamus. Vltimam editionem nostram non vidit: atque in eâ multa seria & noua reppperisset. Dissentit à me sæpiculè. cuique sua iudicia: sed non ideò ego mea semper muto. Pertinaciam sperno vel odi potiùs: sed ignauia aut mollities animi sit, ad omnem alienæ sententiæ auram deiici aut vacillare. Nos in plerisque stamus, & stabimus etiam iudicio sequentis æui. Ceterùm ipse Curtius mihi olim per litteras innotuit: & virum melioris animi studiique esse, iamtunc vidi. Ex animo mihi gratum est, tales apud Principes viros esse: prudentiæ illum fontem nostrum amare, atque etiam scriptionibus suis iuuare aut purgare. Æmulatio in meam hanc mentem (Deum testor) non cadit. Patrem tuum rediisse nunc arbitror, & salutem ei dices. Louanij, postrid. Idus Nouemb. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXVIII. *Antuerpiam.*

HENRICO VWENO I^{ti} S. D.

CERTE ita est mi Vwene, grauis me morbus habuit, atque etiam nunc quasi in laxâ & senatoriâ custodiâ tenet. Nam vim eius & impetum euasisse videor: plagæ & damna manent, & corpore atque animo sum etiam afflictus. Tamen crescere mihi & adsurgere in dies videor: Deus det vt ad iustum & vetus robur, si ita est meo aliorumque vsu. Nam quòd tu deplores, præclaros conatus meos incîdi vel abrumpi: non nego nihil esse: magnum esse non fateor: & ingeniorum ille auctor atque altor alia in tempore excitabit, quæ impleant vel augeant à nobis omissa. Hæc est lex vniuersi, nasci, surgere, languere, mori: & velut lampadem hanc vitæ alij aliis tradimus, successione istâ æterni. Quod de filio me rogas, nolim. illud ipsi impera, vt cùm licet (sunt enim ibi sub imperio) ad me veniat, quem vel hoc nomine, quòd tuus est, meum duco. Curabo, iuuabo, dirigam: & præsertim in eâ parte studiorum, quam nos ex professo tractamus, litterarum & artium veterum. quibus vtinam pro dignitate pretium hodie esset! Sed mundi ille rector viderit: ego tibi & pro curâ mei, & pro gratulatione, gratias ago, & vt perennis sit mutuus hic inter nos amor, ab eodem illo Numine rogo & venerans posco. Vale V. C. Louanij, III. Kal. xbris. ∞. Ioc. D. Robiano salutem dico.

EPISTOLA LXIX. *Eodem.*

ANDREAE SCHOTTO V. R. S. D.

QVOD gratularis mihi de restitutâ valetudine, gratiam habeo: etsi in spe ea magis talis, quàm in re etiam apparet. Atque vtinam plenè nobis liceat & iustè *ζωάγρια τίνειν: & semel liberari ab illâ Iouis filiâ Ate, quæ tot iam annos *ἀᾶται! Per eam fit, vt omnia nostra, etiam illa ab ingenio, languida sint aut tarda: & in SENECA nostro vides. De quo quod me rogas, ecquando censeam, & tuis illis quid optimè fiat? respondeo, pendêre hoc prius totum à valetudine, quæ si læta me respiciat, non diu

*Saluti sacrificare, vota reddere.
*lædit.

teneat

teneat is labor. Sed hoc non in meâ manu aut assertione. ideoque de altero censeam, fortassè tutius meliusq. seorsim te à meis dare. Magis, quia Philosophum dumtaxat ego meditor: & tuum vnius illud debet esse opus. In quo non ambigo quin præclara notaueris: quid opus te premere, & paratam tibi gloriam, aliis fructum differre? *Δρᾶγ' εἰ τι δράσεις. De Cornelianis illis Notis, mecum, & Ioue æquo, iudicas: bona insunt, & plura à codice tam veteri videbamur iure exspectare. Quod à me alibi dissentit, nihil est. licuit, & licebit: absint morsus aut conuicia, quæ canini ingenij homines libenter & frequenter nimis vsurpant. Athletæ in hoc stadio currimus: palma posita est, quiuis petat, vnus altérve habeat, cui virtus & Deus dabunt. Ille tibi salutem, Pater, & mihi per tuas & Patris Schondonchi (adiungo, & saluto) preces. Louanij, III. Kal. Decemb. ∞. IↃC. *Fac, si quid facies.

EPISTOLA LXX. *Eodem.*

IACOBO COLIO ORTELIANO.

ANGLICANVM Tacitum tuâ operâ & dono accepi, & Sauilij vnà Notas; quas vtinam iuxtà tecum intellegam! Sed scrutor & coniicio, & ex verbi vnius alteriúsve vestigiis cetera conіector. Velim ad latus mihi sis, vt voues: & grata consuetudo tua sit, vel propter magni auunculi memoriam semper mihi sacram. Etsi à te etiam affatim habes, quæ commendent: vtere, & auge, & in oculis illud exemplum habe. Mi Coli, alia nobiscum labuntur & pereunt: virtus, eruditio, & ex iis fama perseuerant, & si non æterna, tamen diuturna sunt. Ingenuus animus ad hæc eat, per hæc ad summa & sola illa bona, quorum compotem te meque faciat is, qui nos hoc fine fecit. Louanij, III. Kal. xbris. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXXI. *Eodem.*

BALTHASARI MORETO *suo* S. D.

EN iterùm EPISTOLAS aliquot, nec deero submittere in tempore, vsque ad legitimam illam, quam nunc facimus, Hecatombem. Possem simul omnes, fateor: sed relegendę & corrigendæ sunt, vt ab aliâ manu scriptæ, sed & aliter alibi disponendæ.

nendæ. In morulâ istâ nihil vobis moræ, nedum noxæ. At ô de nauibus vestris, quàm dolendum & pudendum! Quid iam nisi ludus & iocus, & vt ille ait, * χάρμα γιγνώμεθα δυσμενέεσσι? O Belgica,

*Αἲ αἲ τῶ σκληρῶ μάλα δαίμονος, ὅς σ' ἐλελόγχει.

Atque vtinam spem, id est, consilia meliora videam! quæ damnare tamen nostrum non est, ab vno aut altero euentu. Ego Principes censeo Prometheos quosdam esse, qui longè prouideant: & vt cæleste illud Fatum, occultâ caussarum serie, læta è tristibus sæpè nectant. Ratum sit. si aliter, neque nos alij: id est, sileamus, patiamur. quoniam vt ille monet,

*——— θυμὸς ἐν κακοῖς οὐ ξύμφορον.

En tibi litteras ad Wouerium nostrum, quem & te mecum velim amare. Scribe, & foue amicitiam adolescentis planè eâ digni. Ad patrem ego nunc nihil: quid inanibus obstrepam? & satis vel grauibus adsiduè obruitur colloquiis, scriptis, curis. Salueat ille, mater, fratres, & tu mi Morete. Louanij, III. Nonas Decemb. ∞. IↃC.

* gaudium simus hostibus.

* Heu heu, quàm mala sors, quæ te fataliter vrget.

* ira in tristibus, nõ est bona.

EPISTOLA LXXII. *Eodem.*

FRANCISCO SWEERTIO F. S. D.

OBLECTARVNT nos tuæ litteræ, valdè nunc rerum vberes, quas nouas aut inopinatas multas, vtinam lętas & optabiles, hæc ætas donat. De Galli regis progressibus passim iam litteræ: etiam de pace, quam conciliatore Pontifice alij magis, quàm ego, sperant. Nam vt ingenium regis & gentis video, in tam prospero cursu vix quiescent: nec desunt ibi quoque Lamachi aut Trebellij, qui ad turbas trahant. Cyneæ pauci hodie apud reges, nec audiendi. An non de Hispaniarum quoque narrant, ipsum expedire ad bellum, & in Cantabros venire aut venisse? narrant: nec credam temerè: & si ita est, animo huic peracescit. Nam certè, vt res nostras video, bello etiã Gallico inuolui haud conuenit: atqui inuoluemur, si ille. Inter hæc ab Asiâ hostis nónne vires sumit? & si temperat eas clementiâ, vt scribis, & comitate, faciet incredibiles progressus. Nam hactenus nimis omnia sæuiter, & pro barbaris: & extremorum ille metus ad extrema audẽda multos adegit. Tolle, submittent, & fidem exuent, & dominum mutabunt. In comitiis Germanicis haud magna mihi

spes

ſpes eſt. toties vidimus conuentus iſtos, & decreta auxilia: ſed omnia deinde glacie tenui fragiliora, & quibus prudens non inſiſtat. Aiunt & Pontificem parare aut promittere copias: ſed quàm ex quoque inopiâ, faſtidio, morbo facilè ſoluantur, nec bono aut firmo vſui ſint, exempla docuerunt. Duces in iis rem ſuam faciunt, publicæ parùm accedit. Quid igitur auxilij aut ſolatij? inquies. à virtute: quæ ſecura

——— immotaque cunctis
Caſibus, ex altâ mortalia deſpicit arce.

In eam arcem te da mi Swеerti: non vis, non hoſtis eiiciet, non capiet aut quatiet eã omnibus machinis Fortuna. Satis: tu ad nos plura talia, cùm habebis. Nam etſi vſui vix ſint, niſi vt ſciamus: tamen ſicut platanos, aut id genus arbores in hortos recipimus, vmbræ & oblectamenti cauſsâ: ſic liceat in aures iſtos ſermones, etſi tantùm delectantes. Quando te aliqua proles? hoc voueo iſto nouo anno, & te patrem, non ſolùm maritum. Salutat te Hub. Audeiantius tuus, & litteras exſpectat quas ei promittis. Louanij, poſtrid. Non. Ianuar. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXIII. *Mechliniam.*

NICOLAO OVDARTO S. D.

ACCVSO me nunc etiam, quòd Maſium Conſiliarium non viderim. Facio apud ipſum in epiſtolio, quod tradi per te velim, & tuo etiam patrocinio iuuari. Cauſſa difficilis, imò mala eſt: ideò vobis talibus fulcienda, aut ruit. Vnum ſolatur, quòd animo non peccaui: & fortis, non conſilij eſt hæc culpa. Sed, ſi Deus vitam dat, emendanda illius & tuo arbitrio: quod pro me ſponde. Audíſne? Sed & vetus illud, inquies: *Sponde, noxa adeſt.* Non aderit, ego ſi viuo exſoluam. Vale & ſalue cum illo noſtro Hartio: qui an non iſtuc? optem. Bruxellæ, prid. Kal. Iun. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXIV. *Mechliniam.*

ENGELBERTO MASIO, *Senatori in ſupremâ curiâ.*

MECHLINIAE me fuiſſe, nec te vidiſſe, ita mihi diſplicuit, vt nec nunc acquieſcam, etſi per amicos iuſſi excuſari.

Sed quæ excusatio vel mihi satisfaciat? Distractus fui, fateor, illo die quem tibi destinaueram: sed priore debui, aut & alium addidisse. Ecce, quæ contra me scribo: & ex eo pœnitentiam vide, & veniam promptiùs indulge. Quâ tamen lege? quam ipse mihi dicam: vt cùm vestra me vrbs iterùm habebit, totus in potestate tuâ sim, vt vel res mancupi solent. Nam ego Cl^me Domine, iampridem te interiore hoc animo amo ac colo, verę illius ac priscæ virtutis caussâ: quam Deus tibi, te reip. & nobis seruet. Bruxellæ, Kal. Iun. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXV. *Antuerpiam.*

BALTHASARI ROBIANO, *Senatori.*

ANTVERPIAE etiamnunc esse videor, & vobiscum, ô optimi amicorum, garrire, ambulare, conuiuari. Suaues mehercule sermones nostri, & ab illâ animorum coniunctione, & quod sequitur libertate orti, faciles, comes, iocis dictisque mixti, & planè condiendæ ac temperandæ vitæ. Tolle hæc talia: quid omnes epulæ?

—— non Siculæ dapes
Dulcem elaborabunt saporem,
Non auium citharæque cantus.

Atqui litterata aut philologa interdum miscebantur: & memini de *Caminis* iniectum & quæsitum, de quibus certiùs vberiusque nunc scribam. Nam dicere omnia, sic inopinatò *καὶ ἐκ τοῦ παρέργου, difficile: & vix vlla tam felix obseruatio aut memoria possit. Nunc pro captu meo fiat, & quanquam in æui prisci caligine, perambulabo ædium veterum membra, & curioso ingenij oculo lustrabo. Dicebam Romanos, sed & Græcos, non habuisse ista emissaria fumi, siue ab imo patulas & in arctius assurgentes gulas, quibus Europa hodie vtitur: sed inuento haud nimis prisco, etsi bono commodoque. Nam si anteà Romæ, imò in prouinciis: cedò, vbi in tot ædificiorum ruinis aut parietinis eorum vestigium? vbi in Vitruuij aut veterum scriptis memoria? Vox ipsa, non nego, exstat alibi, sed sensu alio: nec nisi fornacem, aut talem camerationem, vt & Græcis, notat. Nam à Græcis scilicet Romani hoc verbum mutuati. In Glossis priscis:

* & ex tempore.

Κάμινος

Κάμινος, *Caminus, Furnus, Furnax.* & scitè Græci magistri deriuant, παρὰ τὸ ὑπομένειν καιομένην : *quòd suffert & sustinet calefactionem.* Non aliter Ciceronem accipies, cùm Trebatio scribit: *Camino luculento vtendum censeo.* Lib. VII. Epist. quia in frigidâ scilicet nostrâ Galliâ erat. Sed quomodo igitur vtebantur? fornaculâ aut foculo in cubiculum aut triclinium illatâ, in quâ carbones igniti essent. Ea ex ære, ferro, testâ erãt, pro copiâ aut arbitrio cuiusque. Suetonius Cap. LXXIIII. in Tiberio: *Cinis è fauillâ & carbonibus, ad calfaciendum triclinium illatis, exstinctus exarsit repentè.* Alexandri Magni dictum, pro hoc more : Ἐν χειμῶνι, inquit Plutarchus, καὶ ψύχει τῶν φίλων τινὸς ἑστιῶντος In Apopht. αὐτόν, ἐσχάραν δὲ μικρὰν καὶ πῦρ ὀλίγον εἰσενέγκαντος, ἢ ξύλα ἢ λιβανωτὸν εἰσενεγκεῖν ἐκέλευσεν: *Hieme & frigore cùm quidam amicorum epulo eum exciperet, atque is paruum foculum & modicum ignem intulisset, Aut ligna aut thus iussit inferre.* Significans & ludens, talem ignem cum suâ acerrâ magis supplicationi, quàm calfactioni conuenire. Etiam Anacharsidis, apud eumdem Plutarchum: Ὁ σοφὸς Ἀνάχαρσις ἄλλ' ἄττα τῶν Ἑλλήνων μεμφόμενος, ἐπῄνει τὴν ἀνθρακιάν, ὅτι τὸν καπνὸν Quæst. Conuiu. lib. VI. cap. VII. ἔξω καταλιπόντες, οἴκαδε πῦρ κομίζουσι : *Sapiens Anacharsis, cùm multa Græcorum carperet, laudabat carbonarium ignem, quòd fumum foris relinquentes, ipsum purum in domum inferrent.* Itaque accendebant foris, accensum importabant. At posteà, ab exemplo balneorum fortasse, repertus modus alius. atque is fuit, vt fornace siue camino sub ipso cubiculo aut cænatione structo, per tubos & canales, qui parietibus in orbem inhærebant, calorem ab igne mitterent in dicta membra. Videmus passim hos tubos ex imbrice aut tegulâ structos, non in Italiâ tantùm, sed prouinciis: & ipso Armamentario ad Rheni ostium in Batauis, scio me notasse. De his Seneca, De Prouidentiâ: *Quem specularia semper à flatu vindicarunt, cuius cænationes subditus, & parietibus circumfusus calor temperauit.* Cap. IV. Ait, *Subditum*: ergo in loco inferiore, vt dixi, & sub ipso pauimento. Ait *circumfusum parietibus*: nempe per impressos illos tubos. Rem non veterem planè, ipse ostendit in Epistolâ quapiam: *Quædam nostrâ demum memoriâ prodisse scimus, vt speculariorum vsum, & impressos parietibus tubos, per quos circumfunderetur calor, qui ima simul & summa foueret æqualiter.* Epist. XC. Dicit, suâ memoriâ prodisse, id est sub æuum Augusti aut circà. Et verò antè Specularia reperta, nec isti cõmodè induci potuerunt: quia fene-

ſtris apertis, calor exſpiraſſet. Oſtendit & vſum, quòd *æqualiter ima & ſumma* calefierent. Verum eſt. & ideò illa ratio mihi percommoda videatur, ac ſupra Germanorum Stubas: imò, ſi copioſior ſim, imiter ego fouendo corpuſculo & vſurpem. Studijs ſtudioſiſque ſit aptum. Didici autem à Nicolao Florentio olim Romæ, hos tubos foramina habuiſſe: quæ claudi & recludi pro arbitrio poſſent. Illud, in primo igne adhuc fumido; iſtud, vbi carbones iam & fauilla eſſent, & calor tutò ac ſine fumi noxâ poſſet admitti. Quanquam & contra fumum ligna arida ac cocta haberent, de quibus mox addam. Sed de Camino, ad hunc

Cap.1. talem Suetonij verba in Vitellio referam: *Nec antè in Prætorium*

Lib.iv. ad- *rediit, quàm flagrante triclinio ex conceptu camini.* Etiam Arnobij:

uerſ. Gent. *Lateranus vobis deus focorum: quòd ex laterculis crudis caminorum iſtud ædificetur genus.* Meritò, *crudis*: adfatim enim ignis mox co-

Epiſt.11. lib.11. quit. An & Sidonius huc aduocandus? *A cryptoporticu in hiemale triclinium venitur, quod arcuatili camino ſæpè ignis animatus pullâ fuligine inficit.* Nam quod *Arcuatilem* dicit, ad fornicationem videtur referendum. De fuligine autem quod ait; in longo & crebro vſu, præſertim buccis apertis, id quoque euênit. Idem graphicè, in Burgo Leontij:

Quæ dominis hiberna domus ſtrepit, hic bona flamma
Appoſitas depaſta trabes, ſinuata camino
Ardentis perit vnda globi, fractoque flagello,
Spargit lentatum per culmina tota vaporem.

In hiemalibus membris, inquit, ignis luculentus ligna appoſita ſiue iniecta depaſcitur: quid tum? ſed idem ne altum petat, camino ſinuato frangitur, & flagellum illud flammæ ſurgentis repulſum, lentè per tubos & latera ædibus inſeritur & inerrat. Iuliani in Miſopogone item narratiuncula eſt, quæ neſcio ad iſtos, an noſtros hodie caminos, faciat. Ait *Lutetiæ Pariſiorum ſe fuiſſe, in acri hieme,* & tamen, inquit, ἐθάλπετο οὐδαμῶς τὸ δωμάτιον ὑπερ ἐκάθευδον, ὅνπερ εἰώθει τρόπον ὑπὸ ταῖς καμίνοις τὰ πολλὰ τῶν οἰκημάτων ἐκεῖ θερμαίνεσθαι: *non calefiebat cubiculum, in quo eram, eo modo quo ſolent illic ſub caminis loca pleraque calefieri.* Oſtendit ſanè ipſis alium aliquem morem, & diuerſum à Romano, illîc vſurpatum. & dicit etiam, *ſub caminis*: quod mihi videatur ad noſtros magis referendum, quia verè ſub illis ignis ſtruitur, non autem in illis. Potuit autem

esse in medio tale emissarium fumi, siue caminus, vt & hodie in villaticis quibusdam ædibus esse scimus: vsu eodem cum nostris vrbanis, etsi non formâ. Addit deinde Iulianus, *se extimuisse calfactionem à camino, ne humor qui in parietibus erat commoueretur: quod noxium in cubiculo recenti aut recentato: ideoque*, more prisco Romano, *candentes aliquot carbones tantùm iussisse inferri.* Nec plura expressa Caminorum vestigia notaui, aut nunc quidem habeo in mente: de Lignis subiungo, quæ in eorum vsum. Dixi sicca fuisse, aut potiùs cocta. Iurisconsultus, De verborum significat. *Titiones & alia ligna cocta, ne fumum faciant.* Sunt id genus, quale L. CLXVI. hodie in siluis præurimus, & carbonum deinde vice vsurpamus. *Coctilia* etiam appellarunt. Trebellius in Claudio: *Ligni cottidiani* (id est, viridis ac vulgati) *pondo mille, coctilium batilla quattuor.* Possis & legere, *cottidiana.* In Pertinace Capitolinus: *Pater eius coactiliariam tabernam in Liguriâ exercuerat.* Error est, & nihil ad rem aut verum, *coactilia*; quæ Feltra quædam & lanea coâcta fuisse scimus. Scribe, *coctiliariam*: quia coctilia ista ligna vendebat. Capitolinus ipse initio libri: *Pertinaci pater Ælius Successus fuit, qui filio nomen ex continuatione lignariæ negotiationis, quod pertinaciter eam rem gereret, imposuisse fatetur.* Vides in lignis negotiatum fuisse? Talia igitur illa cocta, & Græcis ἄκαπνα, *fumi expertia* appellata. de quibus omnino Vlpianus capiendus, cùm scripsit: *Quidquid comburendi causâ, siue ad balnei calefactionem, siue ad diætarum hypocausta paratum foret, ligni appellatione contineri.* Nam dubitari poterat, an hæc Coctilia, non carbones potiùs essent. De iisdem Plutarchus: *Iocosè Lacon gymnasiarcham, qui ἄκαπνα præbuerat, accusare se dixit, Quòd per eum nec lacrimare liceret.* Habes Caminos priscos, atque iterùm præ nostris mihi probandos. Isti oculos fulgore & fumo præstringunt aut morsicant; isti desidiam etiam pariunt, & ignauos ad opera apud se tenent. Quod de Germanis Tacitus, *totos dies iuxta focum atque ignem egisse:* de plerisque nostrûm in hieme licet dicas, atque id foci illicio & culpâ. Si verò illa hypocausta & camini subterranei; calor aut tepor fit, noxæ nõ sint, quas dixi. Hypocausta appellaui, vt suprà Vlpianus: & verè talia erant. nec diuersa D. Ambrosius intellexit, vbi diuites iis vsos ostendit, pauperemque solatur: *De hieme forsitan querereris, quia nulla tibi hypocausta anhelantibus ignibus vaporentur:*

L. ligni, De Legat. III.

Conuiu. Quæst. lib. II. cap. I.

Lib. VI. Hexaem. cap. VIII.

MM 3 *sed*

sed habes solis calorem, qui tibi orbem terrarum temperet, & hiberno te defendat à frigore. Fuêre & in balneis sua Hypocausta, similia istis: atque ea nota. Desino, si hoc monuero, veteres duplicia cubicula vel triclinia habuisse: *Hiberna*, & *Æstiua*. Hiberna, instructa, vt dixi: Æstiua, contrà aquis & Euripis subter aut circum labentibus refrigerata. De iis aliàs: saluere te ex animo opto. Sed quid abrumpo? etiam memoriæ se sistit, quod video huc trahi.

Lib. XII. Nam in Athenæo est, de Sybaritarũ deliciis: παρὰ συβαρίταις δ' εὑρέθησαν καὶ πύελοι, ἐν αἷς κατακείμενοι ἐπυριῶντο. Interpres vir doctus reddidit: *Apud Sybaritas reperta sunt caua & angusta cœnacula, in quibus tantisper dum mensis accumberent, calore fouerentur.* Et notat ad oram, Πύελον *hodie nobis seruatam vocem esse, quia Galli* Poelles *appellant, locum in ædibus hypocausto tepentem.* Argutè. an pro mente verbisque Athenæi, ignoro. Scriptio eius verbatim sonat: *Apud Sybaritas reperti Aluei, in quibus recumbentes calefierent.* Qui autem isti Aluei? credam thecas lectulorum instar fuisse, quibus supponerent in testis carbones ad modicè & paullatim calfaciendum, qui incubaret. Sanè de mensis sermo est: eoque minùs libenter ad alueos aut Solia balnearum rettulero, etsi à Suidâ didici πύελον quoque dici ἐμβατήν, ἔνθα ἀπολούονται: *Solium, in quo lauarent.* Sed illuc ego inclino, quia & mulieres disco tale iamolim vsurpasse, pedibus & quæ supra pedes calfaciendis. Suidas: Αἴθρανος, τὸ γυναικεῖον ὑποπόδιον, ἐν ᾧ ὡς διὰ ὀπῆς αὐτῶν θερμαίνονται τοῖς ἄνθραξιν: *Aithranus, dictum muliebre scabellum pedibus suppositum, in quo per foramen calefiebant carbonibus.* Agnoscis hodiernum fæmineum morem: atque iterum iterumque reipublicæ & nobis salue. Louanij,

EPISTOLA LXXVI. *Traiectum.*

F. FRANCISCO VILLERIO.

VNAS à te litteras accepi, neque alteras illas equidem vidi. Gaudeo te incolumem eò venisse, & nostri memorem (vtinam in precibus!) etiam esse. CRITICA nostra parata sunt, & volunt ipsa mitti: sed an etiam ij, in quorum tu es manu? Neque enim dissimulo, aliter me ex litteris tuis odorari: quod si est, cur ad ea studia te des, à quibus illi arcent? Non meo suffragio,

aut arbitrio: & profectò vel summa vel vna virtus instituti vestri, & sacri illius cœtus est, obedire. Ex hâc aliæ, velut catenâ nexæ, dependent & insequuntur. Frustrà te hoc moneam, scientem: tamen, vt inter amicos, quídni liberè pectus hoc meum reuelem? Et profectò ad altiora vos fine & destinatione itis: ad sacra, & ea quæ pietati magis, quàm scientiæ conducunt. Ornat hæc illam, non nego: sed ornat. & interdum, imò plurimùm, simplex & inculta illa placet, vel ideò quia placere non studet. Habes quid in animo sentiam: & ideò differam etiam mittere, donec à te non tam de tuo voto, quàm de illorum iudicio, audiam: quod rogo candidè apud candidum promi. Sum tibi, sum toti cœtui amicus: quem ego diuinitùs institutum scio, magno rei Christianæ bono. Vale, Louanij, IX. Kal. Ianuar. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXVII.

REMACLO ROBERTI S.D. *Bruxellam.*

DVM nuper appropero, fugit me de libro remittendo, quem legi. Vis iudicium? non fuit pro meâ opinione, & alia præceperam ex aliorum sermone. Fortassè & illi plus in eo vident, aut hauriunt: ego affectus, iras, odia, pauca ciuilis prudentiæ, & praui animi mihi est totum hoc scriptum. De EPISTOLIS nostris quod præiudicas, vnà tecum ego: & puto certè vapulaturas eorum linguis, aut calamis etiam, quos notas. Potéstne aliter? quid enim scribere est ad amicum, vt non meum aliquid aut & publicũ obiter misceatur, quod quibusdam ingeniis non faciat, & damnent? Age, discessi vnde scis: & ob caussam, quam scis. Ad quem notum ego scribam, re illâ recenti, cui hoc non scribam? Atqui nolunt, & indignantur: & volunt me esse, qui non sum, non fui. Itẽ de bello aliquid aut publicis? ad pacem ecce inclino, & detestor seditiones vel odi: aliqui me, si dicam. Sed mi amice, EPISTOLAE premendæ in vniuersum fuerunt, si hæc resecanda: aut si lux iis facienda, etiam affectibus istis siue iudiciis nostris. quæ boni tamen, vt spero, non culpabunt. Tu de publicis nuper nihil: an quia nihil est, & tẽporis hoc frigus animos etiam habet? Tamen de apparatibus aduersariorũ hîc audimus, atque iis nauium, & velut ad maritimam aliquam expeditionem.

tionem. Deus consilia actionesque Principum dirigat, nos tueatur ac sibi seruet. Vale. Louanij, v. Kal. Febr. ∞. IϽCI.
Mitto exemplar ad D. Malinæum Consiliarium maritimum. quia epistola non est adiuncta, rogo per ministrum tuum mittas. In re tuâ quid fit? spes etiam est, an aliò (vt scribebas) te conuertes?

EPISTOLA LXXVIII. *Antuerpiam.*

ÆGIDIO SCHONDONCHO, *Presb. Societatis Iesu.*

**Dupliciter mihi cor diuisũ.*

TANDEM curæ liber sum, pro Hemelario nostro susceptæ. Nam cum Homero, * Διχθὰ δέ μοι κραδίη μέμονε φρεσὶ,—— an in vitâ eum esse dicerem, an in mente illîc manendi: & certè video vacillasse, nec Romam primâ fronte blanditam, aut placitam ei fuisse. Decreuit tamen, & litteras nostras reddidit, & sedem patronumque accepit. Ait Cæsium Cardinalem esse, gente atque animo nobilem & altum, vt audio, & qui vetus illud Romanum spirat. Deum quæso, sit ex vsu & salute nostri iuuenis: quem ego quòd vobis destinauerim, non est sanè Bacidis oraculum, tamen coniectura mea caussas suas habet, & ex ingenio eius natas & sermone. Idem Deus faciat, quod salutare. At mihi vires recuperatas tu gratularis: quod hactenus accipio, vt omen aut votum potiùs. nam in re nondum ille prior Lipsius sum, & naturâ infirmitatis humanæ, citius deiici est quàm attolli. Attolli tamen incipio, & SENECAM meum oculis tangere, vix etiam manibus: &, mi Pater, non valetudo solùm, sed occupatiunculæ, supra fidem tuam, arcent. Cottidianæ lectiones sunt, scriptiones; adde qui interuisunt & appellant, & omnibus hæc comitas mea patet. Itaque de Chronologiâ, quod cum Vvveno censes & depościs, aduocationem peto: SENECA præcat, & tum videbo. Illud ego à te, vt constes in beniuolentiâ mei, & memoriâ in mysteriis sacris. Vale R^de^ Pater. Louanij, IIII. Kal. Febr. ∞. IϽCI.
RR. PP. Rectori, & A. Schotto S.

EPISTOLA LXXIX. *Leodicum.*

IACOBO CARONDELETO V. R. & N.

LIBELLVS à me prodiit, ergo de more & pro affectu habe à me munus. Ecquando,inquies, nostræ CENTVRIAE? Dispeream, nisi inprimis ego velim, & hoc monumentum relinquere amicitiæ cum multis purè & fideliter cultæ: sed tempora quis non videt, auersa cùm ab aliis studiis, tum his simplicibus scriptis aduersa? Da mihi vel *πολυμήχανον illum Vlyxem, *versutũ.

*Εἰδότα παντοίους τε δόλους καὶ μήδεα πυκνά: *Fraudũ multiiuga mortalem consiliiq́.

non euoluet se, quin apud Cyclopas istos teneatur & luat. Ergo adhuc premimus, carceres aperturi, quamprimùm ille ab alto Rector aliquam sæculi lucem. O sæculi miseri & iniqui, non Belgicæ solùm, sed Europæ! Nam hostis ab Asiâ quos progressus faciat, mœsti quotidie audimus: magis,quia nostri nec sic excitantur, & pergunt, vt in theatro aliquo, sine missione se lancinare. Quid faciemus? illud Homericum,

*Ἡμεῖς δὲ μεγάλοιο Διὸς πειθώμεθα βουλῇ. *Simus decretis magni Iouis obsequiosi.

Is tibi tutor esto, Reu^de^ & Nob^me^ Domine, pro tuis meritis, pro nostris votis. Louanij, prid.Idus Mart. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXX. *Eodem.*

PETRO ORANO I^to^.

ET tu epistolam pro te sistis? Benè excusas: & quis non, si fas rerum culpam verbis redimere? Sed bonâ fide,non ego sic facilis, & Aeacidem aliquem pertinace irâ vides. Quam auxit, quòd egò te vltrò quæsiui,& cùm tardares,ipse Mechliniam ad amores meos,vt censebam, veni. At tua verba venti, & te iam equi rapuerant. Quid censes? ita obstupui, vt illa Minois à Theseo deserta,

In solâ sese miseram cùm vidit arenâ.

Extra omnem iocum,seriò peccasti, qui tam vicinus nec me vidisti, quod desiderij mei si non officij tui erat; nec passus te à me videri,celeri abitione an fugâ. Et quando emendabis? aut ecquæ occasio similis erit? Tempora hæc vix spem faciunt: vix ætas

noſtra aut valetudo, & paullatim eò imus,

Quò pius Æneas, quò diues Tullus & Ancus.

ne mihi quidem relictum ad vos aut fontes veſtros viſere, ob loca à prędonibus illîc parũ tuta. Non oblitus ſum vltimi mei periculi, & perendinus dies annuus erit Cannenſis illius fugæ. Intereà dum te frui non licuit, ad Neruios noſtros iui, & in amiciſſimorum ibi ſermonibus & conuiuiis acquieui. Inuideas, ſi ſcias quàm bellè & comiter nobis fuerit. Sed heus, de filio omnia rectè & ſaluè? Spero, etſi iam pluſculum temporis eſt, cùm litteras non vidi. Significa, ſalue, & me qui etiam læſus amo (ô fidem!) ama. Louanij, x. Kal. Iul. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXI.

Antuerpiam.

IOANNI BRANTIO, *Graphiario.*

NON probo ſolùm excuſationem ſilentij tui, ſed quod mireris, amo. Valdè enim ex affectu eſt, & illum magnum firmumque in me oſtendit. nec miror etiam ſiluiſſe, vt rem dicam. Quid enim te aut me valdè excitet nunc ad ſcribendum? mœſtitia publica temporum eſt, &

Fortuna ſæuo læta negotio

ludum ſuum triſtem pertinaciter apud nos ludit. Theatrum miſeriarum Belgæ ſumus, & exponimur orbi ad ſermones, ludibria, miſerationes, vt cuiuſque eſt adfectus. Non mentiar, ſi dicam in extremâ ſalutis lineâ nos ſtare: præſertim cùm optimi & optatiſſimi iſti Principes nondum fecerint medicinam. Veſtrum quidem opidum (ô dolorem noſtrum!) palàm labitur & ruit, & Mercurius cum bonâ Fortunâ à vobis abit. Quid tamen eſt, mi Branti? ferenda ſunt, vt par eſt bonis ſapientibuſque viris, Deo & Prouidentiæ ſic viſa. Vexemur, ploremus, alij alios inquietemus: curſus & lex illa rerum manebit, fixa & ſancta ab æterno. Quid ſi Deus per hanc viam nos expurgat ſimul, & explorat? Sicut ventus triticum non rapit, ſed paleas ſecum in auras tollit: ſic aduerſa iſta leues tantùm animos auferunt, bonos & in virtute firmos non euertunt. Inter hos ſimus, Sapientiam, & inter nos amemus. Louanij, v. Nonas April. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXII. *Eodem.*

OTHONI VENIO S. D.

PARTEM epiſtolæ tuæ Doctor Siluius mihi legit, quæ picturam noſtram tangebat, iamolim animo deformatam, ſed nondum tuâ artifice & Apellæâ manu, quam requirebam. Scis quid coràm tecum egerim, & quod argumentum voluerim eius tabellæ. Triſte, ſcribis, & ſpectanti & pingenti. Credo equidem: etſi mihi in triſtitiâ illâ lætum aliquid & erectum appâret: exemplo ſcilicet Fidei & Amoris, cui neſcio an vlla ætas, aut vlla gens, par ſuppeditabit. Vna Arria nata in hanc immortalem laudem, & cui faſces omnes illi Græci Romaniq. viri & heroës ſubmittant. Itaque placet mihi, nec muto argumentum: velim etiam tibi. & vt liqueat de totâ hiſtoriolâ, ecce diſtinctè à me habe. Furius Camillus Scribonianus, Legatus Dalmatiæ, in Claudium Imperatorem res nouas & arma molitus, legiones traxit in partes: viros etiam aliquot illuſtres, quos pertæſum ignaui illius ſimul & ſæui imperij: atque inter hos Cæcina Pætus eminebat, vir Conſularis. Motus tamen magis, quàm bellum fuit. quia legiones ſtatim pœnitentiâ ductæ, deſerto Camillo, ad vetus ſacramentum redierunt: atque ipſe, deſperatione in Iſſam Inſulam ex aduerſo Illyrici confugiens, ibidem ſe interfecit. Conſcij & conſortes paſſim capti, inter eos Pætus. Romam in triremi, & præſidio militum, ad Claudium ducitur: vxor Arria ſequi auida, & non diuelli à marito, orat milites in nauim ſimul imponi. Negant. *Quid?* inquit. *nempe viro Senatorio & Conſulari ſeruulos aliquot daturi ad cibandum, ad veſtiendum, ad calceandum eſtis? ego ſola hæc omnia obiuero.* Non impetrauit. magno igitur animo piſcatoriam cymbam conducit, & triremem eâ ſequitur, per medios fluctus Adriatici maris. Deus ſeruauit in maius exemplum: ad terram, vrbem, Claudium veniunt. Ibi vxor Camilli ſupplex indicium profitebatur, & conſcios edere: vt vel ſic veniam vitamque impetraret. Aſperè ad eam Arria: *Ego te audiam, in cuius gremio maritus occiſus eſt: & viuis?* Abductus deinde maritus in cuſtodiam, ipſa domum & ad ſuos: ſed certa cum marito mori, nec id celans. Itaque cuſtodiebatur à ſuis intentiùs. illa au-

tem, *Nihil agitis*, inquit, *& vt malè moriar, efficere; ne moriar, non potestis.* Cum dicto exsiluit, & caput parieti illisit vehementi ictu. Collapsa, & erecta est, & mox focillata: *Dixeram*, inquit, *vobis, inuenturam me quamlibet duram ad mortem viam, si vos facilem negassetis.* Hæc illa, cui viuere promptum & tutum erat, Messallinæ maximâ gratiâ coniunctæ. Sed cùm maritus iam damnatus, & turpiter carnificis, aut (vt tunc mores) suâ manu honestè pereundum ei esset; homo trepidus, nec ad illam fœminam, differre, lamentari: donec illa & verbis confirmauit, & facto præiuit, sine motu animi non narrando, non audiendo. Strinxit quippe in oculis mariti ferrum, pectus suum fortiter percussit, extraxit, & marito porrexit, cum *immortali ac penè diuinâ voce* (verba Plinij audis) PAETE NON DOLET. Itáne ad mortem aliquem vltrò & animosè ire, & in eâ, imò pænè post eam, constare sibi & loqui? Amor ille honestus, & addo amor honesti peruicit, & vltra Naturæ communis fines duxit. Ecce factum, quod admiratione me sui semper tetigit: ne approbatione dicam, religio, vt scis, vetat. Depingi hoc à te, & in atrio deinde meo Admissionum poni, votum sit: præcipuè quidem ipsum opus siue ἔργον illud, sed & si πάρεργα voles circumponere, adsunt. Dixi de Cymbâ, quâ secuta maritum: exprimi in latere potest. est & aliud factum memorabile, in morbo filij & morte, tale. Aegrotabat fortè maritus & vnà filius, vterque diuerso cubiculo, & vterque mortiferè, vt opinio & metus erat. Filius obiit, eximiâ specie, & indole virtutum. *Huic illa ita funus* (nam Plinij verbis cetera dicam) *parauit, ita duxit exequias, vt ignoraret maritus. quinimò quoties cubiculum intraret, viuere filium, atque etiam commodiorem esse simulabat. Ac persæpè interroganti, Quid ageret puer? respondebat, Benè quieuit, Libenter cibum sumpsit. Deinde cùm diu cohibitæ lacrimæ vincerent, prorumperentque: egrediebatur, tum se dolori dabat. Satiata, siccis oculis, composito vultu redibat, tanquam orbitatem foris reliquisset.* Satis. scio te quoque iam volentem ad hanc florenti penicillo tuo exornandam: & mihi crede, illi ipsi ab eâ aliquid laudis, apud tot claros aut illustres, qui nos & simul opus tuum videbunt. Martialis versus in pede Tabulæ scribes:

Casta suo gladium cùm traderet Arria Pæto,
Quem de visceribus traxerat ipsa suis:

Siquis

Siqua fides, vulnus quod feci, NON DOLET, *inquit,*
Sed quod tu facies, hoc mihi, PAETE, *dolet.*

De pretio coram. quod tu nec à me maximum (nosti censum meum) capies: nec cupies quidem, vt animum tuum ego noui, honesti propter honestum amantem. Louanij, XI. Kalend. Iun. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXIII. *Eodem.*

HENRICO VVVENO S. D.

IN Neruiis me nuper fuisse, audisse te credo: sed nunc per me scire volui, & commodè & iucundè fuisse. Viri sunt decori & honesti amantes, suauitate simul & grauitate conditi, &, vt verbo dicam, ad Genium meum facti. Alteram Antuerpiam, & vos illos caros meos, videbar repperisse. Redij ante dies quindecim, & sub idem ferè tempus C. V. Doctor Zuerius: quem cùm salutassem, & auidè de statu rei siue litis suæ vobiscum interrogassem, responsum non ex voto retuli, nihil factum esse. Dolui viri boni & amici caussâ: quem propriâ lite, & quidem cum vestro opido, vexari, graue mihi erat: vt fateor ingenium meum pacis cupidum, & non ex vsu forensium rabularum esse. Neque satis tamen intellegere potui caussam dilatæ (non enim abscissæ, opinor) concordiæ: cùm ille se semper & promptum & æquum obtulerit, ad quasuis haud planè iniquas conditiones. Consilium tuum hîc aliquid, vel plurimum posse, non nescio: quæso da hoc mihi, vt de pace adnitare, & sperem te vtrique parti, gratum imò vtile facturum. Hæc à me scribo, & tantùm duorum caussâ, quos amo, opidi vestri, & ipsius: quos nolim equidem collidi & committi. Sed hoc de Zuerio. de me, aut te potiùs, scito me filium tuum vidisse, imò & in publico audisse Tornaci, dum mihi Carmen gratulatorium recitaret. Libens audiui, & faui quoque, tuâ nonnihil caussâ, à quo in eum amor deriuatur; sed & ipsius, qui ingenio & indole visus mereri. Deus sinat vel faciat potiùs crescere, corpore, animo, doctrinâ, in tuum gaudium, priuatum eius & publicum vsum. Vale V. Cl^me & Prud^me. Louanij, VII. Id. Iul. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXIV. *Eodem.*

ANDREAE SCHOTTO, V. R.

MIRAEVS mihi adfuit, & tuas dedit, & de te quæ volui dixit: id est valere, in libris & scriptis, vt mos tuus est, strenuè & *ἀκαμάτως esse. Macte, *παγκρατὲς ἦτορ ἔχων: non idem de me,

*——— οὐδέ μοι αὐτῷ

Θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι σιδήρεος:

** indefessè.*
** Omnipotens cor habens.*
** nec mihi certè Est in pectoribus mens ferrea.*

quod fateri debeo, & laboribus aut languoribus iam victum, manus dare. Itaque SENECA noster octo amplius menses iacet sepositus, & abhorreo à repetendo. De tuo, da lucem cum bono Deo: quid exspectas aut differs? Miræus mihi ait & *Elogia Belgarum* esse confecta: libenter videbimus, & gloriabimur in gloriâ gentis nostræ. Quod putas apud me *ἀνέκδοτον aliquod Corn. Nepotis esse, frustrà es: nec est, nec fuit. Si haberem, tibi certè haberem. Fratris tui filium sic citò Româ rediisse mirabar: nec dubito tamen quin de consilio & consensu vestro. Schondonchus ignaro mihi elapsus est, nec dedit vale nec accepit: in cuius locum venisse Heribertum gaudeo, iam olim illum nostrum. Saluta, & inprimis R. P. Rectorem. Louanij, XII. Kalend. Sextil. ∞. IↃCI.

** non editū.*

EPISTOLA LXXXV. *Bruxellam.*

CAROLO LAFAILLIO I^{tor}.

DVPLEX mihi à scriptione tuâ gaudium, & quòd incolumem rediisse intellegam, & quòd mei memorem & volentem. Debes mi Lafailli, si meum vicissim animum intueare, semper, ex quo te noui, in te proclinatum & affectum. Itaque maneat hic consensus, & quoniam propior iam nobis es, non solùm litteris eum foue, sed adspectu & sermone excita ac confirma. Spero patriæ res paullatim lætiores eò vocabunt, & iuuabit post istas temporum nubes Hilaria agitare inter gratantes amicos. O dies veniat! & certè Flandria, in quâ fortunarum vestrarum bona pars est, Oostendâ receptâ, tuta securaq. aget, non sine liuore Brabantiæ nostræ, quæ miseriarum fatalis sedes videtur. Sed & hanc Deus benigno oculo adspiciet: quod cum corde

rogo,

rogo,& vt te mi Lafailli tuis seruet,quos reditu isto lætificasti.parentem inprimis,quem saluto.Louanij,VIII.Kal.Sext. ∞.IOCI.

EPISTOLA LXXXVI. *Tornacum.*

DIONYSIO VILLERIO.

LAETAM tuam epistolam! de aduentu polliceris, ô repræsenta, & non votis animi, sed corporis istis brachiis amplectar. Quando erit? dies menses mihi sunt (non mentior:) veni, & vt legem tibi dicam, ante Encænia nostra, quæ futura sunt postridie Kal.Septembres. nisi facis, decimam Musam habeas in omne æuum iratam.Ego te inuito,sed non solus. nam & vxor (fideliter narro) idem facit, & vices me suas voluit fungi. Quid tergiuerseris? vetus illud,quod monumenta habent,cogita,

AMICI, DVM VIVIMVS, VIVAMVS:

nimirum,

Dum res, & ætas, & sororum
Fila trium patiuntur atra.

Sed in vnâ re peccasti, qui vinúm præmiseris, an & non peccasti? Nomen tuum si video, DIONYSIVS es,vini dator. sed extra iocum, non sic decebat, me & illîc deplere tua dolia, & plena iterùm huc transmitti. Sed amori tuo frustrà pugnem,& ne vincar,vltrò do manus. Wingium nostrum taciti promissi admoneo: sit comes,si te,si me amat. Scripsi nuper, & condixi: siluit, ergo addixit. Idem de Micaultio,quem ego cohorte nostrâ primâ eiicio,nisi se iungit. Adeste Triumuiri lætitiæ & honestæ voluptatis instaurandæ. Pocula tunc aut numquam bibemus, OSTENDAE CAPTAE. Serium nihil addo, in aduentum omnia differo:qui si fallit,caue,& seriò edico,AMICITIA TVA VLTRA NON VTOR. Vides Manlianum imperium? ita homo sum, calidus quantumuis, sed idem candidus,& *Fide* & *Amore* & *More* maiorum. Mi Villeri salue,& saluus, aut potiùs vos Triumuiri salui,ad nos venite. Oyenbruggius si se iungat,cumulus lætitiæ erit: dic, & salue iterum iterumque. Louanij, pridie Idus Sextil. ∞. IOCI.

Te domo meâ vti rogo siue iubeo. laxa est, & pauci nunc contubernales. Itaque si me vnquam domi tuæ esse vis, hoc non muta-

mutabis. Indicem librorum, quos vtiles censemus, Amanuensis mittit: pluscula apud me videbis, & loquemur coràm. Veni, iterùm veni.

EPISTOLA LXXXVII. *Antuerpiam.*

CAROLO HOVIO S. D.

CVM è Neruiis redij, quò animi & valetudinis caussâ ineram, intellexi tristem casum, qui familiam vestram adflixit. Et te inter primos, vt fuit & est pietas tua in optimum parentem: quem Deus ab his terris turbisque seiunctum, vocauit in superas sedes & immotam illam quietem. Quod triste esse scimus, si primâ fronte inspicias & cogites illud auelli: sed si vnde, & quò, quod addidi, profectò mitescet dolor, & benè illi factum debebis interpretari. Habebat sanè vos optimos liberos & obsequentissimos, in quibus acquiesceret: habebat & vxorem domi, modestam, morigeram, & solatium simul & auxilium: sed tamen, vt tempora nunc fluunt, extra domum pedem cùm poneret, quàm multa prẹter votum aut opinionem videbat vel audiebat? Itaque is qui alia tempora & faciem rerum viderat, & præsertim vestram vrbem florentem & vigentem: non poterat non tacito animi morsu stringi, cùm omnia in deterius labi cerneret, atque id pænè sine spe instaurationis. Non dicam tædium vitæ, sed tamen satietas oboriebatur in cottidiano hoc mæsto spectaculo: & animus Christianâ pietate imbutus (cuius ille feruidus & constans cultor fuit) anhelabat ad aliam illam vitam, cui nati & facti sumus. Hæc si cogitabis mi Houi, lenies dolorem Ratione duce, quem Naturâ duce suscepisti: & vinci hanc ab illâ non patieris tantùm, sed voles, imò gaudebis. Obsecro te, facito: & peregisse illum laudabilis vitæ cursum scito, & nos in eodem stadio consequi & paullatim accedere eandem illam metam. De fratre tuo, & amico meo Francisco, ecquid audiueris scire velim: & putésne illum in viâ esse aut fore, casu hoc euocatum. Item, si vacas, & nisi aliæ curæ te distinent, memoriam non deponas litterarum, quæ ex Italiâ: quarum lectione recreamur vel instruimur, te suppeditante. Vale mi Houi, & amantem ama. Louanij, VII. Idus Iul. ∞. IↃCI.

EPI-

EPISTOLA LXXXVIII. *Mechliniam.*

NICOLAO OVDARTO.

ARMA, arma: quid hoc est? sic me petitis? non litteras, sed libellum pugnatorium mittis: & parte alterâ Bernartius accusat, & Hartium ait minari. Quid autem feci? quod quiuis vestrûm in re simili, nec alios iudices mihi fero. Cursim transiui: & sic res poscebat: lege, per Deum, quæ ad Bernartium scripsi. An ille celauit? ô egregium patronum, si in aliis caussis sic præuaricatur! At tu Epigramma etiam in Constantiam meam scribis. Compos animi es? ego illam in te mutem? Scis quomodò, & quando? ruant elementa omnia, & vasta hæc mundi machina redeat in suum chaos: ego amore & fide constabo in Hartium meum & Oudartum. Atqui puerum misissem, qui indicasset & euocasset. Licebat, fateor, fortasse & decebat. sed bonâ fide, quid hoc aliud erat quàm lictores arcessere, qui me sisterent & tenerent? Noui vos & vehemens vestrum velle. Ego è manibus vestris non magis me eripuissem, quàm Antęus ille ex Herculis nexibus qui oppressit. Atqui domi esse me conueniebat, & decorum atque adeò vsus meus poscebant. Noscite igitur caussam, & statim ignoscite, si estis qui auditis, iuris & æqui consulti & administri. Sic valete. Louanij, VIII. Kal. Octobr. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXIX. *Antuerpiam.*

PHIL. RVBENIO *suo* S. D.

TRISTIS hæc scribo, & iuxta lacrimas: non rideo. Saphyrus meus obiit, & id violentâ morte. E carmine subiecto rem disces, quod irâ & dolore recens effudi. Irâ, nam & culpa meorum accessit. O tuam *εὐήθειαν! inquies. Non nego, sic sum, & cum Homero,

*—— οὐδέ μοι αὐτῷ
θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι σιδήρεος, ἀλλ' ἐλεήμων.

Sed hoc mirum, & verum. vix momento ante tristem casum apud me fuerat, in Musæum præter morem conscenderat: blanditus quoque insolenter, & quasi extremum vale illud dicturus.

*simplicitatem & fatuitatem.

*-nec mihi in isto Pectore mens inclusa est ferrea sed miserator.

Ingemisco & omitto: ad publica venio, nec ipsa, nisi in spe, læta. Quam tamen spem alij qui è castris scribunt imminuunt, adaugent alij: vtri veriùs aut sagaciùs, res dicet. A vicino illo metum plures faciunt: & ego certè credo eum, cum Demosthene dicam, *τοῖς καιροῖς ἐφεδρεύειν. Ostenda quidem si omittitur, quid nisi

*——— χάρμα γενώμεθα δυσμενέεσσι?

Tu quando ad nos? vix ante festos publicè istos dies, opinor. Si non, scribe siquid ibi rerum vel nostrarum, vel exoticarum. Nam & de Turcicis, & de classe illâ magnâ Hispaniensi, animi pendemus. In te autem eo propendemus mi Rubeni, ingenij & virtutis tuæ amantes. Louanij, IIII. Kal. Sept. ∞. IↃCI.

*temporũ occasiones captare & inhiare.

*præbemus ludũq; iocumq; inimicis.

IN SAPHYRVM MEVM

βιοθάνατον.

O LVCTVM & lacrimas! meus Saphyrus,
Ille gemmula vera, non catellus,
Morte est præcipiti malaque functus,
In vasum miser incidens aënum
Efferuentis aquæ. miser catelle,
Hæc te post tria lustra mors manebat?
Quis nunc blanditias hiante rictu,
Quis nunc blanditias mouente caudâ,
Hero vltrà faciet? quis obsidebit
Osti limen, & ingredi parantem
In se gestibus atque voce vertet?
Quis lusu recreabit? ô miselle
Non vltrà facies: abisti ad Orci
Nigri limina. sit tibi benignus
Frater Cerberus, ipsa Ditis vxor
Sit fautrix: & aberro? sit patrona,
Illi delicium nouum pararis.

Sed heus, vis & Tumuli inscriptionem? nam sepeliimus, & quidem inter flores.

HECA-

HECATAE SACR.
SAPHYRVS DOMO BATAVVS
DELICIVM LIPSI, DECVS CANVM,
INGENIO, LEPORE, FORMA,
H. S. E.
TRISTI FATO EREPTVS,
ET FERVENTIBVS AQVIS MERSVS,
CVM VIXISSET LVSTRA PLVS TRIA.
O HERI DOLOR!
TVVM, LECTOR, ADDE
QVISQVIS LIPSIVM AMAS, IMO
QVISQVIS ELEGANTIAM AVT LEPOREM AMAS,
QVORVM ISTE THESAVRVS ERAT.
ABI, FLORES SPARGE,
SI NON LACRIMAS.

PLANGEBAT ET PANGEBAT,
I. LIPSIVS OLIM, HEV, DOMINVS,
V. KAL. SEPTEMBR. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XC. *Antuerpiam.*

MICHAELI VANDER-HAGHEN S. D.

BINO me carmine compellasti, vtroque erudito, suaui, grato: si ipsum, sed non si rem intueare. In ipso nihil, nisi quod ingenium & poëticam planè indolem referret: sed materies tristior, & quæ me sustinuit à respondendo. Litium enim res erat: quas ego sic odi, vt nemo homo Orci portas. At tu me iudicem etiam addicebas. Méne, mi Vander-hagi? experientem potiùs aliquem & recoctum patronum: nam ego in his rudem & tironem me esse, non fateor solùm, sed gaudeo, imò iacto. Illud vnū possum, dolere tuâ caussâ, & συμπάσχειν, qui incideris in hanc verè malorum lernam. In quâ hydra illa habitat, quam vel Hercules ægrè domuit, & resecto capite alia renascuntur. Vtinam ne experiare, & rebus doctus, fidem meis verbis subsignes! Sed tamen animo aduersus talia (quod vnum superest) obdurandum est, & mores aut malitia nostri æui, sic vt pestilens aliquod sidus,

ferenda ſunt. Lucilliani illi verſus, ſi vnquam, nunc obtinent:

Vni ſe atque eidem ſtudio omnes dedere & arti,
Verba dare vt cautè poßint, pugnare doloſè,
Inſidias ſtruere, vt ſi hoſtes ſint omnibus omnes.

Hæc noris, nota perfer, nec vt ad noua obſtupeſce. Alia non ego, non illeipſe de ſapientiâ Socrates poſſit: Deus animo inſerat, & te firmet. Louanij, III. Kal. Sept. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCI. *Brugas.*

IGNATIO BASSELIERS, *Sacerd. Soc. Ieſu.*

CLARA beniuolentiæ tuæ ſigna, imò pignora, vidi, cepi, in munere florum, quos ad me miſiſti. Atque eos aliunde, & precibus à te quæſitos, ac pænè emendicatos. O amorem, cui obligor! Eſt hæc vetus oblectatiuncula mea, fateor: & poſt ſeria libenter ad hortos diuerto, oculis atque animo voluptatem. Et mihi iam cauſſa, vt nec in iis ſim ſine tui memoriâ: quæſo vt & mei ſerues. Quod genus, quo pretio aut raritate flores ſint, nondum ſcio: ver dicet: ſed ego à tali animo bonos carosque habeo, & vel aurum contra pendo. Vt tu me, obſecro, & ſacris tuis precibus humi ſerpentem attollas. Louanij, III. Idus Oct. ∞. IↃCI. R^do Patri Rectori Guilielmo Verannemano ſalutem & gratias pro munere item florum dico.

EPISTOLA XCII. *Antuerpiam.*

AVBERTO MIRAEO, *Canonico & Theologo.*

E LITTERIS tuis duo didici. & ſtudium pacis, quod in te illâ, quam commendaueram, oſtendis: & progreſſum in opere, quod honori & memoriæ Belgarum illuſtrium moliris. Vtrumque gratum eſt. illud certè prius te dignum, imò tui muneris, quia ſacerdotum eſt cùm alia vitia minuere vel tollere, tum diſſidia exſtinguere, quæ ab exiguo fomite in priuata & publica mala ſæpè ſurgunt. Adnitere porrò, te rogo, & effectum da quod laudabiliter cœpiſti. At de opere tuo, libens equidem ordinem & nomina vidi, quæ Centuria prima tenebit. Prima, nec enim ſola, opinor. alioqui ſunt mihi in mente, quos non omittas. Hadrianus

drianus Iunius, inter Belgarum doctissimos. Adolphus Metkerchus, Petrus Colvius, Iacobus Cruquius, Marcus Laurinus, Iodocus Lommius, & quid noster Goropius? Sunt alij. nā viuos video te non tangere, & id consilium probo. Sed hac de re totâ coràm magis est, vt loquamur. quod breui fiet, siue me illuc, siue te(ita audio) ad nos venturo, titulo qui tibi debetur capiendo. Fac, & vale vir amice. Louanij, IX. Kal. Septemb. ∞. IↃCI. Carmen in ELOGIA tua scripsi, an effudi? ita soleo: sed tu hanc non ingenij, sed animi notam habe.

IN AVBERTI MIRÆI R. V.

ELOGIA BELGICA

Scazon I. LIPSI.

MIRAEE docte, qui facis meos Belgas
Ætate, siue incuriâ tenebrosos
Nostrâ, nitere rursus atque splendere:
Qui singulorum patriam atque natales,
Animique dotes, scripta & ingenI fructus
Signas peritè, & acrimoniâ mentis:
Quid tibi reponent pro laboribus Belgæ?
Tituli hunc honorem, SIS MIRAEE BELGARVM.

EPISTOLA XCIII. *Eodem.*

CAROLO SCRIBANIO, *Rectori Collegij Soc. Iesu.*

IN re pietatis non graue mihi aut indecens fuit te adire, præsertim Bernartio cognato meo rogante & suggerente. Ea res sic habet. Est apud vos honesta nunc mulier, nuper virgo, quæ per mutuum amorem, & promissis etiam inducta, copiam sui adolescenti non impari fecit: atque adeò prolem ex eo tulit. Sed ille iam in Galliâ, & vt videtur, in meliore fortunâ, hanc spernit, & simul promissa: quod nec pietas nec honor probent. & ne fiat, auctoritate tuâ velimus factum. Ipsa quę passa est, & litteras has deferet, singillatim dicet: vt benignè audias, in occasione & pro copiâ tuâ adiutes, ego rogo. R^dē P. vale. Louanij, III. Idus Octobr. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCIIII. *Eodem.*

BALTHASARI ROBIANO, *Senatori.*

EGO verò benignitati tuæ obstrictum me fateor, qui tam promptè effectum reddidisti quod optabamus. Cum bono Deo veniatur ad colloquium, & Masio (viro bono & prudente) arbitro pessima lis finiatur. Sed illud peruelim etiam petitum, vt de tempore significes quando conuentus ille futurus sit, vt præmoneri Doctor Zuerius possit. De Schottij nostri inclinatione in pacem non ambigo, & ego per litteras propellam. Quod autem vberiùs nuper, fortassè & calidiùs in lites & simul leges aliquid scripserim, ab impetu fuit, non nego: etsi toto animo & iudicio illas detestor & damno, non item istas. Temperari aut recidi eas, meum sit votum: nec malè, siquis Rex conetur. Vale mi Robiane, & salueant in occasione Schottius & Vwenus: quos iudices mei illius iudicij non recuso. Louanij, VI. Idus Octob. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCV. *Eodem.*

IOANNI BAPTISTAE BARONIO *semper suo.*

SEMPER, inquam, meo. nec lusicula ista omissio, non enim commissio aut culpa, te alienet. Quid tu autem Oceanum aut lustrales alias vndas aduocas? nihil opus. puta te Athenis, non in illo Martis pago, sed ad ipsam Misericordiæ aram caussam dicere: & veniam meruisse, cùm petiisti. Hoc tantùm volo, & pro sententiâ fero, emendari. Sæpè ad me scribe, etiamsi hoc tantùm, Valere te & tuos. Publica quòd nunc tangis & submi nistras, gratum est, etsi ipsa parùm grata. Vbi enim Fortuna adhuc nobis risit? non in Africanâ expeditione, non in hac nostra: quæ nobis propior, animum magis tangit. Vtinam sic illum magni Regis! Sed vt Iuno Homerica, immisso somno, Iouem auertit à Troianis: sic quidam aliis consiliis aliò ducunt, fulcro & fundamento potentiæ (ita ego censeo) relicto. Quid ad nos? Prouidentiæ diuinæ alligemur,

Per hanc, neque iratos timentes
Regum apices, neque militum arma.

Quò

Quò ducet & reducet, ſequemur compoſiti, placidi; læti quoque, ſi ſciemus ab optimo illo optimè omnia regi & temperari. Hæc & talia meditare tecum mi Baroni in illo otio, imò meditata etiam aliis lege: præſertim in Epicteto & Senecâ, quos duos habe certiſſimos ad ſapientiam magiſtros. Vide in vrbe illâ tuâ fluctus & curas: quid ſi in toto orbe? Ne abripiare cum abreptis, te muni: quod duplici anchorâ fiet, Sapientiæ & Conſtantiæ. illâ, quâ æſtimes & noſcas res humanas; hâc, quâ feras & patiare æquo animo, & Fatis ſponte, vt dixi, ſubiecto. Si facis; mare attollatur, venti ſæuiant, rudentes & nautæ gemant,

At tibi compoſitam fundauerit anchora puppim,
Telluris tu certus eris.

Ita ſit & voueo, mi Baroni, & toto animo valere. Auum & parentem ex animo ſaluto, iam olim iis mancipatus. Louanij, poſtr. Idus Octobr. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCVI. *Leodicum.*

IACOBO CARONDOLETO V. R. & N.

HVI, piget & ſuppudet tarditatis. Tamdiu ſiluiſſe me ad tuas litteras? nec mea culpa eſt, verbo dicam, ſed eorum qui auocant adſiduè & interpellant, & mentem ſibi, aut iis quos habeo in mente, non patiuntur vacare. O triſtem ſortem, & quæ cum annis creſcit! Patior, & fatorum curſum ſequor: & vel inuitus captiuus ducar ſub currum magni illius Imperatoris.

*——— ἀλλ' ἀνέμοισι
Δώομεν ἀμπλακίην, ὡς καὶ πάρος ἠμελόντες.

*-verùm age ventis Tradamus, ſiquid peccatum, vt ſemper amici.

Feci certè, & faciam: & ſol ille citiùs ſplendorem, quàm ego amorem & cultum tui linquam. Adoleſcens quem commendas, iamantè innotuerat, & carior te vel innuente erit. De Arteſiâ, non equidem antè inquiſiui: & breui ad Hiſtorica me dabo, tunc magis iſtarum rerum. Hactenus antiquæ illæ, vt ſcis, me habuerunt. Nobis de Oſtendâ ſpes nunc affulſit, vtinam ſatis certa! Aiunt portum alterum pro clauſo nunc eſſe; quod ſi eſt, certò illa breui noſtra. At Pannonica planè ex voto, aut ſupra, labuntur: & Budam obſideri audimus. quid etiam? quid? ipſum Sultanum Turcicum fato, & quidem inglorio, functum (peſte, aiunt:)

ipsum certè gloriæ non natum. Quàm degener à Solymanno auo fuit? Sed Prouidentia illa sic res ordinat. & cùm nos à viris aut ducibus parùm instructi, illìc quoque inopiam esse voluit, ne Europa regina seruiret. Deus istam, & in eâ Belgicam respiciat, super omnes terras diu pressam. Vale Reu[de] & Nobil[me] Domine. Louanij, postrid. Kal. Nouembr. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCVII. *Louanij.*

ANTONIO VACQVERIO *suo* S. D.

VIX abieras, Carmen tuum legi, non libenter solùm sed auidè: & dum legerem placuit, & magis lectum, atq. etiam bis lectum. Omitto elegantiam, iudicia placent. quæ tu super hoc genus Commentariis recta edis, & certè pro iudicio iamdiu meo. Longa ista, multiplex, erudita etiam (esto) ad vnum aliquem auctorem scriptio: an quod agere videtur, hoc agit? satin', inquam, illum illustrat, corrigit, & in eo pedem firmat? An euagatur plurimùm extra suas oleas, & in alieno non solùm scriptore, sed choro, se ostentat? Non dicam ambitiosum videri, præter rem & opus, certè nouum est: nec quisquam vnus veterum huc præiuit. Ego in SENECA meo vitaui, simplicem & antiquum morem tenui: placeat, non placeat, mihi deinceps etiam infixum δημοτικὰ hæc vitandi. Alius à me

——conclusas hircinis follibus auras Exspiret:

si alibi, non hîc sit locus, in sancto & seuero hoc sapientiæ argumento. Amplius tibi dicam,

*Οὔτι τι μάντις ἐὼν, οὔτ' οἰωνῶν σάφα εἰδώς,

sed tamen dicam: præuidere me fore lectores, qui in Senecâ aliud à Senecâ quærant, & curiosè in mea non illius scrutentur. O turturillas! vt eius voce vtar. Abeant. qui sic affecti, Tullium, Plautum, alium quemuis, non Senecam tangant: qui haud magis iuuabit, quàm

Auriculas citharæ collectâ sorde dolentes.

Sed quò eo? duo volui dicta, & placuisse Carmen tuum, & iudicium: quod cum meo præiudicio *δωρικῶς ἁρμόζει. Quídni sic loquar? Dorum etiam, id est virorum isti sensus. Vale mi Vacqueri, & bona non ama solùm, sed prætende & tuere. In Musæo N. post mer. Nonis Nouembr.

* Non ego diuinandi aut auspicij benè doctus.

* Doricè concinit.

EPI-

EPISTOLA XCVIII. *Antuerpiam.*

FRANCISCO HOVIO S. D.

GRATVLOR ex animo tibi reditũ incolumem in patriam & ad tuos, ex longo satis interuallo. Atque vtinam patrem reperire potuisses, cum vtriusque vestrûm gaudio & delectatione. Sed Deo decretum aliter, qui auocauit, & è turbis curisque eductum collocauit in quietâ & beatâ illâ (ita speramus) sede. Ego libens te videbo & amplectar, etsi per hanc auram vt commoueas te, prorsus recuso: & fortassè intra duos trésve menses Antuerpia vestra me videbit. atque ego te ibi: nec opinor iterùm ab amicis aut patriâ diuellendum. In sermone autem, Deo volente, de rebus consiliisque tuis audiam, & libens iudicio aut operâ iuuabo, vt in meâ quidem manu aut copiâ erit. Vale. Louanij, III. Nonas Decembres. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCIX. *Eodem.*

IOANNI MORETO S. D.

HEV tristia vndique & priuata & publica, in paucis his diebus! Hæc omitto: sed in illis, ecce duo amici quos corde valde amabam, vno ferè tempore obierunt: Perezius noster in vrbe vestrâ, & Bernartius Mechliniæ. Ille præter ætatem nihil passus videtur, ad quam vltimam iam pænè venerat: sed tamen vitæ & morum perpetuâ bonitate, & nunc quoque sensuum illâ integritate meruerat, votis nostris diutiùs superesse: & lugemus (ego quidem) quasi iuuenem ereptum. Testor numen, post Plantinum illum nostrum, in vrbe eâ non fuisse carius aut venerabilius mihi nomen. At Bernartius in ipso ætatis mediæ flore, paullùm vltra trigesimum annum progressus, desiit viuere: magno luctu vxori, & duobus liberis paruis relictis. Quid de me dicam, cùm hæc audio? seruari pænè miraculo: & ille inualidus tot annos, languens, & velut in tegulâ extremâ consistens, defendor Dei benignitate à lapsu. Si in meum aut publicum bonum (confido:) fac ô mi Seruator. sin aliter, nihil deprecor, & alia meorum funera funus ego antecedam. Tu vale mi amicissime. Louanij, XVI. Kal. Ianuar. anni noui ∞. IↃCI.

EPISTOLA C. *Traiectum ad Mosam.*

BALDVINO BVCQVIO, *Canonico*, S. D.

COMITER me aggrederis, fateor, & aditum per humanitatis, vt sic dicam, cuniculos ad me struis. Scita & elegantia, sed & arguta quædam, præmittis: quid autem opus, mi Bucqui, erat? Si me nosses, nihil: qui facilis, apertus, omnibus pateo: & vos tales, ex Assiduorum istâ classe, vltrò etiam alliciam & inuitem. Scipionem & Liuium præfers, magna nomina: quæ adeò mecum non iungo aut pario, vt animo sentiam vix me esse eorum vmbram. Atqui illi multos ad se visendos excitarunt: & ij cum veneratione aut trepidatione accesserunt. Quid simile est? fulgor aut dignitas illa nos non illustrat: & siquid lucet, vereor vt leuis breuisque sit, & velut è stramine, flamma. Nihil impono, aut dissimulo. aliquid fortasse melioris altiorisq. studij in nobis, sed studij: rei modicæ successusque mihi conscius,

—— iure perhorreo
Latè conspicuum tollere verticem.

Imò hoc quoque, Deo atque animo isto teste dicam, dolet produci aliquando à quibusdam, & ceratas istas pennas propiori Soli admoueri. Icarus fieri possum, sed casu, non animo: nec is vnquam altùm subuolabit. Virtutem & sapientiam amo, hoc fateor: sed & eos omnes, qui istas amant. Te, te inter hos mi Bucqui: quem video recto ad eas & firmo pede ire. votis prosequor, vt adipiscare & teneas, non solùm tangas. Istos vanos, ac multis beatos, sed à vanis caussis,

Dissidens plebi numero beatorum
Eximit virtus:

& calculum ego meum huic addo. Quando timere aut sperare desinunt? cui Fortunæ pares sunt aut subsistunt? meliore attolluntur, iacent in tristiore: nec vnquam æqualitatis, & quod sequitur tranquillitatis, illa trutina animum eorum librat. Quid censes, cùm publici isti nimbi sunt & procellæ? cùm nec peritis quidem nautis sidera satis certa fulgent? Nisi vnum illud immotum, à Constantiæ rigido polo: cui obuersum & inhærentem,

Non vultus instantis tyranni
Mente quatit solidâ, neque Auster.

Fiat